

T.C.
Giresun Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

BİR KÖY ENSTİTÜSÜ MODELİ OLARAK
PULUR KÖY ENSTİTÜSÜ
(1942-1950)

Hazırlayan
HAKAN ÖZEN
162006014

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ
GÜRKAN FIRAT SAYLAN

Giresun-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün .../.../2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi "Bir Köy Enstitüsü Model Olarak Pulur Köy Enstitüsü (1942-1950) başlıklı tezini incelemiş olup aday 04/10/2019 tarihinde, saat 14/00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Mustafa ŞANAL	
Üye	Prof. Dr. Betül ASLAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Gürkan Fırat SAYLAN	

ONAY

..../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Bir Köy Enstitüsü Modeli Olarak Pulur Köy Enstitüsü (1942-1950)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/10/2019

Hakan ÖZEN

ÖNSÖZ

Eğitim, insanlık tarihi boyunca üzerinde önemle durulan bir mesele olmuştur. Devletler kendi toplum yapılarına uygun bir şekilde nitelikli insan yetiştirme amacını gütmüşlerdir. Nasıl bir birey yapısı, anlayışı isteniyorsa ona uygun bir eğitim modeli tercih edilir.

Eğitim kurumları arasındaki yeri itibariyle başarılı bir eğitim modeli olarak kabul edilen ve kaynağını yaşadığı topraklardan alan Köy Enstitüleri, toplumun gelişmesinde önemli bir görev üstlenerek, kısa ömürlü olmalarına karşın, vücut bulduğu döneme damgasını vurmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın bütün şiddetiyle ülkemizi etkilediği yıllarda nüfusun büyük bir kısmını oluşturan köylüler, eğitim-öğretim imkanlarından yeterince yararlanamıyordu. Bütün bunların yanında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar göz önüne alınarak, okul ve öğretmen ihtiyacını karşılamak ve ilköğretimi ülke geneline yaymak amacıyla Köy Enstitüleri modeli ortaya çıkmıştır. Bu kurumların orijinal yapıları, öğrencilerini köyden alan, gerekli olan eğitimi verdikten sonra yine köye veren işe-üretime dayalı eğitim veren kurumlar olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu okullarda sadece sınıfta ders veren öğretmen değil, inşaat, tarım ve sağlık gibi konularda da bilgili kimseler yetiştirilmiştir. Bu çalışmada Köy Enstitülerinin kuruluş felsefesi, faaliyetleri, uygulanan eğitim programları ve kapanışıyla birlikte Erzurum Pulur köy enstitüsü incelenmiştir.

Bu araştırmada bana yardımcı olan danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gürkan Fırat Saylan'a ve Prof. Dr. Mustafa Şanal'a, Prof. Dr. Betül Aslan'a, İsmail Hakkı Tonguç Vakfı ve Vakıf sorumlusu Sayın Nuray Aktay'a, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kültürü(Folklor) Araştırmacısı Mustafa Özaslan'a, Cemalettin Aydınoğlu'na ve tezin yazımında yardımlarını esirgemeyen kıymetli eşim Özlem Muçuoğlu Özen'e teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Cumhuriyet tarihinin eğitim sahasındaki en önemli hamlelerinden biri olan Köy Enstitüleri projesinin, kurulduğu dönem ve hizmet ettiği amaçlar açısından Türk eğitim sistemi içinde hatırı sayılır bir yeri vardır. Ancak bu eğitim hamlesinin on dört yıl gibi eğitim tarihi açısından çok kısa sayılabilecek bir zamanda sona erdirilmesine rağmen etkisinin günümüzde bile sürüyor olması dikkat çekicidir.

Bu tez çalışmasında Köy Enstitülerinden biri olan Erzurum/Pulur Köy Enstitüsü incelenmiş ve çalışma üç bölüm üzerine kurgulanmıştır. Giriş bölümünde Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki eğitim faaliyetleri, birinci bölümde Cumhuriyet dönemi öğretmen yetiştirme çabaları, ikinci bölümde köy enstitülerinin kuruluş ve işleyişi, öğretim programları ve üçüncü bölümde ise Erzurum/Pulur Köy Enstitüsünün tarihçesi, kuruluş süreci, işleyişi ve kapatılış süreci hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Eğitim, Köy Enstitüleri, Tanzimat, Erzurum Köy Enstitüsü.

ABSTRACT

Village institutes, one of the most important of history of republic in educational field, has a significant place for Turkish educational system in terms of its foundation period and aims it serves. But, this educational attempts only has lasted for 14 years that is too short for educational system. It is attractive that effects and reflection of this system still continue today.

In this thesis research, Erzurum/Pulur Village which is one of the village institutes has been analyzed and research has been planned on three parts. In the prologue, general information has been given about education activities before republic and at the first years of republic. In the first part, the effort of teacher training in the Republican period, in the second part the establishment and functioning of the village institutes and their curriculums, in the third part the history, establishment, working and closing processes of Erzurum-Pulur Village Institute have been mentioned.

Key Words: Education, Village Institutes , Reorganizations, Erzurum Village Institutes

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
a.g.t.	:	Adı geçen tez
b.n.y.	:	Belge numarası yok
Bkz	:	Bakınız
C.	:	Cilt
E.T.	:	Erişim Tarihi
İ.H.T.	:	İsmail Hakkı Tonguç
İ.H.T.V	:	İsmail Hakkı Tonguç Vakfı
N.	:	Numara
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
YİBO	:	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
KISALTMALAR	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar DİZİNİ	VII
GİRİŞ	- 1 -
BİRİNCİ BÖLÜM.....	- 10 -
1. CUMHURİYET YILLARINDA EĞİTİM ÇABALARI	- 10 -
1.1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim.....	- 10 -
1.2. Köy Muallim Mektepleri	- 15 -
1.3. Eğitim Kurşları ve Köy Öğretmen Okulları	- 16 -
1.4. Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Amaçları	- 18 -
1.5. Köy Enstitüsü Öğretim Programları.....	- 23 -
1.6. Köy Enstitülerinin Kapatılışı	- 25 -
İKİNCİ BÖLÜM	- 35 -
2. PULUR KÖY ENSTİTÜSÜNÜN FİZİKİ YAPILANMASI	- 35 -
2.1. Pulur Köy Enstitüsü Bölge Kesimine Giren Köylerin Durumu.....	- 35 -
2.2. Pulur Köy Enstitüsünün Kuruluş Kararı ve Arazi Seçimi.....	- 36 -
2.3. Enstitünün Bina Yapım Çalışmalarında Öğrencilerin Katkıları	- 49 -
2.4. Eğitim Öğretim Materyalleri.....	- 53 -
2.5. Arazi Seçimi	- 53 -
2.6. Kullanılan Ziraat Arazileri.....	- 54 -
2.7. Derslikler	- 55 -
2.8. Yatakhaneler.....	- 55 -
2.9. Öğrencilere Dağıtılan Kıyafetler.....	- 56 -
2.10. Atölyeler	- 57 -
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	- 59 -
3. PULUR KÖY ENSTİTÜSÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ... -	- 59 -

3.1. İdareci Kadro.....	- 59 -
3.2. Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Öğretmen ve Branşları	- 63 -
3.3. Pulur Köy Enstitüsünde Okutulan Dersler.....	- 67 -
3.4. Derslerin İçerikleri ve Enstitüde İşleyiş	- 69 -
3.5. Ders Saatleri.....	- 71 -
3.6. Pulur Köy Enstitüsünde Derslerin Teorik ve Uygulamalı İşlenmesi...	- 72 -
3.7. Pulur Köy Enstitüsü Öğrencileri	- 76 -
3.7.1.Enstitüye Öğrenci Seçimi.....	- 76 -
3.7.2. Öğrenci Profili	- 76 -
3.7.3. Enstitüye Kabul Edilen Öğrencilerin Geldiği Yerler.....	- 76 -
3.7.4. Pulur Köy Enstitüsünden Mezun Olan Öğrenciler	- 77 -
3.8. Pulur Köy Enstitüsünün Kapatılışı.....	- 79 -
SONUÇ.....	- 81 -
KAYNAKÇA	- 83 -
EKLER.....	- 88 -

TABLÖLAR DİZİNİ

- Tablo 1:** Köy Enstitülerinde İlk Çalışan Müdürler
- Tablo 2:** Pulur Köy Enstitüsü Yöneticileri
- Tablo 3:** Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Müdür Yardımcıları
- Tablo 4:** Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapmış Öğretmenler
- Tablo 5:** Köy Enstitülerinde Okutulan Dersler
- Tablo 6:** Köy Enstitülerinde 1943 Öğretim Programına Göre Ders Dağılım Çizelgesi
- Tablo 7:** Köy Enstitülerinde 1943 Öğretim Programına Göre Derslerin 5 Yılda Saati Dağılımı
- Tablo 8:** Pulur Köy Enstitüsünden Mezun Olan Öğrencilerin Branşları
- Tablo 9:** Pulur Köy Enstitüsünde Yıllara Göre Mezun Olan Öğrencilerin Sayısı ve Cinsiyet Durumu

GİRİŞ

Toplumsal yapıyı etkileyen önemli kurumlardan biri olan eğitim, fertlerin hayatını düzenleyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Meslek gurupları içerisinde ektiğini biçen ve neticesini çok geç gören meslek öğretmenlik mesleğidir. Eğitim kavramı, sosyalleşme ile aynı anlamda kullanılmakta ve fertlerin hayat süresi boyunca her zaman için onu etkileyen bir alan olarak görülmektedir.

Eğitim bir kurum olarak hem toplumun yeni nesillerin geçmişe ait bilgi birikimlerini hem de bu nesillerin akılcı yaklaşımlarıyla var olan bilgilere yenilerinin eklenebilmesi için uygun ortam hazırlayan bir şema ortaya koymaktadır. Bu açıdan sosyal yapının korunup, devamını sağlayan, değişmeyi kendisine konu edinen hareketli yaklaşım belli bir dengeyi oluşturarak eğitim kurumunun bir sistem haline gelmesini sağlamaktadır.

Türk eğitim sisteminin tarihsel gelişiminde Tanzimat dönemi önemli bir dönüm noktası olarak dikkati çekmektedir. Bu durumun nedenini eğitim kurumlarının ilk kez bu dönemde bir sistem içerisine oturtulmaya çalışılmasında yatıyor. Osmanlı Devleti birçok alanda Avrupa'nın gerisinde kalmış olmasının farkına varmış ve aradaki bu farkı eğitim sistemini modernleştirmekle kapatmaya çalışmıştır. Bu dönemde yapılan yeniliklerin çoğunun altında yatan sebep, bu farkına varış olmuştur.

Eğitim sisteminin gelişimi ve devletin eğitim alanında sorumluluk üstlenmesi açısından Osmanlı'ya bakıldığında, Osmanlı ülkesindeki eğitim sisteminin modernleşme süreci öncesinde, Batılı ülkelerin eğitimi sistemlerinden daha geride olduğu söylenemez. Medrese sistemi, saray okulları, sıbyan mektepleri ve lonca yapıları içindeki yetiştirme süreçleri birlikte düşünüldüğünde bu dönemde Osmanlı ülkesindeki eğitim sisteminin Batılı örneklerle göre daha gelişmiş olduğu bile söylenebilir.¹

Osmanlı'da 18. yüzyıldan itibaren, askeri başarısızlıklar, idari ve mali bunalım şeklinde ortaya çıkan gerilemenin fark edilmesi ve bunlara sistemin geleneksel refleksi ile çözüm bulunamaması karşısında batılılaşma reformları

¹ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara, 1985, s.17.

gündeme gelirken modern ve etkin bir merkez ve taşra bürokrasisi yaratmak için yeni eğitim türlerine ve kurumlarına gereksinim olduğu fark edilmiştir.²

Osmanlı eğitim sistemi ve yönetimini, devletin eğitimle olan ilgisine ve izlemiş olduğu eğitim politikasına göre, “Tanzimat Öncesi Dönem”, “Tanzimat Dönemi”, “II. Abdülhamit Dönemi”, “II. Meşrutiyet Dönemi” diye dört bölüme ayırarak incelemek mümkündür.³

Geleneksel dini sivil eğitim kurumları olarak imparatorluğun hemen hemen her yanına yayılmış bulunan sıbyan mektepleri, Osmanlı İmparatorluğunda ilköğretim düzeyinde eğitim veren okullardı. Bu okullar genel olarak küçük erkek çocuklara mahsus ve çoğunlukla mahalle camilerinin veya mescitlerinin yanında ve bazı yerlerde mahalle aralarında bağımsız olarak hayırsever kimselerin yaptırdıkları ve yönetimleri yaptırımlar tarafından oluşturulan özel vakıflarca sağlanan ilkokullardı.⁴

Medreselerden mezun olan kişiler, sıbyan okullarının öğretmen ihtiyacını karşılamaktaydı. Sıbyan okulu öğretmenlerine muallim adı veriliyordu. Bunlar genellikle medreselerde eğitim görmüş kimselerdi. Öğrencisi çok olan sıbyan mekteplerinde, muallimlere yardımcı kalfalar da bulunuyordu. Kalfalar, genellikle muallimlerin bu okullarda yetiştirmiş oldukları öğrenciler arasından seçiliyordu.⁵

Fatih Sultan Mehmet Devri’ne kadar sıbyan mekteplerine muallim yetiştirmek için ayrı bir program mevcut değildi. Fatih Sultan Mehmet, Eyüp ve Ayasofya’da açtırdığı iki medresede sıbyan okullarında öğretmenlik yapacak olanlar için ayrı dersler koydurmuş ve bu dersleri görmeyenleri sıbyan okullarında öğretmenlik yapmaktan menetmişti.⁶ Bu geleneksel durum yaklaşık 250 yıl devam etmiştir. Ancak Osmanlı Devletinin önlenemez gerileyişi devlet yöneticilerini her sahada daha etkili reform ihtiyacına itmiştir. Bu köklü değişimin ilk adımını

² İlhan Tekeli, “Osmanlı İmparatorluğu’ndan Günümüze Eğitim Kurumlarının Gelişimi”, Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, 1985, C. 3, s.38.

³ Erdoğan Başar, Genel Öğretim Yöntemleri Öğretme-Öğrenme Süreci, Samsun 2004, s.27.

⁴ E. Başar, Genel Öğretim... , s.31.

⁵ Cemil Öztürk, Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası, Ankara 1996, s.1.

⁶ E. Başar, Genel Öğretim... , s.31.

II.Mahmut atmıştır. II. Mahmut sonrası tahta çıkan Sultan Abdülmecit zamanında Osmanlı Devletinde batılılaşmanın en köklü ve en ciddi atılımı olmuştur.

3 Kasım 1839 tarihinde dönemin Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa tarafından İstanbul’da Gülhane Parkında geniş bir devlet erkanı ve halkın huzurunda okunmuş bulunan “Gülhane-i Hattı Hümayunu”, Osmanlı Devletinde yeni bir dönemi başlatmıştır.⁷ Bu tarihten başlayarak devletin hemen hemen her alanında yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. Bu yapılanma süreci yavaş olsa da Osmanlı eğitim sistemini etkisi altına almıştır. 1839 yılından başlayarak 1845 yılına kadar, eğitim alanında önemli bir icraatta bulunulmamıştır.

Padişah Abdülmecit, 1845 yılında “Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye”de okutmuş olduğu fermanında, milletin bilgisizliğinden ve bunun giderilebilmesi için gerekli olan önlemlerin alınmadığından üzüntü duyduğunu belirtmişti. Bunun üzerine eğitim işlerine daha bir önemle ilgilenilmeye başlanmış, eğitim işlerini çekip çevirmek üzere 1846 yılında geçici bir kurul “Meclis-i Maarif-i Muvakkat” oluşturulmuştur. Bu meclis çağdaş bir Osmanlı Eğitim sisteminin kurulmasına yönelik olarak, örgün eğitimin ilk, orta ve yüksek öğretim olarak kademelere ayrılmasını, sıbyan okullarının, rüştiyelerin iyileştirilmesini, “Darülfünun” adıyla bir Osmanlı üniversitesi ile “Encümen-i Daniş’in (Bilimler Akademisi) kurulmasını, “Meclis-i Maarif-i Umumiye” adıyla da sürekli bir meclisin kurulmasını kararlaştırmıştır.⁸

Meclis-i Maarif-i Muvakkatin kararları doğrultusunda Rüştiye okullarının iyileştirilmesine yönelik olarak 16 Mart 1848 tarihinde Darülmuallimin-i Rüşdi adıyla Türk Eğitim tarihinde ilk kez bir öğretmen yetiştiren kurum kurulmuştur.⁹

1876 tarihli Kanun-u Esasi’nin eğitimle ilgili hükümlerini oluşturan maddelerinde, öğretimin serbest olduğu ve belirli kanunlara uymak şartıyla her Osmanlı vatandaşının, genel ve özel eğitim hakkının bulunduğu, bütün okulların devletin gözetiminde olduğu, eğitimin ilk kademesini oluşturan ilköğretimin bütün Osmanlı vatandaşlarına zorunlu olduğu belirtilmiştir.¹⁰

⁷ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.41.

⁸ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.41.

⁹ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.42.

¹⁰ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.47.

II. Abdülhamit döneminde devletin uğraştığı onca probleme rağmen eğitimle ilgili en önemli gelişme öğretmenliğin meslekleşmesidir.

Öğretmenliğin meslekleşmesi için o dönemin koşullarında çok önemli şartlar getirilmiştir. Bu şartları şöyle sıralayabiliriz:

1. İyi ahlak ve davranışlı olmak.
2. Öğretim görevinden başka bir görev ya da memuriyetle uğraşmamak.
3. Kendine verilecek derse bağlılık ve ihtisasa uymak.¹¹

Bu ortaya konulan şartlar günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir. Görüldüğü üzere, II. Abdülhamit'in padişahlık döneminde (1876-1908), ilköğretime öğretmen yetiştirme alanında Tanzimat döneminde alınan kararlar uygulamaya geçirilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu II. Meşrutiyetin ilanı ve sonrasında rejimin değiştiği cumhuriyet dönemine aktardığı en önemli miras nüfusun büyük bir kısmının kırsal kesimde yaşaması ve geleneksel toplum yapısına sıkı sıkıya bağlı olmasıdır. Bu yapının modernleşme çabalarında önemli bir direnç kaynağı olmuştur. Çünkü bu toplumsal yapıyı kontrol eden ve üzerinde çok tesirli olan tarikatlar modernleşme çabalarını oldukça yavaşlatmıştır. İşte bu tesir Tanzimat fermanı ve akabinde eğitim sahasında batılılaşma çabaları ve bu yolda yetiştirilen eğitimciler bu yapıyı hemen olmasa da yavaş yavaş tesirini kırmaya başlamıştı.

II. Meşrutiyet dönemi (1908–1918), Osmanlı'da siyasi hayatın ve fikir hareketlerinin çok canlı olduğu bir dönemdir. Görece olarak hür bir ortamın oluşması, bu ortamda daha önce çeşitli nedenlerle ülkeden ayrılanların geri gelmesi, ardından da Balkan Savaşları ve bu savaşlar sonrası gelen göçler, siyasi ve toplumsal alanda birçok düşüncenin ortaya çıkmasına, gelişmesine ve tartışılmasına ortam hazırlamıştır. Bu dönemde birçok dernek/cemiyet kurulmuş, gazete ve dergiler yolu ile her türlü fikir ve düşünce tartışılarak toplumla paylaşılmıştır. Tanzimat yıllarında oluşmaya başlayan, Batıcı, Türkçü ve İslamcı paradigmalar, kültürel ve bilimsel miraslarını işleyerek en yüksek düzeyini bu dönemde oluşturmuştur.¹²

¹¹ Y. Akyüz, *Türk Eğitim...*, s.230.

¹² Mustafa Gündüz, *II. Meşrutiyetin Klasik Paradigmaları İctihad, Sebülü'r-Reşad ve Türk Yurdu'nda Toplumsal Tezler*, Ankara 2007, s.17-23.

II. Meşrutiyet döneminde birçok yeni okul açılmış, eski okullar önemli ölçüde ıslah edilmiştir. Orta öğretimde gelişmeler yaşanmış, rüştiyeler orta öğretimden ayrılarak ilköğretime dahil edilmiştir. Orta öğretimde yabancı dil öğretimine önem verilmiş, bu bağlamda Fransızca ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca kızların eğitimi için önemli adımlar atılmıştır.¹³

1908 devriminin getirdiği hareketli siyasi yaşantı içinde eğitim sorunları önemli yer tutmuştur. Eğitime ilişkin strateji sorunları, eğitim felsefeleri, en çok tartışılan konular arasında yer almıştır. Bu dönemde yaşanan siyasi çekişmeler yükseköğretimdeki öğrencileri öncelikle etkilemiş, öğrenci hareketleri siyasal yaşamın bir parçası haline gelmeye başlamıştır.¹⁴

Bu dönem Türkiye tarihinde eğitim hakkında en çok yayının yapıldığı, eğitim sorunları ile en çok ilgilenilen ve deneyimler kazanılan bir dönem olmuştur. Basın yayının gelişmesi ile kamuoyu oluşturma çalışmaları hızlanmış, dernekleşme faaliyetleri hızla artmıştır.¹⁵

II. Meşrutiyet döneminde, Tanzimat dönemindeki gibi, daha çok niceliğe önem verilmiştir. Eğitimin niteliği konusunda görüşler ve tartışmalar olsa da nicelik ön planda olmuştur.¹⁶ II. Meşrutiyet döneminde savunulan ve tartışılan bazı düşünceler (Köy Enstitüleri, alfabe meselesi vb.) yapılan uygulamalar ele alındığında bu dönem, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen eğitim atılımına ilişkin düşüncelerin denendiği bir hazırlık aşaması olarak görülebilir.¹⁷

II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı'da ilk kez okulöncesi eğitim kurumları ana mektebi ya da çocuk bahçeleri adıyla açılmıştır. Açılan bu kurumlar özel okul

¹³ Necdet Hayta; Uğur Ünal, **Osmanlı Devletinde Yenileşme Hareketleri (17. Yy Başlarından Yıkılışa)**, Ankara 2003, s.208.

¹⁴ İlhan Tekeli; Selim İlkin, **Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu**, Ankara 1999, s.84.

¹⁵ Mustafa Ergün, **II. Meşrutiyet Döneminde Eğitim Hareketleri**, Ankara 1996, s.40.

¹⁶ Yahya Akyüz, **Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi**, İstanbul 2001, s.106.

¹⁷ İlhan Tekeli, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim Sistemindeki Değişmeler, İçinde; Tanzimat'tan Cumhuriyet'e "**Türkiye Ansiklopedisi**", C. 2, İstanbul 1985, s.473.

statüsünde açılmıştır. Resmi okulöncesi kurumlar ise ancak Balkan Savaşları sonrasında kurulmuştur.¹⁸

II. Meşrutiyet devri, Türk eğitiminde ilköğretim sorunlarının ciddi anlamda ele alındığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde bakanlık yasalar çıkarma, bina sıkıntısını giderme, öğretmenleri yetiştirme ve Balkanlar'dan gelenleri yerleştirme başta olmak üzere ilköğretimle ilgili çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Daha önceden ortaöğretimden kabul edilen rüştiyeler, II. Meşrutiyet ile birlikte ilköğretime dahil edilerek iptidailerle beraber ele alınmıştır.¹⁹ Bu dönemin başında ilköğretimle ilgili sorunların en önemlileri bina ve öğretmen bulma sorunlarıdır. Maarif bakanı Emrullah Efendi bir konuşmasında iptidai okullarda 70 bin öğretmen açığı bulunduğunu ifade etmiştir. Bu dönemde özellikle Sâti Bey'in Darümuallimin'e müdür olması sonrasında yetişen öğretmenler ve onların yaptıkları çalışmalarla bu açığın kapatılması yönünde adımlar atıldı. Bina sorunları ile ilgili de özellikle taşrada okulları halkın yaptırmaması, öğretmenlerin maaşlarının ise bakanlıkça ödenmesi kararlaştırılmıştır. Bu sistem daha sonra uygulanacak Köy Enstitülerinin de temelini oluşturacaktır.²⁰

II. Meşrutiyet döneminde öğretmen yetiştirilmesi ve istihdamı konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle II. Abdülhamit döneminde okulların çoğalması bu okullarda çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesi sorununu da gündeme getirmiştir. II. Meşrutiyet döneminin başında rüştiye, idadi mezunları, hatta sadece okuma yazma bilenler bile öğretmen yapılmış; fakat zamanla bu konuda iyileşmeler görülmüş, öğretmen yetiştirilmesi ile ilgili Darümuallimin ve Darümuallimatlarda yenilikler yapılmıştır. Maarif Nezareti bu dönemde döndüklerinde Darümuallimin ve Darümuallimatlarda çalışmaları için bir kısım öğrenci ve öğretmeni Avrupa'ya gönderilmiştir.²¹

II. Meşrutiyet dönemi her açıdan olduğu gibi eğitim açısından da birçok yeniliğin, değişikliğin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde Tanzimat dönemi

¹⁸ Muhammet Şahin; M. Ahmet Tokdemir, "II. Meşrutiyet Döneminde Eğitimde Yaşanan Gelişmeler", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Ankara, Güz 2011,C. 9,S.4, s.859.

¹⁹ M.Şahin; M.A.Tokdemir, **a.g.m.**, s.860.

²⁰ M. Ergün, **II.Meşrutiyet...**, s.276.

²¹ M.Şahin; M.A.Tokdemir, **a.g.m.**, s.868.

ve II. Abdülhamit döneminde eğitim alanında yapılanlar geliştirilerek ülke ihtiyaçlarına cevap verenler uygulanmaya çalışılmıştır. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı eğitimi en çok etkileyen olaylardan olmuştur. Dönemin başında Balkanlar ve Arap toprakları Osmanlı dahilinde olduğu halde, yaşanan gelişmeler sonucunda Türkiye sınırlarına gelinmiş, bu durum eğitim politikalarını ve uygulamalarını etkilemiştir.²²

Eğitim alanında sürdürülen kalıcı bir program olmamıştır. Değişen bakanlar, eğitim sisteminin birçok yönünü değiştirmişlerdir. Yapılan değişiklikler kalıcı çözümlerin yerine daha çok günlük çözüm yollarının arandığı değişiklikler şeklindedir. Bunda dönemin oldukça hareketli ve değişken siyasî yapısının etkili olduğu muhakkaktır. Bütün bunlar II. Meşrutiyet döneminin Cumhuriyet dönemi öncesinde adeta bir deneme/test dönemi olması sonucuna neden olmuştur. Bu dönemde yapılan tartışmalar, ortaya atılan görüşler cumhuriyet döneminde yapılacak uygulamalar için örnek olmuştur. Dönemin sonunda gelinen nokta Cumhuriyet dönemi sisteminin temelidir.²³

Nitelikli bir öğretmen kadrosuna sahip olmayan ülkelerin iyi ve kaliteli bir eğitim sistemi ortaya koymaları ve buralardan da çocuklarını zamanın ruhuna ayak uydurabilecek biçimde nitelikli ve donanımlı bireyler olarak yetiştirmeleri mümkün değildir. Bu gerçeği çok iyi gören Mustafa Kemal Atatürk, modern Türk toplumunu oluşturabilmek için öncelikle eğitim alanında işe başlamış ve öğretmenlere büyük değer vermiş, öğretmen yetiştirme işine ciddiyetle eğilmiştir. Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde uygulamaya konulan en önemli eğitim projelerinden biri “Köy Enstitüleri Projesi”dir. Köy enstitüleri projesi, eğitim tarihimizin önemli ve yeteri kadar bilinmeyen bir geçmişini oluşturmaktadır. Bu geçmişin daha derinlikli ve kapsamlı araştırmalarla aydınlatılması gerekmektedir. İşte tarafımızdan gerçekleştirilen bu araştırma, Erzurum Pulur Köy Enstitüsü örneğinden yola çıkılarak yukarıda belirtilen sorunun aydınlatılabilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1942 yılında kurulan Erzurum Pulur köy enstitüsü ile ilgili Türkiye’de herhangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Böyle bir araştırmanın yapılması ile

²² M.Şahin; M.A.Tokdemir, **a.g.m.** , s.871.

²³ M.Şahin; M.A.Tokdemir, **a.g.m.** , s.871.

elde edilecek bilgilerin Türkiye’de öğretmen eğitimine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Konu açısından Erzurum Pulur Köy Enstitüsünün incelenmesi ve zaman açısından 1942-1950 eğitim dönemleri tezin sınırlılığını ortaya koymaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemleri temel alınarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların bağlı bulundukları doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik, araştırmayı ve anlamayı ön plana alarak nitel bir sürecin izlendiği yaklaşımdır. Bu yaklaşımdan hareketle araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi dikkate alınmıştır.

Araştırma, 1942-1950 yılları arasında faaliyet gösteren Erzurum Pulur Köy Enstitüsünün tarihsel geçmişini ortaya koyabilmek amacıyla gerçekleştirildiği için bu enstitüyle ilgili arşivlerde ya da diğer yerlerde yer alan her türlü bilgi ve belge (dokümanlar) araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

Araştırmanın amacı bağlamında öncelikle Türk eğitim tarihi alanında yazılmış kaynaklar taranmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgilerle Osmanlı Devletinden köy enstitülerinin kuruluşuna kadar geçen süre içinde Türk eğitim sistemi izah edilmeye çalışılmıştır. Sonra şu an pulur köy enstitüsünün yerinde eğitim öğretim faaliyetinde bulunan Erzurum Ilıca Yavuz Selim Yatılı Bölge İlköğretim okulunu gerekli izinler alınarak okul arşivindeki belge ve dökümanlar tarafımdan incelenmiş ve bu belge ve dökümanlar fotoğrafları çekilerek araştırma konusu için kullanılmıştır.

Ancak yapılan arşiv taramasında Pulur Köy Enstitüsü ile ilgili bir çok belge ve dökümanın oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen belge ve dökümanlar şöyle:

- 1- Öğretmen Sicil Defteri
- 2- Mezun Olan Öğrenci Diploma Defteri (1946-1947,1947-1948,1948-1949,1949-1950,1950-1951,1951-1952 Yılları)
- 3- Öğrenci Kayıt Defteri
- 4- Terki Gereken Demirbaş Malzeme Çizelgesi (1943-1946 Yılları Arası)

- 5- Aylık Ücret Bordrosu (1951 Şubat Ayı)
- 6- Öğrenci Eşya Tezyin Defteri
- 7- 3704 Numaralı Kanuna Tevfikan Köy Öğretmen Okulları ile Köy Eğitim Kurslarına Tahsis Edilecek Arazi talimatnamesi
- 8- 1942 yılına ait Pulur Köy Enstitüsü İçin İstimlak Edilecek Arazi ve Enstitünün Krokisi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CUMHURİYET YILLARINDA EĞİTİM ÇABALARI

1.1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesinden ve Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığına seçilmesinden sonra yeni bir dönem başlamıştır. “Atatürk Devri” veya “Atatürk Dönemi” olarak bilinen bu dönem, 10 Kasım 1938 tarihine kadar sürmüştür.²⁴

1923-1938 yıllarını kapsayan bu 15 yıllık süre içerisinde, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da, Atatürk'ün önderliğinde birçok yenilikler gerçekleştirilmiştir. Bu yeniliklere, Türkiye Cumhuriyetinin benimsediği dünya görüşünü, yaşam felsefesini genç kuşaklara benimsetebilmek böylece de yeni ve çağdaş bir toplum oluşturabilmek amacıyla girişilmiştir.

Cumhuriyetin kuruluş sürecinde eğitim alanında yapılan çalışmalardan başta gelenleri Maarif Kongresi ve Heyet-i İlmiye toplantılarıdır. Heyet-i İlmiye toplantıları, Ankara'da, Cumhuriyetin ilanından birkaç ay öncesinden başlamak üzere 1926 yılı başlarına kadar üç kez yapılmıştır. Birinci Heyet-i İlmiye, 15 Temmuz-15 Ağustos 1923; İkinci Heyet-i İlmiye, 23 Nisan-1 Mayıs 1924; Üçüncü Heyet-i İlmiye ise 26 Aralık 1925-8 Ocak 1926 tarihlerinde toplanmıştır.²⁵

Heyet-i İlmiye, 15 Temmuz-15 Ağustos 1923 tarihlerinde dönemin Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) İsmail Safa (Özler) Bey başkanlığında Ankara'da toplanmıştı.

Türk Milli Eğitim sisteminin düzenlenmesi ve zaman içinde yenileşmesi çalışmalarını yürütmek amacıyla, teşekkül ettirilen «Milli Eğitim Şuraları»nın başlangıcını Maarif Heyet-i ilmiyelerin teşkil etmektedir. Milli Eğitim işlerini bütün yönleri ile ele alarak plan ve programa bağlamak, böylelikle Milli Eğitimimize yön vermek amacı ile ilk defa 1923 yılında Maarif Teşkilatı'na ilave edilen ve aynı yıl ilk

²⁴ Erdoğan Başar, **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920-1960)**, İstanbul 2004, s.123.

²⁵ Engin Deniz Tanır, Cengiz Aslan, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2019, Ankara, Cilt: 52, Sayı: 1, s. 251-276.

toplantısı yapan Heyet-i İlmiye, 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 sayılı kanun ile “Milli Eğitim Şurası” haline dönüştürülmüş olup, günümüze kadar da bu isimle çalışmalarına devam etmektedir.²⁶

Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında 10.102 ilkokul öğretmeni vardı. Bunların 1081’i kadın, 9021’i erkekti. Mesleki öğrenim görmüş olanlar, 378’i kadın, 2356’sı erkek toplam 2734’tü. Bunların önemli bir kısmı da medreselerin alt sınıflarından ayrılmış, yarım yamalak bir öğrenimle 1-2 senelik darülmualiminlerden mezun olmuş, medrese alışkanlık ve düşüncelerinden kurtulamamış, çoğu imamlık ve müezzinlikle görevli hocalardı. Geri kalan 7368 öğretmenden 1357’si ancak ilköğrenim görmüş, 711’i doğrudan medreseden ayrılmış, 152’si muntazam tahsil görmemiş, 2107’si hiçbir öğretmenlik ehliyetini taşımayan kimselerdi.²⁷ 10.102 ilkokul öğretmeninden yalnızca 2.734’ü öğretmenlik mesleği üzerinde eğitim görmüştü.²⁸

15 Temmuz 1923’te Ankara’da toplanan Birinci Heyet-i İlmiye (Bilimsel Kurul)’de ilköğretim programlarının yenilenmesi, ilköğretimden mezun olan öğrencilerin hangi okullara devam edeceği konusunda çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu heyeti oluşturan üyeler düşünce bakımından “mektepli” ve “medreseli” olarak ikiye ayrılmıştır. Bu yüzden, her iki taraf da sorunu kendi görüş açısından ele aldığı için bir sonuca ulaşamamıştır. Bunun için medrese-mektep ikiliği bir an önce ortadan kaldırılmalıydı.

Bu karmaşadan kurtulmanın önlemi olarak 3 Mart 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat kanunun çıkarılmasıyla ilk adım atılmış oldu. Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun uygulanmasıyla birlikte Türk Milli Eğitim Sistemi yeni bir şekil almıştır. Bu yeni sisteme göre, ilköğretim kademesinde her Türk çocuğunun gidebileceği tek öğretim kurumu, ilkokul olarak belirlenmiştir.²⁹ Bu dönemde, Cumhuriyet dönemi eğitim anlayış ve politikalarını, kısa süren Maarif Vekilliği görevi ile uygulamaya geçiren

²⁶ Abdurrahman Güzel, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kayseri, Yıl 1987, Sayı 4, s.337.

²⁷ Y. Akyüz, *Türk Eğitim...*, s.341.

²⁸ Y. Akyüz, *Türk Eğitim...*, s.344.

²⁹ E. Başar, *Genel Öğretim...*, s.136.

Vasıf (Çınar) Bey, Atatürk'ün önderliğinde 23 Nisan 1924 tarihinde İkinci Heyet-i İlmiye'yi toplamıştır.³⁰

Bu toplantıda, ilkokulların öğrenim süresi altı yıldan beş yıla indirilmiş, ilkokul programı ve yönetmeliği üzerinde, Cumhuriyet ve inkılap prensiplerine yer verilerek, değişiklik yapılması gerektiği kararlaştırılmıştır.³¹ İkinci Heyet-i İlmiye'de öğretmen okullarının öğrenim süreleri dört yıldan beş yıla çıkarılmıştır.³² Aynı yıl içerisinde 13.03.1924 tarihinde benimsenmiş bulunan 439 Sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Hakkındaki Kanun ile öğretmenlik, devletin genel hizmetlerinden olan eğitim ve öğretim hizmetini üzerine alan, bağımsız sınıf ve derecelere ayrılan bir meslek olarak tanımlanmıştır.³³

Atatürk'ün bu tarihe kadar yaptığı tüm yeniliklerin amacı, Milli Eğitim Sistemini çağdaş ölçülere göre yeniden kurmaktır. Bu amaç gerçekleştirilirken de Batı eğitim sistemi dikkate alınacak; ancak milli varlığımız korunacaktır. Bunun için Batılı eğitim uzmanlarının görüşleri alınmalıydı.³⁴

1923 yılında, Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa Özler, dünyanın en önemli eğitimcilerinden biri olarak benimsenen Amerikalı Profesör John Dewey'i eğitim sistemimizi incelemesi için Türkiye'ye davet etti.³⁵

Bu davet üzerine John Dewey, 1924 yılı Ağustos ayında Türkiye'ye geldi. İstanbul, Ankara, Adana ve Erzurum gibi birkaç ilde iki ay kadar incelemelerde bulunduktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına iki rapor sundu. Dewey'in ilk raporu, 5-6 sayfalık bir muhtıra niteliğinde olup Türkiye'nin öncelikli eğitim sorunları ve çözümleriyle ilgili önerilerini kapsamaktaydı. Dewey, gerçek raporunu ise Amerika'ya döndükten sonra yazarak Türkiye Cumhuriyeti hükümetine gönderdi.³⁶

³⁰ Ayça Turan, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmede Akpınar Köy Enstitüsünün Yeri ve Önemi**, Samsun 2009, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.43.

³¹ Hasan Cicioğlu, **Türkiye Cumhuriyetinde İlk Ve Orta Öğretim**, Ankara 1985, s.34.

³² E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.148.

³³ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.147.

³⁴ A. Turan, **a.g.t.**, s.45.

³⁵ Veysel Gül, **John Dewey'in Türkiye Eğitim Sistemine Etkileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003, s.67.

³⁶ V. Gül, **a.g.t.**, s.67-68.

Dewey, Türk Milli Eğitim Sistemi üzerinde yaptığı incelemelere dayalı olarak hazırladığı asıl raporunda, ilköğretim okulları ve bu okullara öğretmen yetiştirilmesi konusundaki görüş ve önerileri şöyle özetlenebilir:

Dewey'e göre bir ülkenin geliştirilmesinin en gerçekçi yolu yeni okulların açılmasıdır. Yalnız bu okulları idare edecek nitelikte öğretmenler olmadıkça, okul açmanın hiçbir faydası yoktur. Öğretmenliğin istikrarlı, güvenilir ve arzu edilir bir meslek haline getirilebilmesi için, zeki ve kabiliyetli gençler öğretmen okullarına rağbet etmelidir. Bu da öğretmenlerin maddi ve manevi refahlarının sağlanması ile mümkün olabilir. Bunun için de öncelikle öğretmenlerin maaşlarının konusunda bir düzenlemeye gidilmelidir.³⁷

Dewey'e göre, Türkiye'de eğitim devrimlerinin ihtiyacı olan yeterli miktarda nitelikli öğretmenlerin yetiştirilebilmesi yönünden çözülmesi gereken en önemli sorunlardan birisi de, öğretmen okullarının iyileştirilmesiydi. İlköğretmen okullarının iyileştirilmesinde nitelik ve nicelik olmak üzere başlıca iki yön olduğunu söyleyen Dewey, ilköğretmen okullarının; gerek ilk ve orta uygulama okullarının yönetimi ve eğitim araçları gerekse eğitim ve öğretimleri ile benzerlerine örnek olacak kadar mükemmel olmalıydı. Yine bu okullarda en gelişmiş eğitim yöntemlerini uygulamalıydı. Öğretmen okullarında ve onlara bağlı uygulama okullarında görevlendirilecek öğretmenler de her yönüyle ülkenin en seçkin eğitimcileri olmalıydı. Dewey raporunda, öğretmen okulu öğretmenlerinin her birinin beş-altı yılda bir, giderleri devlet tarafından karşılanarak yabancı ülkelere mesleki incelemeler ve araştırmalarda bulunmak üzere bir yıl süreyle gönderilmelerini de önermişti. Bu da son derece yerinde bir öneri olmakla birlikte Türkiye'nin o günkü koşullarını dikkate almayan ve uygulama olanağı bulunmayan bir öneriydi. Nitekim de zaten uygulanamamıştır.³⁸

Atatürk döneminde eğitim alanında gerçekleştirilen önemli işlere damgasını vuran bakanlar arasında Mustafa Necati³⁹ adı ilk akla gelenlerden biridir. Mustafa

³⁷ A. Turan, **a.g.t.** , s. 56.

³⁸ A. Turan, **a.g.t.** , s.59.

³⁹ Mustafa Necati, 1894 yılında İzmir'de doğdu. İstanbul Hukuk Okulu'nda okudu. İzmir Öğretmen okulunda kısa bir süre öğretmenlik, Özel Şark okulunda müdürlük yaptı (1915-1918). Avukatlık yaptı. İzmir, Yunanlılar tarafından 15 Mayıs 1919'da işgal edilince, Balıkesir Cephesindeki çete savaşlarına katıldı.

Necati Türkiye'nin mevcut eğitim sorunları içinde en öncelikli olanını öğretmen sorunları olarak görmüştür. Mustafa Necati'ye göre;

*“Muallim teşkilatı takviye edildikten ve muallim mekteplerimiz teksif olunarak kuvvetli muallimler idaresinde idare edildikten ve hakiki muallim yetiştikten sonra memleketimizde maarif hayatı başlayacaktır”*⁴⁰ Necati göreve başladıktan kısa bir süre sonra, Milli Eğitimimizin ana sorunları üzerinde tartışmak, gerekli kararları almak ve yapacaklarını bir sıraya koymak amacıyla acele bir heyeti ilmiyenin toplanmasına karar vermiştir. Bu amaçla Ankara'da toplanan Üçüncü Heyet-i İlmiye, 26 Aralık 1925-08 Ocak 1926 tarihleri arasında çalışmalarını sürdürmüştür.⁴¹

Üçüncü Heyet-i İlmiye'de öğretmen yetiştirme ile ilgili olarak öğretmen okullarının belirli merkezlerde toplanmaları, desteklenmeleri, stajyer öğretmenlere verilecek pedagojik formasyonun esasları, öğretmenlerin yükselmeleri ile ilgili yasal ilkelerin belirlenmesi gibi konular görüşülerek karara bağlanmıştı.⁴² Alınan kararlar 26 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu ile de yasal bir zemine oturtuldu. 789 sayılı yasa ile öğretmen okulları ilk muallim mektepleri ve köy muallim mektepleri olarak ikiye ayrıldı.⁴³

Böylece Türkiye'de köy ve şehir okulları için iki ayrı öğretmenin yetiştirilmesi yasallaşmış oldu. Bunu öğretmen yetiştirme alanında çok önemli bir anlayış değişikliği olarak görmek gerekir. İşte bu durum daha sonraki süreçte Köy enstitülerinin kurulmasına kadar giden yolun da bir başlangıcı olmuştur.⁴⁴

Anzavur kuvvetlerine karşı, Kuvayı Milliye komutanı olarak savaştı. Yunanlılara karşı girişilen savaşlarda da bulundu. Balıkesir'de, İzmir'e Doğru gazetesinde Milli Kurtuluş Savaşını destekleyen yazılar yazdı. Saruhan Milletvekili oldu (1920). İstiklal Mahkemesi başkanlığı yaptı. Millet Meclisi'nin ikinci dönemine, İzmir Milletvekili olarak girdi. Mübadele ve İmar ve İskân bakanlığına (1923) daha sonra da Adliye bakanlığına getirildi (1924). İki yıl kadar Öğretmenler Birliği başkanlığında bulundu. 1925 yılından, ölünceye kadar da Milli Eğitim Bakanlığı (Maarif Vekilliği) yaptı. Hayatının en önemli ve en etkili görevi budur. 1929'da Ankara'da öldü.

⁴⁰ E. Başar, **Milli Eğitim...**, s. 182.

⁴¹ Reşat Özalp; Ataüinal Aydoğan, **Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı (Talim Ve Terbiye Kurulu-Milli Eğitim Şurası)**, İstanbul 1977, s.39.

⁴² R. Özalp, A. Aydoğan, **Türk Milli Eğitim Sisteminde...**, s.39.

⁴³ Hasan Ali Koçer, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)**, Ankara 1983, s.581.

⁴⁴ A. Turan, **a.g.t.**, s.62.

1.2. Köy Muallim Mektepleri

Cumhuriyet hükümetleri kırsal alandaki eğitimsizlik sorununu çözmeye yönelik olarak birtakım girişimlerde de bulunmuştu. Mustafa Necati'nin zamanında 1926 yılında çıkarılmış bulunan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunla köyler için köy gündüz ve köy yatı mektepleri adıyla iki tip okul öngörülmüştü. Bu yasal düzenlemenin ardından köy çocuklarının eğitimleri amacıyla ülkenin birçok yerinde köy gündüz ve köy yatı mektepleri adıyla en az üç yıl süreli okullar açıldı.⁴⁵

Köy okullarının açılması ile birlikte yukarıda da belirtildiği gibi bu okullar için öğretmen bulmak önemli bir sorun olarak ortaya çıktı. Köy okulları için öğretmen bulunsa bile bir süre sonra bu öğretmenlerin görevlerini çeşitli nedenlerle terk ettikleri görüldü. Çünkü şehir öğretmen okullarından yetişmiş bulunan öğretmenler köy hayatına uyum sağlamakta ciddi sorunlar yaşamaktaydılar.⁴⁶

Köye öğretmen gönderme sorunu, 1-20 Mayıs 1925 tarihleri arasında Konya'da yapılan Maarif Müfettişleri Kongresi'nde gündeme gelmiştir ve 1926 yılında yürürlüğe giren 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanununda, şehir ilköğretmen okulları ile birlikte köy muallim mekteplerinin de açılması uygun görülmüştür. 1926 yılında Kayseri'nin Zincidere köyünde ve 1927'de Denizli'de birer köy muallim mektebi açılarak 789 sayılı yasanın gerekleri yerine getirilmeye çalışılmıştır.⁴⁷ 1927-28 öğretim yılında tamamı erkek 133 öğrenci alınan bu okullara, 1929-30 öğretim yılından itibaren kız öğrenciler de kabul edilmeye başlanmıştır.⁴⁸

Kayseri civarında, Zincidere köyünde, daha önce yabancılar tarafından yaptırılmış binalarda açılarak öğretime başlayan bu okula, ilköğretimi bitirmiş çocukların alınması, üç yıl kendilerine öğretmenlik eğitimi verildikten sonra köy okullarına öğretmen olarak atanmaları kararlaştırılmıştı.⁴⁹

Köy muallim mekteplerine öğrenci alınırken köylü çocuğu olma şartı getirilmemiş, sadece bu öğrencilere mezun olduktan sonra köylerde beş yıl süreyle

⁴⁵ E. Başar, **Milli Eğitim...**, s.186.

⁴⁶ A. Turan, **a.g.t.**, s. 66.

⁴⁷ A. Turan, **a.g.t.**, s.68.

⁴⁸ Cemil Öztürk, **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Ankara 2006, s.79.

⁴⁹ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s.203.

öğretmenlik yapma zorunluluğu konulmuştu.⁵⁰ Bu da, bir kefile birlikte imzalanan noter tasdikli bir kefalet senedinin okula verilmesi ile yasallaştırılmıştı. Buradan mezun olanlara köyde, okulun yanında bir ev ve bahçelik de verilecekti.⁵¹

1.3. Eğitim Kurşları ve Köy Öğretmen Okulları

Cumhuriyet döneminin başlarında köye öğretmen yetiştirmeye yönelik olarak gerçekleştirilen ve yukarıda kısaca özetlenen girişimler ne yazık ki yeterli olamamıştır. Köy Muallim Mekteplerinin hem okul hem de öğrenci sayıları artırılammıştır. Bir süre sonra da bu okullar olanaksızlıklar nedeniyle kapatılmışlardır. 1932 yılında Milli Eğitim Bakanı görevine atanan Dr. Reşit Galip, Türk köyü için her alanda yeni arayışları başlatan ve uygulamaya koymaya çalışan bir devlet adamı olarak dikkatleri çekmiştir. Dr. Reşit Galip, köy sorunlarını ele alıp çözümler üretebilmek amacıyla öncelikle Ziraat ve Sağlık Bakanlığı yetkililerinin katıldığı bir “*Köy İşleri Komisyonu*” toplamıştır.⁵²

Köy işleri komisyonu, eğitim merkezlerinde köylerin kalkınması için gerekli görüşleri belirleyip, raporlaştırarak köy eğitiminde yapılacak çalışmalarda her şeyden önce öğretmenin çok iyi yetiştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁵³

Dr. Reşit Galip’in köyü kaldındırmak için başlattığı girişim onun ölümünün ardından 1935 yılında Milli Eğitim Bakanı görevine atanan Saffet Arıkan⁵⁴ ve İlköğretim Genel Müdürlüğüne getirilen İsmail Hakkı Tonguç’un zamanında daha bir ciddiyetle ele alınmış, bazı çözümler saptanmış ve uygulamaya da konulmuştur.⁵⁵

⁵⁰ E. Başar, **Genel Öğretim...**, s. 204.

⁵¹ Mustafa Ergün, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara 1982, s.75.

⁵² A. Turan, **a.g.t.**, s.69.

⁵³ H. Cicioğlu, **Türkiye Cumhuriyetinde...**, s.38.

⁵⁴ Saffet Arıkan, 1888’de Erzincan’da doğdu. Ağustos 1910’da Kurmay Okulundan Yüzbaşı olarak mezun oldu. TBMM’nin II. Dönem (11.08.1923 – 26.06.1927) seçimlerinde Kocaeli’den milletvekili seçildi. III, IV, V, VI, ve VIII. dönemlerde Erzincan’dan, VII. Dönemde de Konya’dan milletvekili seçildi. 1925’ten 1931’e kadar CHP Genel Sekreterliğinde bulundu. 16 Haziran 1935’ten 28 Aralık 1938’e kadar VII. İNÖNÜ, I. Ve II. BAYAR Hükümetlerinde Milli Eğitim Bakanlığı; 5 Nisan 1940’tan 12 Kasım 1941’e kadar II. SAYDAM Hükümetinde Milli Savunma Bakanlığı yaptı. 1942’den 1944’e kadar Berlin Büyükelçiliğinde bulundu. 26 Kasım 1947’de İstanbul’da vefat etti.

⁵⁵ A. Turan, **a.g.t.**, s.68.

Cumhuriyet döneminde köy eğitiminin tekrar ele alınması, 1934 yılında Başbakan İsmet İnönü'nün bir Amerikan Heyetinin (Walker D. Hines, Brehon Somervell, O.F. Gardner, Edwin Walter Kemmerer, C.R. Whittlesey, W.L. Wright Jr. Bongt Watsted, Goldvvaite H. Dorr, H. Alexandre Smith, Vaso Trivanovith'den oluşan Amerikan heyeti) raporundan da etkilenererek kesin direktif vermesiyle olmuştur. Bu alanda yapılan çalışmalar, Maarif Vekili Saffet Arıkan zamanında (10.06.1935–28.12.1938) Atatürk'ün direktifleriyle de daha da hızlanmıştır.⁵⁶

Bu arada Atatürk kendisine Muhafız Alayı Komutanı İsmail Hakkı Tekçe tarafından getirilen öneriyi Saffet Arıkan'a iletmiştir. Bu öneriye göre orduda askerliğini çavuş olarak yapmış bulunan akıllı, uyanık köy gençleri kısa süreli bir öğretmenlik eğitimi kursuna alınmalı, daha sonra da kendi köylerine öğretmen (eğitmen) olarak atanmalıydılar.⁵⁷Eğitmen kursları 1936'da Türkiye Büyük Millet Meclisin'de de görüşüldü. Bu görüşmeler sırasında Saffet Arıkan uygulamanın özellikle nüfusu az olan köylerde yapılacağını belirtmişti.⁵⁸

Eğitmen kurslarında elde edilen verimli sonuçlar, bu kurslarda izlenen eğitim öğretim etkinliklerinin daha bir düzen içinde ve örgün bir eğitim kurumunda verilmesinin daha doğru olacağı düşüncesinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu nedenle daha önce Mustafa Necati'nin zamanında açılmış fakat çok kısa süre ile faaliyette bulunmuş olan köy muallim mektepleri örneğinde olduğu gibi köy öğretmen okullarının açılmasına yol açmıştır.⁵⁹ Türkiye'de köy enstitüleri gerçeğini doğru anlayabilmek için bu kurumların kuruluşlarının her aşamasında görev alan ve bu kurumların aynı zamanda düşünsel mimarı da olan İsmail Hakkı Tonguç'un görüş ve düşüncelerini bilmek gerekmektedir.

İsmail Hakkı Tonguç, bireyin iyi yaşaması ve yaşamdaki ideallerine ulaşmasında, seçeceği iş ve mesleğin çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Bunun için

⁵⁶ Mustafa Şanal, "Kayseri-Pazarören Köy Eğitmen Kursu", Summer 2010, **The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science**, Volume 3, Issue 1, p. 25.

⁵⁷ E. Başar, **Milli Eğitim...**, s.328.

⁵⁸ Cemil Öztürk, **Atatürk Devri Öğretmen...**, s.143.

⁵⁹ A. Turan, **a.g.t.**, s.70.

genç kuşaklara iş dünyasını tanıttak ve onların kendileri için doğru meslekleri seçmelerini sağlayacak bir eğitim sisteminin kurulması gerektiğini belirtmiştir.⁶⁰

Köy enstitülerinin kurulmasına gerek düşünceleri gerekse yetkileri ile katkıda bulunan bir diğer kişi ise dönemin Milli Eğitim Bakanı, Hasan Ali Yücel'dir.⁶¹ Yücel köy enstitülerinin işlevleri konusunda şunları söylemiştir:

“Bu kurumlar, köylü çocuklarını öğretmen olarak yetiştirip onlar vasıtası ile asırlardan beri irfan nurundan yoksun bırakılmış Türk vatandaşlarını, okutup-yazdırmak, ahlaklı ve çalışkan vatandaşlar haline getirip Türk köyünün her bakımdan kalkınmasını sağlayacaktır.”⁶²

1.4. Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Amaçları

Köy enstitüleri yasa tasarısı, 17 Nisan 1940 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülerek 3803 sayılı yasa olarak kabul edildi. Köy enstitülerinin başarılı bir biçimde görev yapabilmeleri için başlarına işlerini çok iyi bilen ve bakanlıkla uyum içinde çalışabilecek müdürlerin de kurucu müdür olarak getirilmeleri gerekmektedir.

Müdürlüğe atananların birçoğu İsmail Hakkı Tonguç'un⁶³ Gazi Eğitim Enstitüsü'nden öğrenci olarak tanıdıkları idi. Diğerleri de genellikle yurt gezilerinde

⁶⁰ A. Turan, **a.g.t.**, s.71.

⁶¹ Hasan Ali Yücel, Öğretmen, eski millî eğitim bakanı, Köy Enstitüleri'nin kurucusu Hasan Ali Yücel, 17 Aralık 1897'de İstanbul'da doğdu. Atatürk'ün ölümünden sonra, 1938-1946 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı yapan Hasan Ali Yücel, Cumhuriyet Döneminin, çok yönlü kişiliğe sahip seçkin bir eğitim, kültür ve siyaset adamı olarak kabul edilir.

⁶² Mustafa Aydoğan, **Köy Eğitim Sistemi Köy Enstitüleri**, Ankara 2006, s.86.

⁶³ İsmail Hakkı Tonguç, 1897'de Silistre Tataratmaca köyünde doğdu, 1914'de yatılı öğrenci olarak Kastamonu Öğretmen Okulu'na girdi. 1916'da İstanbul Öğretmen Okulu'na geldi. 1919'da Eskişehir Öğretmen Okulu'na Resim ve Elishleri öğretmeni oldu. 1935'de İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne vekaleten atandı. 1940'da bu göreve asaleten getirildi. 17 Nisan 1940 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Yasası kabul edildi. 1942-1943 öğretim yılında Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü açıldı. 1946 yılında karşıdevrimin ilk uygulamalarından biri Köy Enstitülerinin kapatılma sürecine sokulmasıydı. Tonguç bu süreçte İlköğretim Genel Müdürlüğü'nden alındı. Talim Terbiye Kurulu üyeliğine verildi. 1949 yılında Ankara Atatürk Lisesi Resim-Elishleri öğretmenliğine atandı. 1950 yılında bir neden gösterilmeden Bakan Tevfik İleri tarafından Bakanlık emrine alındı. Genel Müdürlüğü döneminde bir öğretmene imzaladığı İgnazio Silone'nin "Fontamara" kitabından ötürü Bakanlık

tanıldığı, seçtiği kişilerdi. Tümü, önceden açılmış olan eğitim kurslarında denenmişlerdi. Enstitüleri en zor koşullarda çalışarak, insanüstü çabalarla bu kadro kuracaktı. Çevrelerinde oluşan iş arkadaşları halkaları giderek genişleyecek, yönetici, öğretmen, usta öğretici sayıları artacaktı.⁶⁴

1937-1948 yılları arasında köy enstitülerinde görev yapan müdürler aşağıda bir tablo durumunda gösterilmiştir.⁶⁵

Tablo 1: Köy Enstitülerinde İlk Çalışan Müdürler

Adı/Bulunduğu İl	Kuruluş Tarihi	İlk Çalışan Müdürlerin Adları
1.Akçadağ/Malatya	1940	Şinasi Tamer, Şerif Tekben
2.Akpınar/Samsun	1940	Nurettin Biriz, Enver Kartekin
3.Aksu/Antalya	1940	Talat Ersoy, Halil Öztürk
4.Arifiye/Kocaeli	1940	Süleyman Edip Balkır
5.Beşikdüzü/Trabzon	1940	Hürrem Arman, Osman Ülkümen
6.Cılavuz/Kars	1940	Halit Ağanoğlu
7.Çifteler/Eskişehir	1937	Remzi Özyürek, M. Rauf İnan, Osman Ülkümen
8.Dicle/Diyarbakır	1944	Nazif Evren
9.Düziçi/Adana	1940	Lütfi Dağlar
10.Ercis/Van	1948	İbrahim Oymak
11.Gölköy/Kastamonu	1938	Ali Doğan Toran
12.Gönen/Isparta	1940	Ömer Uzgıl
13.Hasanoğlu/Ankara	1941	Lütfi Engin, Hürrem

soruşturması açıldı. 1953'de emekliliğini istedi. 1954'de Danıştay kararına dayanarak Bakanlık emekliliğini kabul etti. 23 Haziran 1960'da hayata gözlerini yumdu.

⁶⁴ Engin Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi, İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)**, Ankara 2007, s.273.

⁶⁵ Niyazi Altunya, **Köy Enstitüsü Sistemine Toplu Bir Bakış**, İstanbul 2005, s.22.

		Arman, M. Rauf İnan
14.İvriz/Konya	1941	Recep Gürel, İ. Safa Güner
15.Kepirtepe/Trakya	1938	Nejat İdil, İhsan Kalabay
16.Kızılçullu/İzmir	1937	Emin Soysal, Hamdi Akman, Talat Ersoy
17.Ortaklar/Aydın	1944	Hayri Çakaloz
18.Pamukpınar/Sivas	1941	Şinasi Tamer
19.Pazarören/Kayseri	1940	Sabri Kolçak, Şevket Gedikoğlu
20.Pulur/Erzurum	1942	Ahmet Korkut, Aydın Arıkök
21.Savaştepe/Balıkesir	1940	Sıtkı Akkay ⁶⁶

Tablodan da anlaşılabileceği gibi köy enstitüleri, gelişmiş yerleşim merkezlerine değil, onların kırsal sahalarda geniş toprağı olan bozkırlara kurulması tercih edilmiştir. Bu konuda Düziçi Köy Enstitüsü mezunu İbrahim Ethem Başaran şunları belirtmiştir:

*“Köy enstitüleri, tıpkı Anadolu’nun kırsal kesimlerinin koşullarını taşıyan bir çevre içinde kurulmuşlardır. İlk dersliği, işliği, yatakhane, mutfağı, yemekhanesi kısaca her şeyi ile içinde yaşayanlarca kurulacak olan köy enstitüsünün yaşayabileceği koşullarını kendilerinin yaratabileceğini göstermek amaçlanmıştır. İkinci olarak köy enstitüleri, mezun edecekleri öğrencilerini yapay koşullar içinde yetiştirmek yerine çalışacakları ortamı, yetişmeleri sırasında oluşturarak, doğal koşullar altında yetiştirmeyi yeğlemişlerdir.”*⁶⁷

17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı yasa olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde benimsenen ve 22.4.1940 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren “Köy Enstitüleri Kanunu’nun getirmiş olduğu düzenlemeye göre;

⁶⁶ N. Altunya, **Köy Enstitüsü Sistemine...**, s. 22.

⁶⁷ Hasan Erçelebi, **Köy Enstitülerinin Çağdaş Eğitim Yönetimine Katkıları**, İzmir 1993,s.36-37.

“Köy öğretmeni ve köy için gerekli meslek elemanını yetiştirmek üzere tarım işlerine elverişli toprağı bulunan yerlerde Bakanlıkça “Köy Enstitüleri” açılacaktı (Md. 1). Bu enstitülerde görev alacak olan memur ve öğretmenlerin maaşları kadro derecelerine göre Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenecek ve ödenecekti (Md. 2). Öğrenim süresi en az beş yıl olacak ve tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş, sağlıklı ve yetenekli köy çocukları seçilerek alınacaktı (Md. 3). Enstitüye kabul edilen öğrenciler sağlık problemleri dışındaki nedenlerle okuldan ayrıldıklarında, kendilerinden ya da kefillerinden okulda onlara devletçe yapılan giderler alınacaktı (Md. 4).⁶⁸

Köy enstitüsü mezunu öğretmenler:

1-Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilecekleri köylerde yirmi yıl süreyle zorunlu görev yapacaklardı (Md. 5).

2- Atandıkları köylerde örnek tarla, bağ, bahçe, atölye gibi tesislerde köylülere rehberlik edecek ve köylünün bunlardan yararlanmasını sağlayacaklardı (Md. 6).

3- 20 lira ücretle işe başlayacaklar, başarılı olanların aylıkları 6. öğretim yılı başında 30; 15. öğretim yılında 40 liraya çıkarılacaktı (Md. 7).

4- Göreve başladıklarında Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden bir defaya mahsus olmak üzere 60 lira donatım bedeli alacaklardı (Md. 10).

5- Atandıklarında üretim için gerekli olan verimli tohum, çift ve gelir getiren hayvanlar, cins fidan gibi araçlar devletçe verilecek ve bunlar okulun demirbaşına kaydedilecekti (Md. 11).

6-Gezici başöğretmenler ve ilköğretim müfettişleri tarafından izlenip denetlenecekti (Md. 15).

Köy enstitülerine, yüksekokullar ve üniversite fakülteleri, Gazi Eğitim Enstitüsü, öğretmen okulları, ticaret liseleri ve orta tarım okulları, erkek sanat okulları ve kız enstitüleri, köy enstitüleri, inşaat usta okulu ve bunlardan başka her türlü teknik ve mesleki kurumları bitirenler atanacaktı, ayrıca işlerinde usta kişiler gündelik ya da aylık ücretle usta öğretici olarak çalıştırılacaktı (Md. 17).⁶⁹

⁶⁸ A. Turan, **a.g.t.**, s.75.

⁶⁹ www.tbmm.gov.tr. Kanunlar-Kararlar, (Resmî Gazete İle Neşir ve İlam : 22/İv/1940 - Sayı : 4491,No:3803).

3803 sayılı kanuna paralel olarak köy enstitülerinin hızla çoğalması üzerine Milli Eğitim Bakanlığı bu okulların teşkilatlarını düzenlemeye karar vermiş ve 19.06.1942 tarihinde 4274 sayılı “*Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu*” çıkarılmıştır.⁷⁰ 71 maddeden oluşan bu kanun özetle şunları içermektedir:

- Birinci bölüm, okullar ve yönetimlerinin örgütlenmesi ve disiplin kurulları başlıkları altında iki bölüme ayrılmıştır. Bu bölümde, köylerde zorunlu ve parasız eğitim (Md. 1), eğitmen ve öğretmen atamaları, gezici müfettişlikler, köy enstitüsü müdürlerinin görev ve yetkileri (Md. 2, 3, 4), il/ilçe milli eğitim müdürlükleri, il sağlık müdürlükleri, tarım müdürlüklerinin köy ve bölge okulları ile ilgili görev ve yetkileri (Md. 5, 6), disiplin kurulları (Md. 7, 8, 9) konuları üzerinde düzenlemeler yapılmıştır.

-İkinci bölümde, köy eğitmen ve öğretmenlerinin görev ve yetkileri (Md. 10) belirlenmiştir.

Köy öğretmen ve eğitmenlerinin görev ve yetkileri, okul ve kurslarla ilgili işler ve köy halkını yetiştirmekle ilgili işler olarak ikiye ayrılmıştır. Köy öğretmen ve eğitmenlerinin okul ve kurslarla ilgili görev ve yetkileri şöyle saptanmıştır:

1. Köy okulu binasının, işliğinin yapılışında ve bahçesinin kuruluşunda aktif görev almak, bu okullara verilen eşyayı en iyi şekilde korumak, hayvanlara bakmak ve onları üretmek.

2. Okula ait araziye örnek olabilecek şekilde işlemek, boz bırakmamak.

3. Köy okulu işliğini, köylülere de faydalı olabilecek şekilde işletmek.

4. Köyde okul öğrencisinin eğitim ve öğretimiyle ilgili her türlü önlemi almak ve aldırarak.

5. Öğrencilerin sağlık durumlarını bozucu olayları önlemeye ve gidermeye çalışmak ve bunun gerektirdiği önlemleri almak ve aldırarak.

6. Denetim bölgesine giren köylerin okul binalarını yapmak, fidanlıklarını kurmak gibi elbirliği isteyen işlerde birlikte çalışmak.⁷¹

Köy enstitülerinde dersler çevrenin özellikleri dikkate alınarak işleniyordu. Öğrenciler her gün sabah, akşam toplu olarak bireysel etüt yapıyor, bunun dışında

⁷⁰ E. Başar, *Milli Eğitim...*, s.366.

⁷¹ A. Turan, *a.g.t.*, s.78.

dört saat genel bilgi, iki saat tarım, iki saat teknik bilgi dersi görüyor, her derse özgü çeşitli uygulamalara katılıyordu. Çalışma süresi günde sekiz, haftada kırk dört saatti. Çevresel konular arasında, bisiklet, motosiklet kullanma, yüzme, ata binme, dağa tırmanma, motorlu deniz araçlarını çalıştırma, mandolin, ağız armoniği, flüt çalma, ulusal oyun oynama, radyo ve gramofondan müzik dinleme, köy gezilerine çıkma, inceleme yapma, kitap, dergi okuma, kitaplık, müze kurma, eğlence düzenleme, temsiller verme, türkü söyleme gibi çeşitli etkinliklere yer veriliyordu.⁷²

1.5. Köy Enstitüsü Öğretim Programları

Köy Enstitüleri için hazırlanan eğitim programlarına baktığımız zaman, Köy enstitülerinin kurulduğu ilk yıllarda belirli bir müfredat programına bağlı kalınmamıştır. Hatta bu durum 1943 yılında bu okulların resmi öğretim programı yapılana kadar devam etmiştir. Bu süre içerisinde, enstitülerin eğitim öğretim işlerinde izlemesi gereken yolların açıkça belirtildiği 3803 sayılı yasa, eğitimcilere için 15 yıllık planını ve çerçeve programını sunarak yol göstermiştir. Zaten öğrencilerin dersleriyle ilgili çalışmaları, enstitülerin kuruluş yıllarında daha çok inşaat işleri ile uğraştıklarından ihmale uğramıştır. Ancak inşaat faaliyetleri bittikten sonra asıl eğitim faaliyetlerine ağırlık verilebilmiştir.⁷³

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in onayı ile yürürlüğe giren 1943 programıyla ilgili olarak şu özellikler dikkat çekmektedir:

1. Beş yıllık öğrenim sürecinin 114 haftası kültür derslerine, 58 haftası ziraat derslerine ve çalışmalarına, 58 haftası teknik derslere ve çalışmalarına ayrılmıştır.

2. Enstitüler haftalık, aylık, mevsimlik çalışma planlarını, kendi özelliklerine, işlerinin durumuna, öğrencilerin düzeyine ve sayısına, öğretmenlerin özelliklerine iş araçlarının çeşitliliğine, iş alanlarının genişliğine hayvanların cins ve sayılarına göre düzenlerler.

3. Enstitüler öğretim ve uygulama çalışmalarını “kültür”, “tarım” ve “teknik” alanlarla ilgili dersleri yarım gün, tam gün veya hafta esasına göre düzenlemekte serbesttirler.

⁷² Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, Ankara 2002 , s. 93-94.

⁷³ E. Başar, *Milli Eğitim...*, s.368.

4. Bina, yol, köprü yapımı veya su arkı açılması veya bitirilmesi yahut ekin ekilmesi veya hasat kaldırılması gibi önemli işler çıktığı zaman bütün çalışmalar o iş üzerinde yoğunlaştırılır. Önceden planlanan ders ve uygulama kayıplarının uygun bir zamanda telafisi yoluna gidilir.⁷⁴

Programda belirtildiği gibi, enstitüler ilkokuldan sonra beş yıl öğretim yapmaktadırlar. Bu süre içerisinde, öğretim zamanının % 50'si kültür derslerine, % 25'i tarım derslerine, %25'i de teknik derslere ayrılmıştır.

1943 tarihli Köy Enstitüleri Programı, Hasan Ali Yücel'den sonra Milli Eğitim Bakanlığı görevine getirilen Reşat Şemsettin Sirer döneminde 1947 yılında yeniden düzenlenmiştir. İlk bakışta önceki programın temel amaç ve ilkelerine bağlı kalındığı söylenebilir.

1947 Öğretim Programıyla Mesleki formasyon sağlayan derslerin ad ve konularında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu programda Öğretmenlik Bilgisi başlığı altında şu derslere yer verilmiştir:

*“Ruhbilim, Çocukluk ve Gençlik Ruhbilimi, Eğitim, Toplumbilim, Eğitim Tarihi ve Teşkilat, Genel Öğretim Metodu, Özel Öğretim Metodu ve Uygulama. Öğretmenlik Bilgisi derslerinin bu biçimde düzenlenmesiyle öğrencilere “iş eğitimi tarihi”, “iş eğitimi”, “iş ruhbilimi” ile ilgili bilgi ve görüşler kazandırmak yerine daha genel ve akademik bilgi ve görüşler kazandırma amacı güdülmüş olduğu da ortadadır. Ayrıca, bu derslerin okutulacağı sınıflar ve haftalık ders saatleri kesin olarak belirlenmiştir. Bu tutum, bir bütün olarak ele alınması gereken bu derslerin öğretiminde öğretmen ve öğrenciler açısından bir takım güçlükler yaratma olasılığını da arttırmıştır.”*⁷⁵

1953 Öğretim Programı Köy Enstitülerinde uygulanan bu üçüncü program, İlk öğretmen okullarını da kapsayan ortak bir programdır. Nitekim adı da “Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programıdır. Bu programda her iki kurumun eğitim amaçları, ilkeleri ve son üç sınıfta okutulan derslerin türleri ve konuları

⁷⁴ H. Erçelebi, **Köy Enstitülerinin...**, s.104.

⁷⁵ Nadir Nadi, **Perde Aralığından**, İstanbul 1991, s. 314-329.

topluca ele alınmış, yalnız ders dağıtım çizelgeleri farklı bir biçimde düzenlenmiştir.”⁷⁶

Son olarak 1953 öğretim Programının, Köy Enstitülerinin amaç, işlev, eğitim ve öğretim ilkeleri bakımından ilk öğretmen okullarından farklı birer öğretim kurumu olarak düşünülmediğini, hatta resmen kapatıldıkları 27 Ocak 1954 tarihinden yaklaşık bir yıl önce fiilen birleştirildiklerini gösteren bir belge niteliği taşıdığını belirtmek yerinde olacaktır.⁷⁷

1.6. Köy Enstitülerinin Kapatılışı

Köy Enstitülerinin kapatılış sürecinde çeşitli faktörler kendini göstermiştir. Kısaca bu faktörleri belirtmek gerekirse;

1-Enstitülerdeki eğitim, öğretim ve köy okullarının yaptırılmasında karşılaşılan güçlükler.

2-Enstitülere yalnızca köy çocuklarının alınması ve mezunlarının da yine köylerde görevlendirilmesi, toplumda bir köylü-kentli ayrımı yani sınıf farklılığı doğurmaktadır. Bu bölünme Anayasaya da girmiş olan Halkçılık ilkesine ve anlayışına da ters düşmektedir.

3-Öğrencilerin okul yapımlarında, tarım ve teknik uygulamalarında, temizlik ve bakım işlerinde çalıştırılmaları Sovyet Rusya'yı ve komünist rejimleri andırmaktadır. Bu tür eğitim Milliyetçilik ilkesiyle çelişmektedir.

4-Okul, işlik, öğretmen evi yapımında ve çocuklarını okula göndermede köylülere getirilen yükümlülükler, son derece ağır olup özellikle yurdun ulaşımı güç bölgelerinde tek tip okul binası projesinin uygulanması yapım giderlerini daha da artırmaktadır. Bu yükümlülükler Anayasanın eşitlik ilkesine de aykırıdır.⁷⁸

Ayrıca Köy Enstitüleri ile fakir çocukların okuması, köylüyü uyandırması ve köylerde yıllarca süregelen ağalık düzenini sorgulaması bir korku yaratmaya başlamıştı. Bunun olsa olsa Rusya'da olabileceği düşüncesiyle Enstitülere karşı kötüleme kampanyasıyla "*din elden gidiyor*" feryadını koparan kişiler, çıkarlarını

⁷⁶ N. Nadi, **Perde...**, s.314-315.

⁷⁷ A. Ferhan Oğuzkan, **Köy Enstitüleri Öğretim Programları Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri**, İstanbul 1990, s.12-37.

⁷⁸ Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi**,4. Kitap, Ankara 1999,s.46-47.

tehlikede gören politikacılar, köyden kente ve Ankara'ya uzanan karalamalarını Çankaya'ya kadar ulaştırarak Köy Enstitüleri'nin kapatılmasına zemin hazırlamışlardır.⁷⁹

Çeşitli sebepler neticesinde Demokrat Partinin ilk kabinesinde Milli Eğitim Bakanı olarak görev alan Tevfik İleri döneminde çıkarılan 27 Ocak 1954 gün ve 6234 sayılı kanunla, "*Köy Enstitüleri*" bütünüyle öğretmen okullarına dönüştürülerek kapatılmışlardır.⁸⁰

Yüksek Ziraat Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Hikmet Birand'ın 1942 yılında Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in davetiyle doğu illerine yaptığı seyahat hakkındaki raporu köy enstitüleri ile ilgili vermiş olduğu bilgiler dikkat çekicidir. Prof. Birand raporunu dönemin Ziraat Vekili Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu'na sunmuş ve seyahatini raporunda şöyle anlatmaktadır:

*"Seyahatimiz(Ankara-Kars,Kars-Erzurum-Sivas-Kayseri-Ankara) 25 haziran-6 temmuz arasında 12 gün sürdü.Bu vilayetlerde bunlardan mada uğranan Hasankale, Sarıkamış ve Yıldızeli kazalarındaki Maarif Müesseselerinin (Liseler,Öğretmen Okulları,Teknik Okullar,Kız Sanat Enstitüleri,Orta ve İlkokullar) teftişi ve zaruri seronomi ziyaretleri yüzünden seyahat çok yüklü ve hızlı geçti. Mahaza köy enstitülerindeki duraklarımız nisbeten daha ferah daha uzun(Kars'da cilavuz köy enstitüsünde yarım gün, Yıldızeline yarım gün, Pazarören köy enstitüsünde bir gün) oldu."*⁸¹

Birand raporunda enstitülerin ziraat ile ilgili gördüğü eksiklikleri ve tavsiyeleri olduğunu özellikle belirtirken, enstitülerin diğer kollarıyla alakalı görüş beyan etmemiştir. Birand, raporuna şöyle devam etmiştir:

"Köy Enstitülerinin bünye ve amaçları malum olduğundan bendeniz bu seyahatta köy enstitüleri için ayrılabilen kısa zamanda edindiğim umumi intibaların ancak vekaletimizi ilgilendirebilecek yanlarını not edeceğim.

⁷⁹ Necdet Aysal, "Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 35-36, Mayıs-Kasım 2005, s. 267-282, ; Hadi İlbaş, "Bu Korku Neden", **İmece Dergisi**, C. II, N., 11 (Mart 1962), s. 82-89.

⁸⁰ **Cumhuriyet**, "Köy Enstitüleri İle İlköğretim Okulları Birleştirildi", 28 Ocak 1954, Yıl. 29, No. 10596, s. 7,Aktaran; Necdet Sakaoğlu, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İstanbul, 1993, s. 115.

⁸¹ Hikmet Birand, "**Maarif Vekili ile Şark Vilayetlerine Yaptığım Seyahat Hakkında Rapor**", 118 Sayılı Belge, 13 Numaralı Ek, Ankara 1942. (İlgili rapor, ekler kısmına dahil edilmiştir.)

A- Enstitülerin Ziraat Yanı

a- Eleman meselesi: Enstitülerin, naçiz fikrimce, en büyük derdi eleman meselesidir. Eleman deyince yalnız ziraat öğretmeni değil, Enstitüyü talebeleriyle hoca usta ve ameleleriyle Bağ, Bahçe ,dam ve hatta hayvan haşatı ile canlı bir organizmus gibi telakki eden ve henüz genç olan bu organizmusu geliştirecek olan öğretmenlerin hepsini kastediyorum. Enstitülerin ziraat yönüyle alakası yokmuş gibi görünen bu noktaya temas edişim ve bu noktayı çok önemli saymamım sebebi bir yandan enstitüler çoğaltılırken bu noktaların dikkate alınması bakımından, bir yandan da ziraat öğretmenleri ile diğer öğretmenlerin yalnız el ve iş birliği değil, his ve psikoloji birliği bakımından da lüzumlu gördüğüm içindir. Herhangi bir dersi okutan bir öğretmen diğerinin faaliyet sahasını küçümsemesi veya bir kolun başka bir kola göre daha önemli tutulması armonik bir el emek, his ve düşünce olan müessesenin sıhhatini bozar. Her şeyin ve herkesin faaliyetinin müşterek bir gayeye matuf olduğu, bu gayenin bu toprakların ve toprak sahiplerinin saadetine müteveccih olduğu binaenaleyh birinin işini ancak diğerininki tamamladığı, bütünlediği bütün öğretmenlerce iyice anlaşılmalıdır.

b- Ziraat Öğretmeni ve Ziraat Tedrisatı: Enstitülerde birer veya ikişer ziraat öğretmeni vardır. Ziraat öğretmenleri bizim ameliyat mektebi mezunları ve köy enstitüleri kurulmadan önce Maarife intisap eden arkadaşlardır. Bunlar enstitüler kurulduktan sonra enstitülere alınmışlardır. Esasen enstitülerin bütün tedrisatı bir müfredat programına bağlanmamıştır. Enstitüler yeni bir müessese olduklarından müfredat programları enstitüleri strüktürüne ve özüne uygun olması için bu kuruluş ve oluş senelerinde edinilecek bilgi ve görgüye iptina ettirmek üzere önümüzdeki senelere bırakılmıştır. Halen tedrisat öğretmenlerinin müdürün başkanlığı altında toplanarak haftanın, mevsimin, yerin hülasa enstitü hayatının gerek girdiği mesele ve mevzular üzerinde yaptıkları müzakerelerle verdikleri kararlara, yani haftalık veya iki haftalık programlara göre yapılmaktadır.

- c- *Ziraat Pratiği: Enstitülerin yerleri, ucuzluk, kolay istimlak, tevsi vesaire gibi meseleler de rol oynamış olmasına rağmen muhitlerine göre uygun ve elverişli seçilmişlerdir. Enstitülerin ziraat tedrisatı pratiği için kafi derecede arazisi vardır. Ancak bu topraklar şimdi veya biraz ilerilerde enstitülerin kendi kendilerine yetmesi mevzubahis olursa kafi değildir. Ziraat pratiği benim bu seyahatte gördüğüm üç enstitüde henüz öğülecek gibi değildir. Bu belki de kurulma devrelerinde yapı işlerinin enstitüleri daha çok işgal etmesinden ileri gelmiştir. Ziraat pratiğinde ziraat öğretmeninden başka muhitte ün alan ve enstitülere çiftçi başı olarak alınan çiftçilerden de faydalanılmaktadır.*
- d- *Enstitülerin Muhit Şart ve İmkanlarına Göre Önem Verecekleri Ziraat Kolları: Köy enstitülerinde muhitin tabii şartlarına göre köylünün bilhassa iş edindiği ziraat kollarına henüz gereken önem verilmemiştir. Mesela Kars'ta hayvancılık ve sütçülük köylünün zirai faaliyetinin başında geldiği için Cilavuz köy enstitüsünde hayvancılık sütçülük teknolojisine, Orta Anadolu'daki enstitüler yerlerine göre koyunculuk ve hububat ziraatına bağ ve bahçeye, Adapazarı meyveciliğe, Kızılçullu bağ, bağcılık ve tütün, pamuk, zeytin, incir gibi Ege mahsülleri ziraatına, benim göremediğim Antalya Köy Enstitüsü narenciyeye önem vermeli ve enstitülerden çıkacak köylü delikanlılar bunlar üzerinde temel bilgilere sahip olmakla kalmayarak hatta bunların inkişafı içinde düşünebilecek kabiliyette olmalıdır. Eğer Türkiye çeşitli ziraat bölgelerine ayrılacak ve bu bölgelerde türlü ziraat sistemleri kurulacak ise köy enstitüleri bu amaç için alınacak tedbirlerden önce payını almalı ve enstitüden yetişecek olan köy öğretmeni bunun içinde hazırlanmış bulunmalıdır.*
- e- *Ziraat Müesseselerinden Faydalanmak: Benim evvelce gördüğüm ve yeni gördüklerimden bir iki yaş eski olan köy enstitüleri hemen yanı başlarındaki ziraat müesseselerinden kafi derecede faydalanmamakta idiler. Mesela İzmir Vekaletimizin Mücadele, Bağcılık, Zeytincilik İstasyonları ve Fidanlıkları, Adapazarı'nda tohum ıslah ve fidancılık istasyonları, Kastamonu'da fidancılık istasyonu, Enstitülerin bulundukları diğer vilayetlerin bazılarında da bunlara benzer ziraat*

müesseseleri vardır. Bunları pratiğinde iyi bir iş planı yapıldığı takdirde enstitü talebesini çalıştırarak karşılıklı faydalanmak pek kabildir.

f- *Ziraat Sanatlarına hiç başlanmamıştır. Hülasa denilebilir ki köy enstitülerinde ziraat kolu himmete muhtaçtır.”⁸²*

Birand, enstitülerin ziraat faaliyetleriyle alakalı olarak özellikle ders öğretmenlerinin yetersizliği ve diğer branşlarda ki öğretmenlerin, tarım derslerini veren öğretmenleri küçümsediğini belirtmiştir. Yine enstitülerin düzenli bir programa sahip olmaması ve ziraat derslerinin enstitü müdürleri nezdinde haftalık toplantılarla belirlendiğini eleştirel bir dille ifade etmiştir.

Birand, raporunun sonunda ise ziraat vekaletinin enstitülere yapabileceği yardımlar ve tavsiyeleriyle görüşlerini sonlandırmıştır. Raporda devamla şunları belirtmiştir:

“B- Vekaletimizin Enstitülere Yapabileceği Yardımlar: Vekaletimiz Enstitülere şimdilik şu yardımlarda bulunabilir.

a-İyi ziraat öğretmeni bulmakta, ziraat tedrisatının programını devamlı temasla enstitülerin müfredat programlarının ortaya çıkacağı zamana kadar birlikte hazırlamada,

b-Enstitülere kültür hayvanları seçmekte,

c-Enstitü topraklarını işlemek ve ziraat tedrisatında örnek olarak göstermek ve öğretmek için yalnız zaruri olanlardan mürekkep bir ziraat aletleri koleksiyonu vücuda getirmekte(halen enstitülerde ziraat aletleri göstermek ve öğretmek için bile ya noksandır veya yoktur. Nitekim Yıldızeli Köy Enstitüsü topraklarını sürmek için ciheti askeriyeden temin ettiği traktörlerin arkasına takacak iki pulluk bulamamıştır. Biz orada iken Sivas Ziraat Müdürü iki pulluk temin edeceğini vaat ettiği halde izinden döndüğüm zaman Yıldızeli köy enstitüsü müdüründen gelen ve bekleyen mektupta pulluk temin edilmediği ve bunun için vekaletimiz nezdinde iltimasım rica edilmektedir.)

d-Tohum ve Fidanlık tedarikinde,

e- Enstitülerin kuruldukları yerlerin tabii şart ve imkanlarına göre enstitülerin ziraatına verilecek yönde,

⁸² H. Birand, “Şark Vilayetlerine Yaptığım Seyahat...”, s.124.

*f-Enstitülere komşu ziraat müesseselerinin el ve ide birliğinde,
g-Nihayet bütün Türkiye'nin ziraat bünyesinde değişmesini istediğimiz her
şeyi Köy Enstitülerine de intikal ettirerek enstitülü köy delikanlısının genç ve
alıcı kafasına aşılama ve yerleştirmekte.*

*Köy enstitülerinden çıkacak köylü delikanlılar enstitüden getirecekleri kültür
yükünü(bununla içinde ziraatta olmak şartı ile her şeyi kastediyorum)doğrudan
doğruya köye boşaltacaklarından köy enstitüleri ziraatı için sarf edeceğimiz her
türlü gayretin orada bereketli bir toprak bulacağını sanıyorum. Bu vesile ile de derin
saygılarımı sunarım.”⁸³*

1950 yılında yayınlanan “Öğretmen Dergisi” tarafından köy enstitüleri ile ilgili 12 soruluk bir anket çalışması yapılmış ve bu anket sorularını 25 aydın cevaplamıştır. Bu yapılan ankete yurt çapındaki bazı köy enstitüsü mezunu öğretmenlerde cevaplamıştır.

Anket Soruları Şöyledir:

- 1-Köy Enstitüleri fikri neden ve nasıl doğdu?
- 2-Bugünkü Enstitülerin durumu, bunu doğuran fikir ve prensiplere uygun mudur?
- 3-Dünden bugüne kadar Köy Enstitülerinin verdiği hasıla nedir?
- 4-Aksayan cihazların ayrıca tahlili?
- 5-Bu müesseselerdeki eğitim, öğretim, sanat ve iş, program, yönetmelik ve kitap meseleleri hakkındaki mütalaanız nelerdir?
- 6-Serbest mütalaa ve serbest konuşma saatleri hakkındaki düşünceleriniz?
- 7-Köy enstitülerindeki kız öğrencinin kayıt ve devamları dünden bugüne çoğalmış veya azalmış mıdır? Tahlil sebepleri?
- 8-Beş yıllık eğitim ve öğretim süresi kafi midir?
- 9-Mezunların kendi köylerine verilmeleri prensibi baki kalmalı mıdır?

⁸³ H. Birand, “Şark Vilayetlerine Yaptığım Seyahat...”, s.124.

10-Köy öğretmeninin geçim durumu ne haldedir? (Dünkü ve bugünkü durumun tahlili) bugünkü şartlar içinde ve yarın için daha emin olarak köy öğretmeninin geçim durumunu sağlayıcı en iyi tedbir ne olabilir?

11-Bu müesseselerin daha iyi ve verimli işlemesi hususundaki düşünceleriniz?

12-Bu müesseseler hakkında soru dışında kalmış bir mütalaanız var mı?

Kızılçullu Köy Enstitüsü Matematik Öğretmeni Ahmet Önertürk bu sorulara şöyle cevap vermiştir:

1-Köy enstitüleri fikri yürüyen hayat olayları, son zamanlarda dünya devletleriyle sıkı temas ve Atatürk'ün "Milletimizi muhasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız" düsturundan doğmuştur.

2-Uygundur. Daha da uygun olmaya çalışıyor.

3-Keyfiyet bakımından orta, kemmiyet bakımından daha da iyi olmaya çalışıyor.

4-İlk kuruluş ve işleyişten dönülmüştür. Bugünkü tutumun eksiklik ve aksaklığı tabii pürüzler halindedir. Zamanla daha iyi olacaktır.

5- Öğretimde, eğitimde, sanat ve işte tutulan yol iyidir. Yönetmelik programda daha düzelecek kısımlar vardır. Kitap eksik durumdadır.

6-Yeni bir okulda serbest mütalaa ve serbest konuşma şarttır. Yalnız serbestlikte iyi hesap ve iyi ölçü vardır. Onun ayarını ilim ışığı altında iyi bilmelidir.

7-Azalmıştır. Öğrencilerin müsabaka imtihanı ile alma işinin tamamen serbest bırakılması.

8-Hazırlık sınıfı olmak şartı ile şimdilik kafidir.

9-Öğretmenler kendi enstitü bölgelerine atanmalıdır.

10-Dün kötü idi, bugün orta durumdadır, yarın iyi olmalıdır. Uygulama bahçelerini mutlaka işletmek sureti ile paralarının artırılması ile.

11-İyi öğretmen, seçilmiş öğrenci bilginin teknikle anlaştırılması için bol araç ve gereç ile enstitü işlerini kanun, yönetmelik program, öğretim, eğitim, sanat, iş, kitap bakımından bir daha gözden geçirecek yetkili bir kurulun dilek ve isteklerinin uygulanması.

12-Enstitülerin altı yıla çıkarılması. Günde altı saat ders okunması. Az kızlı enstitülerin kızlarının bir iki enstitüye toplanması.⁸⁴

İvriz Köy Enstitüsü Türkçe Öğretmeni A. İhsan Beyhan bey bu anket sorularını şöyle cevaplamıştır:

“1-Köy Enstitülerini ilk defa bir fikir olarak ileri atanlar ve uygulayanlar hayattadırlar. Onların bu soruya verecekleri cevaplar Köy Enstitüleri tarihinin esaslı bir kısmını aydınlatmış olacaklardır.

2-Köy Enstitülerinin bugünkü durumunun bunu doğuran fikir ve prensiplere uygun olup olmadığı hususunda eksik fazla bir söz söylemeyecek genel olarak bugünkü durumları üzerinde bir iki noktayı kaydedeceğim. Bu teşekküller boy atan bir çocuk gibi gittikçe gelişip serpilmektedir. İlk yılların tecrübeleri, bilhassa köylere gönderilen mezunlarda görülen aksaklıklar Köy Enstitüleri bünyesinde zamana uygun değişiklikler yaptırmış ve yaptıracaktır.

3-Bugüne kadar Köy Enstitülerinin verdiği hasıla, 9-10 yıl gibi kısa bir zamanda, köyden alarak yetiştirdiği on yedi binden fazla elemanıyl otuz dört bin Türk köyünden on iki bini öğretmene kavuşturan, bu köylerde bir milyon köylü çocuğuna hiç olmazsa okuyup yazmayı öğreten, halihazırda on dört bin irfan kuşunu kanatlandırmaya hazırlanan Köy Enstitülerinin ilköğretim inkılabındaki değeri inkar edilemez. Ona er geç layık olduğu kıymetin verileceğine inanıyorum.

4-Aksayan cihetler: Köy Enstitülerinde sanat, el mahareti ve yalnız eğitsel bakımdan ele alınmaz istihsal yapmak uğruna harcanırsa, hele bilhassa kuruluş yıllarında olduğu gibi bir yılın bütünü bina yapmak, yiyeceğini kendi yetiştirmek şeklinde devam ettirilirse o gün ve bugünkü şartlar içerisinde işin kültür tarafı çok aksayacak, köy öğretmeninin alnına birazda insafsızca vurulan “*cahil*” damgası kolay kolay silinmeyecektir. Köy çocuğunun esası da mevcut bulunan bütün kabiliyetleri işletilerek onu idealist bir Türk aydını yapmak için aksayan cihetleri zaman gösteriyor. Elverir ki görülecek yırtık

⁸⁴ Selahattin Arıkan, **Köy Enstitüleri ve Köy Öğretmeni Anket Cevapları 1950**, Ankara 1950, s.12-13.

ve sökükler zamanında ele alınsın. Onlardaki verimi yakından bilen ve görenler milletimizin geleceğine daha parlak ümitlerle bakabilirler.

5-Eldeki öğretim programını denemek mahiyetinde kabul etmek yerinde olur. Uygulanan programa göre genel bilgi ders kitapları liselerde okutulan kitaplar, sanata ait kitaplar sanat okullarında, tarıma ait kitaplarda tarım okullarında okutulan kitapların aynıdır. Bir koltuğa iki karpuz sığmaz. Yapılacak iş, iş okulu, yeni okul öğretim sistemine göre nazari olmaktan çok kılgin, çok ve fazla öğretmekten ziyade az ve öz öğretmeyi hedef tutan esasa göre bir öğretim programı hazırlamaktır. Son birkaç yıldır Köy Enstitülerinde sınıfta kalan veyahut kovulan öğrenci adedinin fazlalığı da uygulanmakta olan programın ağır olduğunun en bariz delilidir. Eğitim ve öğretim, sanat ve iş uygulanan programa uydurulduğundan o da ancak o derecede randıman vermektedir. Kitaplar köy enstitü mensupları arasında müsabaka ile yazdırılmalı, yetkili bir komisyon tarafından değerlendirilmelidir.

6-Serbest mütalaa ve serbest konuşma iyi idare edildiği takdirde fikrin inkişafında ve öğrenciyi hayata hazırlamada gayet verimlidir. Enstitülerimizde ilelebet devam ettirilmesini temenni ederim.

7-Kız öğrencinin köy enstitülerinde az olduğu, gittikçe de azaldığı muhakkaktır. Bunun asıl sebebini köyün sosyal bünyesinde aramak daha doğru olur. Bir kere köylü, kız çocuğunu köyünde, ilkokulda okutmak istemiyor. Okutursa bile beşi bitirir bitirmez evlendiriyor. Bu hale göre köylerde ilkokulu bitiren kız bulup ta enstitüye kaydetmek işi güçleşiyor. Enstitüye enstitünün teşvikiyle alınan kız kız çocukları seçim imtihanına bile tabi olmadan geldikleri gibi kayıt yapılıyor. Bu zayıf öğrencilerin zamanla enstitünün bünyesine uyamadıkları görülüyor. Devamlı müsamaha görmedikleri takdirde de daha enstitüyü bitirmeden köylerine gönderiliyorlar. Bu da o köylerden kız öğrenci almayı bir kat daha zorlaştırıyor. Fakat ben bu durumun ilköğretim seferberliği hızlandıkça zamanla kendiliğinden düzeleceğine kani bulunuyorum.

8-Köy Enstitülerinde beş yıllık öğretim süresi kafi değildir. Bu süre altı yıla çıkarılmalıdır. Bir bakıma, hazırlık sınıfında kalmak mecburi hale konursa

zaten altı yıl olmuş demektir. Altı yıl olunca da tabii öğretim programı değiştirilecektir. Bu taraflar göz önünde tutularak ta, zannederim bugünkü ücret durumu da daha normal bir hale konulacaktır.

9-Mezunların köylerine verilme durumu ücret meselesi halledildikten sonra prensip olmaktan çıkmalıdır.

10-Bugün köy öğretmenin geçim durumunun iyi olmadığı herkesin malumudur. Bazı yerler için evvelki durum belki daha elverişli ve belki daha iyidir. Geçim durumunu emin bir şekilde halletmenin tek çıkar yolunu bunların da bareme alınmalarında aramalıdır. Meslekte emniyet, mesleğe bağlanma ve onlardan iş isteme o nispette artacağına kaniyim.

11-Şimdilik Köy Enstitülerinde daha verimli bir şekilde işlemesi hususunda şu dilek ve temennilerde bulunacağım:

a-Günlük ders ve sanat çalışmaları sekiz saatten altı saate indirilmeli...

b-Beş yıllık öğrenim yılı içinde iki yıl sınıfta kalan öğrenci değil, bir sınıfta iki yıl üst üste kalan öğrenci enstitüden çıkarılmalıdır.

c-Köy öğretmeni yarın köyde öğrencilerine din dersi vereceği, sonra da gittiği köyde köylünün yanında, bu bakımdan da cehaletini bildirmeyeceği göz önünde tutularak Köy Enstitülerinde din dersi okutulmalıdır.

d-Köy Enstitüsü mezunları; Eğitim Enstitüleri, toplu dersler kısmına, Güzel Sanatlar akademisine, Konservatuvara, Yüksek Ziraat Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okuluna imtihanla alınmalıdır.

e-Yabancı dil öğrenimi mecburi olmamak şartı ile istekliler arasında kabul edilmelidir.

f-Eğitimde görgünün ve gözlemin faydası göz önüne alınarak Köy Enstitülerinin yapacağı gezilere önem verilmelidir.

12-Bu müesseseler hakkında söylenecek sözler bu kadarla bitmez, zamanın insanı yeni yeni düşüncelerle karşılaştıracığını yukarda kaydetmiştim.”⁸⁵

Yapılan ankette bu sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde, sorulara enstitü öğretmenleri eksiklerle beraber genelde enstitülerle ilgili olumlu görüşler beyan etmişlerdir.

⁸⁵ S. Arıkan, **Köy Enstitüleri ve...**, s. 28-32.

İKİNCİ BÖLÜM

2. PULUR KÖY ENSTİTÜSÜNÜN FİZİKİ YAPILANMASI

2.1. Pulur Köy Enstitüsü Bölge Kesimine Giren Köylerin Durumu

Pulur Köy Enstitüsü kurucu müdürü Ahmet Korkut beyin enstitü ve çevresindeki köylerle ilgili maddeler halinde tuttuğu raporda şunları belirtmiştir:

“1- 1940 istatistiğine göre... Erzurum vilayetinde 1172 köy vardır. Her köyün vasati nüfus sayısı 290’dır.... Vilayetlerin genel nüfus durumu; Ağrı 103,244, Erzurum 325,758, Gümüşhane 162,667’dir. Bölgemize giren köylerin hakiki tablosu Enstitü tarafından yaptırılacak esaslı köy tetkiklerinden sonra belirecektir. Bugünkü istatistik bilgilerimize göre bölgemizde 2276 köy mevcuttur. Köylerin vasati nüfusları 154 ile 296 arasındadır. Köylerin arazi vasatı 27,7km/2 arasında tehalüf etmektedir. Bu tabloya göre bölgemize giren köylerin hepsi küçüktür.

2-Bölge köylerinin bugünkü manzarası şöyledir: Evlerin üzerleri toprakla örtülüdür. Bazı köylerde evlerin loğ taşı vardır. Yağmur başlayınca damlar üzerindeki torak suyu sızdırmasın diye loğ taşı ile sıkıştırılır. Evlerin duvarları toprak harç kullanılarak taştan yapılmıştır. Bazı köylerde duvarlar kerpiçten ve kalındır. Evlerin tavanları topraktır. Ahırla ev iç içedir. Önce dış kapıdan ahıra, ahırdan da evir odasına girilir. Bu ananeyi doğuran amilde kışın şiddetli soğuklarda hayvanların nefes olarak verdikleri gazlardan ısı olarak faydalanmaktır. Evlerin çoğu tek odalıdır. Bunun amili de iklimdir. Uzun süren kışın fazla odayı ısıtmak bir yük teşkil etmektedir. Gene aynı sebepten dolayıdır ki evlerin pencereleri küçük yapılmıştır. Hatta bazı köylerde ki pencerelere delik demek daha doğru olur. Evler birbirlerine bitişiktir. Bunun amilleri de karı kolayca kürüme, kurt ve haydut tehlikesini topluca önlemektir. Bölge köylerinde tandır ekmeği yapılmaktadır. Köylü çiftçidir. Bölgemizin merkez Erzurum kısmında köylü yalnız buğday, arpa, bir miktar da yulaf ve çavdar eker. Bölgenin diğer köylerinde bunlarla birlikte mısır ve sebze de yetiştirilmektedir. Bölgenin ekser köylerinde kara sabanla çiftçilik yapılmaktadır. Bazı köylere de kotan denilen pulluk girmiştir. Şehir ve kasaba merkezlerine yakın köylü toprak sahibi değildir. Merkezlere uzak köylerde köylünün toprağı vardır. Gümüşhane ile Oltu, Tortum havalisinde meyvecilik vardır. Bölgenin diğer kısmında meyvecilik yapılmaz. Bölge köylerinde koyun ve inek yetiştirilmektedir. Koyunları

sürüler halinde değil az miktarda evlere dağılmış durumdadır. Bir gün sürünün sütünden yağ yapar diğer gün de başkası yağ yapar. Bu havalide buna “Borç” denmektedir. Bölge köylülerinin çoğunun merası hayvancılığa yetecek miktardadır. Merası kıt olan köyler de mevcuttur. Giyeceğini dokuyan köyler varsa da çoğunlukla köyler giyeceğini satın alır. Köylerimizde dere, kuyu ve çeşme suyu içilmektedir. Köylü yazın kağı, kışın kızak kullanmaktadır. Kağı çift, kızak tek öküze çektirilmektedir. Dört tekerlekli araba köye girmemiştir... ”⁸⁶

Köylerle alakalı gözlemlerini bu şekilde belirten Pulur köy enstitüsü kurucu müdürü Ahmet Korkut Bey, enstitü öğretmenlerinin vasıfları nasıl olmalıdır ile ilgili düşüncelerini raporunda şöyle sıralamaktadır:

- “ 1-Eğitim ve öğretim kudreti yüksek olmalıdır.
- 2-Sanat değeri yüksek olmalıdır.
- 3-Kudretli bir çiftçi olmalıdır.
- 4-Kayak ve av sporlarına aşina olmalıdır.
- 5-Bir aletle köy eğlencelerini değerlendirir kabiliyette olmalıdır.
- 6-Milli ve mahalli oyunları bilmelidir.
- 7-Çelik karakterli olmalıdır.
- 8-Yeni köy adamı olmalıdır.
- 9-Çalışkan olmalıdır.”⁸⁷

2. 2. Pulur Köy Enstitüsünün Kuruluş Kararı ve Arazi Seçimi

Pulur Köy Enstitüsü’nün kuruluşu Maarif Vekaletinin 1942 Tarihli kararı ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Kararın alınmasından kısa bir sonra Ahmet Korkut Bey, Pulur Köy Enstitüsünün ilk müdürü olarak atanmış ve kendisine Pulur Köy Enstitüsünün kurulacağı arazinin tespiti görevi de verilmişti.

Nitekim 17 Ağustos 1942 günü Erzurum’a gelerek derhal çalışmalara başlayan Ahmet Korkut Bey konu ile ilgili olarak; o sıralarda yürürlükte olan 2490 Sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu⁸⁸ gereğince Vilayetin Ticaret odası veya

⁸⁶ İ. H. T. V. Ö. A., b.n.y.

⁸⁷ İ. H. T. V. Ö. A., b.n.y.

⁸⁸ 2490 Sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu; 10 Haziran 1934 günlü ve 2723 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve (<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2723.pdf>) 8 Eylül 1934 günü yürürlüğe giren 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun 94.Maddesinin (b) Fıkrası hükmünce yürürlükten kaldırılmıştır. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2886.pdf>

Belediyesinden rayiç bedeli alınması gerektiğinden dolayı adı geçen kurumlarla iletişime geçmiş ve bir hafta sonra Erzurum Belediyesinden rayiç bedellerini almıştır.

Bundan sonra ki süreçte enstitünün varlığı öncelikle arazi ile ilgili olduğundan istimlak işi ön plana alınmış ve o sıralarda yürürlükte olan 21 Kasım 1295 tarihli menafi umumiye için istimlak kararnamesi gereğince enstitü istimlak krokisinin veya haritasının çizilmesi çalışmalarına girişilmiş ancak Erzurum'da o sıralarda bu işi yapabilecek bir kimse bulunamadığından Ahmet Korkut Bey bu işi bizzat üzerine almış ve hazırladığı kroki Erzurum Belediyesince kabul edilmiştir.

Artık sıra arazinin tespitine gelmişti. Ahmet Korkut Bey arazinin tespiti için öncelikle aşağıdaki beş şartı ortaya koydu:

“1-Pulur çayı arazinin ortasından geçecektir.

2-Enstitü hayvanlarına yetecek kadar çayır arazi içinde bırakılacaktır.

3-Transit yolundan faydalanmak için arazinin bir kenarı transite dayalı olacaktır.

4-Enstitünün suyu tasfiye edilerek Pulur çayından temin edilecektir.

5-Arazi tabii hudutlara istinat edecektir.”⁸⁹

Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilen 3803 Sayılı Yasaya göre kurulmuştur. Ülke genelinde toplam 21 köy enstitüsü farklı tarihlerde kurulup öğretim hayatına başlamışlardı. Bu enstitülerden biri de Erzurum da kurulan Pulur Köy Enstitüsüdür.

Enstitü, Erzurum'un Ilıca bucağında yer almaktadır. 1942'de 1800-2000 dönüm civarında verimli ve ekilebilir tarım arazisi üzerine kurulan Erzurum Pulur Köy Enstitüsü'nün kuruluş amacı diğer enstitülerde olduğu gibi köy öğretmeni ve sağlık memuru yetiştirmektir.

Pulur köy enstitüsünün mimari projesi Mimar Mualla Eyüboğlu⁹⁰ tarafından hazırlanmıştır. Pulur Köy Enstitüsü Yerleşkesi, Erzurum'a 16 km uzaklıkta bulunan Aziziye İlçesi'nde (Ilıca) yer almaktadır. Aziziye, 2014 nüfus sayımına göre 51.605 sakini olan bir ilçedir. Pulur Köy Enstitüsü 1942 yılında, Erzurum'a yakın Pulur

⁸⁹ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

⁹⁰ Mualla Eyüboğlu, 13 Mart 1919 tarihinde Erzurum Aziziye'de doğdu. İlköğrenimine Erzurum, Trabzon ve İstanbul'da devam etti. 1942 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Mimari Bölümü'nden mezun oldu. 23 yaşında yüksek mimarlık diploması aldı. Türkiye'nin ilk kadın mimarlarından. Ardından, İsmail Hakkı Tonguç tarafından Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'ne Yapı Kolu başkanı olarak atandı. 1947 yılında Ortaklar Köy Enstitüsü'nde çalışırken zehirli sıtmaya yakalandı. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde 21 köy enstitüsünün kuruluşuna katıldı. Köy Enstitüleri'nde mimar, inşaat sorumlusu ve öğretmen olarak çalıştı.

istasyonu çevresinde kurulmuştur. İki bin dönümlük geniş bir araziye inşa edilen yerleşkenin içinden Pulur Çayı geçmektedir. Toprakları verimli, tarım ve hayvancılığa elverişlidir.⁹¹

Yaptığımız kaynak ve arşiv taraması sonucunda Pulur köy enstitüsünün kuruluş kararı ile ilgili belge, dönemin gazeteleri ile ilgili veriler bulunamamıştır.

Enstitünün kurucu müdürü Ahmet Korkut Bey'in 15 Ağustos 1942'de Ilıca'ya geldiğinde enstitünün kuruluş aşamasında ve ılıca çevresini şöyle anlatır:

“13 /VIII/1942 günü Ankara'dan hareket ettim.15/VIII/1942 Cumartesi Ilıcada işe başladım. Ilıca, Erzurum vilayetine bağlı bir nahiye merkezidir.14 bin nüfusu, 40 köyü vardır. Trabzon-İran Transit yolu üzerindedir. Bir kenarında Kaplıca istasyonu vardır. Dört otelinden biri hanlıdır. Ayrıca 3 hanı daha vardır. Vali Haşim İşcan zamanında 1938-1939 da yapılan ilkokul binası, vilayet numune evi, göçmen numune evi, nahiye müdürü evi, köy konağı, jandarma karakol binası Ilıca'yı süslemektedir. Enstitümüzün yeni binaları yapılıncaya kadar bu binaların bir kısmından faydalanmaktayız. Otellerden üçünün yapılması da aynı tarihe rastlar. Eskiden ziraat okulunun bulunduğu binalarda da aygır deposu açılmıştır. Ilıca'yı meşhur eden Çermiklerdir. Çermiklerin⁹² suları 37 derecedir.”⁹³

Ilıca ile ilgili bu şekilde bilgi veren Ahmet Korkut Bey, Enstitünün kurulacağı araziye istimlak kararnamesine göre 17/10/1942 günü 14.582 lira 4 kuruş karşılığında satın alındığını ve bu istimlak kararının o günkü Erzurum yerel gazetelerinden birinde ilan edildiğini belirtir.⁹⁴

Nitekim Pulur Köy Enstitüsü arazisinin istimlak edilmesiyle Enstitü Kurucu Müdürü Ahmet Korkut Bey, arazinin enstitüye ait olduğunun anlaşılması için çeşitli tedbirlere başvurmuştur. Ahmet Korkut Bey bu tedbirleri raporunda şöyle belirtmiştir:

“1-Arazinin etrafını toprak tümsekler ile işaretledik

2-Tohum ıslah istasyonu traktörleri ile araziye sürdük

⁹¹ Ertuğrul Kurtuluş, **TBMM'deki Yansımalarına Göre Köy Enstitüleri**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2010, s. 49.

⁹² Çermik: Kaplıca, Ilıca.

⁹³ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

⁹⁴ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

3-Tav çatınca araziye ekeceğiz.”⁹⁵

Pulur Köy Enstitüsünün kuruluş aşamasında Ahmet Korkut Bey enstitünün zor şartlar altında kurulduğunu, sunduğu raporda ayrıntılı bir şekilde belirtmiş ve hızlı bir şekilde enstitünün işlerinin bir an önce bitip eğitim faaliyetinin başlamasını yazdığı raporlardaki bilgilerden net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Yine Ahmet Korkut Bey raporunda belirttiği gibi enstitünün tesisat işleri ve eşya alınması ile ilgili ciddi bir uğraş vermiştir. Erzurum’da bir yandan rayiç peşinde koşan Ahmet Korkut Bey, diğer yandan enstitünün temel ihtiyaçlarını temin için uğraşıyordu. Ancak Erzurum piyasasından habersiz olan Ahmet Bey, Maarif Müdürlüğünden piyasayı tanıyan, bilen bir yardımcı ister ve bu isteği kabul edilir. Neticede kendisine yardımcı olarak verilen bu kişinin beceriksizliği Ahmet Beyin işlerin kendisinin takip etmesine sebep olmuştur. Nitekim Enstitünün yatakhane için 50 adet ranzanın yapımı için bir tüccarla anlaşmaya varan Enstitü müdürü daha sonra yaptığı girişimler neticesinde;

-4 Kazan

-250 Sahan

-5 Bakraç

-125 Su Kupası

-25 Karavana

-12 Tevzi Kepçesi’ni İstanbul ve Ankara piyasasına göre oldukça ucuza mal etmiş ve toplamda 1156 lira ödeme yapmıştır.

Ayrıca ihale formalitesi uygulanarak enstitü yatakhane için 125 yatak takımı işi de bir yorgancıya verildi. Tüm bunların yanında enstitü için hayati öneme sahip diğer ihtiyaçlar için yine ihale formalitesi uygulanarak enstitüye şunlar alınmıştır:

-1 Ton Mercimek

-4,5 Ton Patates

-1 Ton Fasulye

-Yarım Ton Şeker

-Yarım Ton Üzüm

⁹⁵ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

-Yarım Ton Sabun

-Yarım Ton Nohut

-Yarım Ton Bezelye

-Yarım Ton Tuz alınmış ve ayrıca tereyağı, zeytin, zeytin yağı, Çay, Bulgur gibi ürünler satın alınarak enstitü ambarına konulmuştur.

Enstitü için çok önemli olan gaz ve kömür alımı için Erzurum Valiliğine giden Ahmet Korkut Bey, kendisine ilk etapta sadece 4 teneke gaz verilmiş ancak Ahmet Bey'in itirazları ve ısrarları neticesinde valilikten 28 teneke gaz alabilmiş ancak enstitünün kömür ihtiyacını bir türlü tedarik edememiştir.⁹⁶

Pulur Köy Enstitüsünün kuruluş aşamasında yaşadığı zorlukları göğüsleyen Ahmet Bey, artık enstitünün asıl amacı olan eğitim-öğretim işlerinin yürümesi için öğrencilerin davet edilmesi gerektiğini düşünmüş ve bu düşüncelerini raporunda şöyle belirtmiştir:

“Hazırlık işleri sona erince 100 talebe davet edildi. Birçok didinmeler neticesinde Toprak Mahsulleri Ofisinden 20 ton buğday alınmıştı. Buğday öğütülüp öğrencilerin ekmeği Ilıca'da yapılacaktı. Odun ve Et müteahhidimizle ekinleri su değirmeninde öğütme pazarlığı da yapılmıştı... Müteahhit, buğdayları Erzurum'a kadar arabayla, oradan değirmene kızaklarla nakletmek suretiyle acil ihtiyacımızı karşılayacak kadar un öğüttü. Bizi Müthiş bir heyecan ve sıkıntıdan kurtarmıştı. 13/1/1943 de ilk talebe geldi. Enstitünün faaliyeti talebenin müesseseye ayak basması ile başlıyordu. Bu talebenin gelişi bütün enstitü mensuplarının bayram yapmasına vesile oldu. On sekizinci Köy Enstitüsünü doğuda yaratan Türk büyüklerine şükran teli vermeyi kararlaştırdık.”⁹⁷

Ahmet Bey, 13/01/1943 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel' çektiği telgrafta;

“Doğuda 18.ci köy enstitüsünün ilk talebesi Baki Otamışın yeni bir ruhla millet ve yurt hizmetine hazırlamaya başlamadan doğan sonsuz minnet ve şükranlarını bu müesseseden yetişecekler adına en derin saygılarımla sunuyorum.”⁹⁸

⁹⁶ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

⁹⁷ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

⁹⁸ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

Bu telgrafa karşılık Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, memnuniyetlerini belirterek cevaplamışlardır.⁹⁹

Enstitünün fiziki oluşumu hızla sürerken öğrencilerin gelişi de hızlanmaktaydı. Yine Ahmet Korkut Beyin enstitünün kuruluşu ile ilgili yazmış olduğu raporda Öğrencilerin enstitüye uyum sağlaması ve aidiyet duygularının gelişmesi için özel bir ilgi gösterilmesi gerektiğini düşünüyordu ve bu düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

“Talebenin gelmesi devam ediyor. Gümüşhane yolundaki kop, ağırlı yolundaki Tahir dağları kapalı olduğu için bu iki vilayetten talebenin gelmesi gecikti. Talebeyi müesseseye bağlamak için:

1-Talebenin karnı doyuruldu. Erzurum yaylasının çocuğu çaya pek düşkündür. Küçüklüğünden beri onun vücudu tehin maddesi ile alışkanlık peyda etmiştir. En güzel un veya tarhana çorbası onu tatmin etmiyor. Her sabah iki çay vermek zorunda kaldık. Öğleyin iki sahan yemek veriyoruz. Akşamları da bol bir sahan aş veriyoruz. Talebeyi doyuracak kadar da ekmek veriyoruz.

2-Talebenin ciltleri temizlendi. Talebe gelir gelmez tıraş edilmekte, çermiklerde yıkatılmakta, kendisine iki çift çorap bir kat çamaşır, nor kat iş elbisesi verilerek cilt rahatlığı temin edildi.

3-Talebenin zihinleri tatmin edildi. Talebeye gelir gelmez, bir okuma, bir Almanca, bir dilbilgisi kitabı, beş kalın defter, bir kurşun kalem verildi. Bu suretle manevi cepheye de kıymet verdiğimi anlatarak talebenin zihinleri tatmin edildi.

4-Talebenin maneviyatı kuvvetlendirildi. Talebeye bugünkü ve gelecekteki hayatları hakkında telkinat yapıldı. Derslerde, işlerde mütaalarda bir dakika boş kalmamaları temin edildi. Cumartesi günleri davullu, zurnalı eğlenceler yapıldı.

Doğu çocuğu sözü tok, gözü pek sert tabiatlıdır. İlk aylardaki bütün itina ve imtihanlara rağmen talebe müesseseye ısınamadı. 26/I/1943'te 4 çocuk ayrılmak için müracatta bulundu. Derhal enstitü ile ilişkileri kesildi. Bu olaydan cesaret alan 3 talebe daha ayrılmak arzusunu gösterdi. Mazeretleri meşru görülmedi. Bunun üzerine daha sert tedbirlerin alınması gerektiği anlaşıldı.

Doğu Enstitülerinde şu tedbirlerin alınması taraftarıyım:

⁹⁹ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

1-Doğu Enstitülerinde talebe yollar kapanmadan Enstitüye çağrılmalıdır.

2-Doğu Enstitülerinde talebe taahhüt senedi ile enstitüye gelmelidir.

3-Doğuda köy okulu mezunlarından 3803 sayılı kanunun 3.cü maddesindeki evrafi haiz çocukların enstitü tahsilleri mecburi olması, bu mecburiyetin bir kanun maddesi ile tespit edilmelidir.”¹⁰⁰

Pulur Köy Enstitüsü binaların yapım mimarı Mualla Eyüpoğlu olduğunu belirtmiştik. Bunun yanında İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç henüz binaların yapımına başlanmadan önce enstitü müdürlüğüne gönderdiği 13/08/1943 yılı resmi yazıda enstitü binalarının yapımı ile ilgili teknik bilgiler içeren bir yazı göndermiştir.

İlgili yazıda şunlar belirtilmiştir:

- 1- *“Yapılmakta olan binaların yerlerini gösteren kroki halinde bir vaziyet planı ilişiktir. Muhtelif Enstitülerden gelen inşaat ekiplerinin bu yıl yapacakları diğer binaların yerleri de bu krokide gösterilmiştir. İnşasına başlanmış ve temelleri toprak seviyesinden hayli yükselmiş olan planlara göre dış duvarları taş, iç bölme duvarları kerpiç olarak ikmal edilecektir.5,6 ve 7 numaralı binaların temelleri su basmanından itibaren diğer kısımlar tamamen kerpiç olacaktır. 5 numaralı bina ile 6 ve 7 numaralı binaların 1:100 ölçülü planı ilişiktedir. 5 numaralı bina ebat itibariyle 1,2 ve 3 numaralı binaların aynıdır. Yalnız iç bölmelerinin taksimatı ile pencere taksimatı değişiktir. 6 ve 7 numaralı binaların enleri ve iç taksimatı diğer binalardan biraz farklıdır. Bu noktanın bilhassa çatı yapılırken göz önünde tutulması lazımdır. 7 numaralı binanın planında hela ve yüz yıkama yerleri ve bunlara bitişik öğretmen odası olarak gösterilen yerler mutfak ve bulaşikhane, yatakhane olarak gösterilen yerler yemekhane olarak kullanılacaktır. Kapıdan girince sola gelen iki öğretmen odasının da anbar ve erzak deposu olarak faydalanılacaktır.*
- 2- *Vaziyet planı krokisinde binaların yerleri mevcut haritada tahmini olarak gösterilmiştir. Henüz araziye tatbik edilmemiş 6 ve 7 numaralı*

¹⁰⁰ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

binaların temelleri açılırken mevcut 2,3 v3 4 numaralı binalarla 6 ve 7 numaralı binalar arasından geçecek yol için bırakılan 12 metre genişlik ve yukarıda numaraları yazılan 5 binanın birbirine göre durumları göz önünde tutulacaktır. 6 ve 7 numaralı binaların ön cepheleri 2,3ve 4 numaralı binaların yan cephelerine paraleldir.

- 3- *Bütün binaların yükseklikleri su basmanından itibaren 3.20 metre olacaktır. Binalardaki büyük pencereler 1.10x2 m. Olacaktır.*
- 4- *Bütün binaların zemini dolma olacak, boşluk bırakılmayacaktır. Binalarda icap eden yerler tahta döşenecektir. Diğer kısımlar blokaj olacak ve imkan el verdikçe beton dökülecektir. Tavanlar çift kat ve üstü bulgurlama olacaktır.¹⁰¹*
- 5- *Bütün inşaatın duvarcılığına ve sıvacılığına taalluk eden kısımları Düziçi Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Muhittin Yinanç'ın, dülgerlik ve marangozluk ile ilgili kısımları da enstitünüz öğretmenlerinden Mustafa Beytekin'in nezaret ve mesuliyeti altında yapılacaktır. Diğer enstitülerden talebenin başında gelen bütün öğretmenler teknik işlerle ilgili hususlarda bunların verecekleri direktiflere uyacaklardır.”¹⁰²*

Pulur Köy Enstitüsünün binaların yapımında öğrenciler için hayati önem arz eden işliklerin yapımı hakkındaki bilgilere yine enstitünün kurucu müdürü Ahmet Korkut Bey'in raporundan takip ediyoruz. İşliklerin kuruluşu alt başlıklı şu bilgiler verilmektedir:

Dülgerlik işliğinin rende, demircilik işliğinin körük, yapıcılık işliğinin çekiç, dikiş işliğinin makine, dokumacılık işliğinin derhal faaliyete geçmesini düşünen Ahmet Bey, enstitü masalarını yaptırmak için 375 kuruş gündelik ile usta öğretici tayin edilmesini sağlamış ve İzmir sanat okulu mezunlarından bir dülgerlik öğretmenin de enstitüye tayinini başardı. İlk fırsatta Erzurum piyasasında 2000 liralık dülgerlik aleti satın alındı. Aletler ambara konduktan sonra dülgerlik öğretmenini çağırıp İşliklerin bir an önce hazır olacak şekilde bitirilmesini emretti ve 15/02/1943 günü iki dülgerlik işliğinde 30 talebe derslere başladı. Aynı gün demircilik işliği de

¹⁰¹ Bulgurlama: Evlerin tavanına konulan sulu çamur.

¹⁰² İ.H.T.V.Ö.A., 400/47 Sayılı Belge, E.K.34, Ankara 1943.

bir usta öğreticinin idaresinde faaliyete geçirildi. 5 Singer makinesi alınarak dikiş işliği de işlemeye başladı. İşliklere haftalık çalışma programı verildi. Dülgerlik işliklerinin günlük randımanı birer masa olarak tespit edilmişti. Programlar imzaya gitti ve hafta sonunda iş programı aynen tatbik edilmiş ve Pulur Köy Enstitüsünün 4 işliği de işlemeye başladı.¹⁰³

Pulur Köy Enstitüsü Dülgerlik Öğretmeni Sadık Apaydın enstitüde demircilik işliği ve gelişimi adlı makalesinde şunları belirtmiştir:

“Enstitümüz 1943 yılının şubat ayının 19 uncu gününde Ilıca ilkokulunda faaliyete başladı. İşgal edilen ilkokul binası enstitünün yalnız yatakhane ve dershanelerine yetiyordu. Halbuki teşkilat ve faaliyet için bu کافی değildi. Dershaneye büyük bir yardımcı ve köy öğrencileri için zaruri olan sanat işi şüphesiz ihmal edilemezdi. Derhal köy içinde odalar kiralandı. Bu odalarda işlikler faaliyete geçirildi. İlk işlik faaliyeti için malzeme ihtiyacı baş gösterince, köyde demircilik yapan İsmail Gobiş adında birisi demircilik malzemesiyle beraber usta öğretici olarak enstitü kadrosuna alındı. Bu suretle öğrencilerin demircilik işliğinde çalışma imkanları sağlanmış oldu. Şüphesiz bu işler için kiralanın odalar müsait değildi. Bununla beraber ilk çalışmalarımıza kiralanın yerlerin müsait olmaması engel olmamıştır.”¹⁰⁴

Pulur Köy Enstitüsü Dülgerlik Öğretmeni Sadık Apaydın, köyden enstitü kadrosuna dahil edilen demirci ustasının malzemelerinin yetersiz oluşunu belirttiikten sonra İsmail Gobiş ustanın sürekli problem çıkarmasından yakınmıştır. Dülgerlik Öğretmeni Sadık Apaydın bu durumu makalesinde şöyle anlatır:

“Bu sıralarda bizi üzen ve çalışmalarımızı aksatan başka bir mesele vardı. Usta öğreticinin malzemesinin az oluşu ve şahsi oluşudur. Usta Öğretici İsmail Gobiş enstitünün demircilik işliğine ufak bir örs, eski bir matkap tezgahı iki kısıkaç, bir balyoz, bir el çekiçi, iki kanatlı bir yırtık körükle iştirak etmiş idi. Bundan başka enstitünün kendi malı olarak üç mengene ve beş tane egesi vardır. Şüphesiz bu noksan ve eski malzeme ile gayeye uygun iş yapmak zordu. Bu yetmiyormuş gibi usta öğreticinin şahsi müdafaları işin içine giriyordu. Malzemelerin çoğu şahsi malı

¹⁰³ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

¹⁰⁴ **Köy Enstitüleri Dergisi**, C.1, Ağustos-Eylül 1947, S. 7-8, Ankara, s.262. (Bu esere Milli Kütüphane arşivinden ulaşılmıştır.)

olduğu için öğrenciler bu malzemeleri serbest kullanamıyordu. Demirci İsmail aletlerini kıskanmakta ve öğrencilerin serbest çalışmalarına hasretmemektedir. İşliğimizin anahtarı İsmail Gobiş ustada kalır ve işlikte kısmen onun arzusu ile açılırdı ve kapanırdı. Müdürümüz zaruri olarak ihtiyar demircinin bu nazlarını çekmekten başka bir çare bulamazdı. Sık sık maaşının azlığından şikayet eder ve bu paranın yalnız malzeme kirasına yetmediğini ileri sürerdi.”¹⁰⁵

Enstitü binalarının yapımı hızla sürerken inşaatlar için gerekli malzemelerin yapımı dülgerlik işliğine düşüyordu. Bu arada demirci ustasının şahsi istekleri de çekilmez bir hal olduğunu belirten Dülgerlik öğretmeni Sadık Apaydın bu durumu makalesinde şöyle anlattır:

“ İlk senenin yaz inşaatı Enstitümüzün demircilik işliğine büyük bir ihtiyaç gösterdi. Derhal atölyede taşçı kalemler, muclar, madırğa gibi malzeme yapılmasına başlandı. Ele geçen parçalardan zimba, el kalemleri, keski ve el çekiçleri çoğaltıldı. Ayrıca iki kısıkaç daha ele geçti. Ziraat için kürek, çapa, çepil yapıldı. İsmail ustanın maaşı ücreti 100 liraya çıkarıldığı halde hala azlığından şikayet ediyordu. Yeni gelen müdürümüz derhal bu nazın çok olduğunu ve çekilmez hale geldiğini anladılar. Demircilik işliği için gerekli malzemenin bir listesini istediler. İlk olarak bir örsle bir körük alındı. Bu suretle işliğimiz Enstitünün öz malzemesiyle dahi öz binasında yeniden kuruldu. İsmail ustanın alakası enstitüden kesildi.”¹⁰⁶

Yine Sadık Apaydın dülgerlik işliğindeki malzemelerin şunlardan ibaret olduğunu makalesinde şöyle anlatmaya devam eder.

“Malzeme; bir körük, bir örs, iki kısıkaç, bir balyoz, beş eğe, iki el çekicinden ibaretti. Yoksulluk içinde varlık göstermeye hepimiz kani bulunduğumuzdan durmadan çalıştık. 1944 senesi inşaatında çatıların demir işlerini on öğrencinin gayretli çalışmasıyla 1000 kadar civata ve yeter derecede makas demirleri yapıldı. Bundan başka ziraat, nakliye ve taş ocakları faaliyetinde büyük varlıklar gösterdik. Bugün enstitümüzün demircilik işliği malzeme bakımından oldukça zengindir.

Enstitümüzün inkişafı için gerekli bütün demir işlerini yapabilecek durumdayım. Öğrencilerim tarafından yapılan 2,5 metre boyundaki iskenenin resmi

¹⁰⁵ Köy Enstitüleri Dergisi, I, s.262.

¹⁰⁶ Köy Enstitüleri Dergisi, I, s.262.

ilişiktir. Bu aleti dışardan temin etmek imkansız gibidir. Kamyonların karoserlerini yapmada, tutkal işleriyle yapılan kapı ve büyük kasa işlerinde bundan çok faydalaniyoruz. Demircilik işliği bu durumda dahi kalmayacaktır. Seneden seneye gayretle çalışacağız.’’¹⁰⁷

Pulur Köy Enstitüsü Dülgerlik Öğretmeni Sadık Apaydın’ın da belirttiği gibi enstitünün ilk yılında gerek işliklerin kuruluşu gerekse eğitici ustaların yetersizliği ve nisbeten ilgisizliği enstitüde ilk zamanlarda çekilen zorlukları net bir şekilde belirtmiştir.

Pulur Köy Enstitüsünün kurucu müdürü Ahmet Korkut Bey enstitü çevresi ve iş yapma imkânlarıyla şu bilgileri raporunda ayrıntılı bir şekilde paylaşmıştır:

“1-Erzurum yaylasının rakımı 1950’dir. Halkın kasım dediği ikinci teşrinde toprak karla örtülür. Kar tabakasının kalınlığı yıllara göre değişir. Bu yıl 10-40 cm. arasında idi. Bu tabakanın 2-3 metreye çıktığı yıllar da olur. Karın fazla yağdığı yıllarda soğğun şiddeti azdır. Az yağdığı yıllarda da fazladır. Kar ortadan 22 martta erimeye başlar. 15 Nisanda kara toprak görünür ve çiftçilik başlar. Sürekli olarak 6 ay devam eden kış aylarında halk ve köylü gününü binalar içinde öldürür. 6 ay kış tamamen işsiz geçer. Bu 6 aylık zamanı şahıs, köylü, memleket için faydalı faaliyetlerle geçirmek köy ve yurt ekonomisi bakımından bir zarurettir. Bu faaliyetlerde demircilik, marangozluk, arabacılık, taşçılık, dokumacılık, dikiş örgü faaliyetleri şeklinde tecelli edecektir. Enstitü işliklerini kömürle ısıtmak gerekir. İşliklerin 6 aylık çalışma programları güzün yapılacak. Randımanın icap ettirdiği altı aylık demir, kereste, taş, iplik, kumaş, yün gibi iptidai maddeler stok edilecektir. Müessesenin ihtiyacından fazla olarak yapılan işler diğer enstitülere ve piyasaya satılacaktır. Talebe bu işliklerde pişecek ve usta olacaktır. Enstitüden mezun bir talebe bir işliği salahiyyetle kurabilecek, işletebilecek, o işliği köy ve bölgesi için hakiki bir iş ocağı haline getirebilecek iktidara sahip olacaktır. Öğretmen namzedi enstitüdeki programlı iş hayatını köyünde de yaratacak. Köyünde kooperatif kurarak, devlet kudretine, enstitüsüne dayanarak işliğinin 6 aylık iptidai maddesini stok edecek, köyünün köyünü ilk yaza kullanılacak ziraat aletlerini onarma, tamamlama işini sağlayacaktır.

¹⁰⁷ Köy Enstitüleri Dergisi, I, s.262.

2-Enstitü 2000 dönümlük toprak üzerinde kurulmaktadır. Enstitü toprağı köylerindeki gibi bereketli yıllarda birer 6 diğer yıllarda bire 4 kısır yıllarda da tohumunu verir veya vermez durumundadır. Köylü çiftçilik ananesine göre kara ekin denilen buğday, arpa ile az miktarda çavdar ve yulaf ekmektedir. Denenmiş teknik ziraat metotları tatbik edilerek toprağın verimini artırmak, tohumun cinsini ıslah etmek, ekim çeşidini artırarak çiftçilikte insan emeğini değerlendirmek bir zarurettir. Talebe enstitünün ziraat hayatı içinde yoğrularak toprağı seven, ona gönülden bağlanan, Türk milletinin gıdasını veren bir hazine olarak toprağı mukaddes bilen bir unsur haline getirilecektir. Bu amacın gerçekleşmesi için şu noktaların göz önünde tutulmaları lazımdır.

a-Erzurum yaylasında çiftçilik mevsimi pek kısadır. Nisan içinde ekilen tohum eylül içinde kemale gelir. Yine eylül içinde başlayan güz yağmurları ile daha harmana gelmeden çürür gider. Onun için ekme, biçme, harman işlerini en seri vasıtalarla yapmak bir zarurettir. Köylü için en seri vasıta attır. Enstitüde atlı ziraatı talebe salâhiyetle başaracaktır. Bunun daha mütekamili makinalı ziraattır ki bu enstitü için başta gelen bir ihtiyaçtır. Çocuk makineleşmiş ziraat hayatını da enstitüde yaşayacaktır. Köy kooperatiflerinden, köy birliklerinden, devletin kombina teşkilatından faydalanarak makinalı ziraatı köyüne sokmayı bir vatan borcu bilecektir.

b- Çocuk sebze ve fidan yetiştirmeyi de enstitüde öğrenecektir. Köylüye sebzenin bir hayat unsuru olduğunu tanıttak aynı zamanda çorak köyünü ağaçlandıracaktır.

c- Yaylanın meraları boldur. Bu güzel meralarda koyun, sığır yetişmektedir. Talebe köyünde hayvancılık yapacaktır. Hayvancılık, yağcılık, peynircilik, yoğurtçuluk gibi ziraat sanatlarını çocuk çok iyi bilecektir. Bunun içinde istimlak edilen enstitü topraklarında bol çayırında bulunmasına dikkat edilmiştir. Mera ve çayırlardan faydalanarak enstitüde koyunculuk ve sığircılık yapılacaktır. Hayvan gübresinin bir yakacak maddesi olmaktan kurtarılmasına çalışılacaktır.

d- Topraklarının arasından Pulur çayı akmaktadır. Bu çayın suyu toprakları sulamada kullanılacak, talebeye kuru ziraatle birlikte sulu ziraat iktidarı da kazandırılacaktır. Pulur çayı enstitü topraklarının verimini artırmada bir amil

olacaktır. Hülasa Pulur Köy Enstitüsü çiftçilik, hayvancılık, ziraat sanatları ile işlik faaliyetlerinin mihrakı olacaktır.”¹⁰⁸

Ahmet Korkut enstitünün kuruluş çalışmasında ki üstün gayreti ve enstitü arazisi ve çevresiyle ilgili yapılabilecekleri tüm ayrıntısına kadar tespit etmiştir. Ayrıca Erzurum ülkemizin kış mevsimi gayet soğuk geçen bu ilimizde enstitüde çalışacak öğretmenlerle ilgili tavsiyeleri dikkate değerdir. Ahmet Korkut Bey raporunda devamla şunları belirtmiştir:

“ Bu enstitüde çalışacak öğretmenler:

1-Kış hayatını seven ve onu bir zevk ve eğlence dünyası yapmayı bilen kayak vesair kış sporlarına meraklı sağlam bünyeli olmalıdır.

2-Öğretmenin gözü pek olmalı parmaksız tiftik eldivenleri, kar başlığı, kalın yün çorapları, keveli(deri kocuk) giyip ata atlayan veya kızağa binen öğretmen kışın en şiddetli zamanında icap eden yere gidebilir iktidar da olmalıdır.

3-Cesareti medeniyesi yüksek olmalıdır. Kurt baskını, kar kapaması, tipi, çığ tehlikesi öğretmeni hiçbir zaman ürkütmemelidir. Kış gecesinin her saatinde ağıl, ahır, kümes, yatakhane vesair enstitü nöbetçilerini kontrol edebilmelidir.

4-İşliklerin birisinde talebe yetiştirmeye salahiyyetli olmalıdır.

5-Ziraat işlerinden zevk alarak çalışmalıdır. Altın başağa, kara toprağa, ak koyuna, sarı yağa, doru ata candan bağlı olmalıdır.

6-Çelik karakteri, bilgi ve iş otoritesi ile talebesine tam bir örnek olabilecek meslek kudretini taşımaktadır.

7-Tan yerinin ağarmasından güneş batıncaya geceleri de uyku zamanına kadar türlü işlerde ölesiye denecek derecede çalışan öğretmen Pulur Köy Enstitüsünün gelişmesine hizmet edebilecektir. Bu vasıflar öğretmenlerin benliklerine sinmiş olmalıdır.

Gelecek yaz aylarında kardeş enstitülerden gelecek yardımcı ekiplerinde çalışmalarından istifade ederek Ilıcaya iki kilometre uzaklıktaki sahamıza yeni binalarımızı kurmaya başlayacağız. Şimdiden gerekli hazırlıklara başladık.”¹⁰⁹

¹⁰⁸ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

¹⁰⁹ İ.H.T.V.Ö.A., b.n.y.

Köy Enstitülerindeki çalışmalar zorluklar ve başarılarla iç içe sürüyordu. Enstitü müdürleri okulun hangi türden eksiklikler var ise üstesinden gelmeye çalışıyorlardı. Pulur Köy Enstitüsünün sancılı kuruluş aşamasında ve eğitimin başladığı ilk yıllarda ortaya çıkan çeşitli sorunlar vardı. 19 Şubat 1943 yılında eğitime başlayan Pulur Köy Enstitüsünde 1945 yılına kadar elektrik olmadığını enstitü müdürü Aydın Arıkök'ün İsmail Hakkı Tonguç'a 25/04/1945 tarihli bir mektubundan öğreniyoruz. Bu mektupta enstitünün karşılaştığı zorluklardan bahseden Aydın Arıkök Bey bu sorunların bazılarını yasal olmayan yollarla halletmeye çalıştığını belirtmiştir. Yine Aydın Bey, enstitüye kamyon alabilmek için döner sermaye ek bütçesinin onaylanmasını istiyordu. Ayrıca Aydın Bey mektubunda enstitüde ki sağlık sorunlarından bahsetmiş ve enstitüde Tüberkülozlu öğrencilerin sayısında artış olduğunu belirtmiştir. Yine Pulur Köy Enstitüsü Müdürü Aydın Arıkök Bey, İsmail Hakkı Tonguç'tan enstitü için Yüksek Köy Enstitüsünü bitirenlerden müzik, yabancı dil, resim-iş ve tarım öğretmenleri istemiştir.¹¹⁰

2. 3. Enstitünün Bina Yapım Çalışmalarında Öğrencilerin Katkıları

1944 Eğitim-Öğretim Yılında Pulur Köy Enstitüsüne kayıt olan İrfan Sevinç Günel¹¹¹ enstitünün yapım aşamasında şunları ifade etmektedir:

“Pulur Köy Enstitüsü’ndeki bütün binalar devletin katkısı olmadan, diğer köy enstitülerinden gelen ekipler ve Pulur Köy Enstitüsü’nün öğrenciler tarafından yapılmıştır. Okul binalarının mimari Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun kardeşi Mualla Eyüboğlu idi. Kendisini okulumuza geldiğinde görmüştüm. Binalar köy enstitülerinden gelen öğrencilerin oluşturduğu ekipler tarafından yapılarak teslim

¹¹⁰ Engin Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç(yaşamı ,öğretisi ,eylemi) İkinci Kitap**, Ankara,2004,s.161.

¹¹¹ 1932 yılında Erzurum’un Oltu İlçesi’nin Yukarı Ormanağzı Köyü’nde (Eski adı Karnavas) 1932’de doğdum. Babam 1927 yılında Erzurum Dar’ülmualimin’den mezun olarak o köye atanmış, Atatürk’ün Harf Devrimi’nin önderlerinden ve okulun başöğretmeniydi. 1939 yılında ilkokula başladım. 1944 yılında ilkokulu bitirdim. O yıl Cılavuz Köy Enstitüsü’nde okuyan dayım Nazif Öztürk bizi kağı arabasıyla Oltu’dan üç günde Pulur Köy Enstitüsü’ne götürdü. Dayım okul müdürü Aydın Bey’i Cılavuz Köy Enstitüsü’nden tanıyordu. Onun için hiç zorluk çekmeden Eylül 1944’de okula kaydoldum. (İrfan Sevinç Günel, “Pulur Köy Enstitüsü”, **Kebikeç Dergisi**, Ankara/37, 2014, s.79.)

edilirdi. Okulumuzda kültür dersleri, sanat öğretisi ve tarımcılık üzerinde çalışmalar yapardık. Okulda marangozluk, demircilik, inşaatçılık ve kızlar için biçki dikiş kolları vardı. Beni de marangozluk koluna seçtiler. Öğretmenim Nihat Bey'di. Ben okula ilk gittiğim hafta tezkere ile harç taşımışım. Çok yorulmuştum. Daha sonra okul binaları için kapı, pencere yapardık. Ben de tek başıma bir öğretmen evinin kapısını yaparak taktım. O gün çok gururlanmışım.”¹¹²

Pulur Köy Enstitüsünün yapım çalışmalarına Kars Cılavuz ve Sivas Pamukpınar Köy Enstitülerinden öğrencilerin katıldığı bilinmekle beraber Enstitü binalarının yapım aşamasında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 21/09/1943 tarihinde Pulur Köy Enstitüsünü ziyaret etti. Bu ziyaret ile ilgili İsmet İnönü, Pulur Köy Enstitüsünün binalarını yapmak üzere bütün Enstitülerden gelmiş olan öğrencilerin çalışmalarını yakından takip etmiştir.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, teftişlerinin sonunda Enstitüden ayrılırken Pulur Köy Enstitüsü öğrencilerine kısa bir konuşma yapmıştır.

Bu konuşma şöyledir:

“Çocuklarım,

Sizin hepinizi bir arada gördüğümde dolayı çok memnun oldum. Vatan sizden çok şeyler bekliyor. Kendinizi iyi hazırlayınız. Sizden çok ümidim var. Siz, ümit ettiğim gibisiniz, çıktıktan sonra da sizi takip edeceğim. Ahlaklı ve çalışkan olunuz. Sizi öğretmenlerinize her zaman rasgeldiğimde soruyorum. Daima iyi haberler alıyorum ve bu haberleri aldığım zaman seviniyorum.

Sizden daima iyi haberler beklerim, çok çalışınız. Hoş kalınız. Allaha ısmarladık çocuklarım.”¹¹³

Bu ziyaretten Pulur Köy Enstitüsü binalarının yapımında enstitünün kendi öğrencilerinin yanında yurt çapında yedi enstitüden¹¹⁴ öğrencilerin yapım faaliyetlerinde bulunduğunu göstermektedir. Ancak Pulur Köy Enstitüsü binalarının yapımına yedi enstitüden üçünün adları bilinmektedir. Bunlardan biri Pamukpınar

¹¹² İrfan Sevinç Günel, **a.g.m.** , s.79.

¹¹³ İ.H.T.V.Ö.A., İlgili belge ekler kısmına dahil edilmiştir. Belge 35.

¹¹⁴ E. Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.161

Köy Enstitüsü¹¹⁵ diğeri Cılavuz Köy Enstitüsü¹¹⁶ve Pazarören Köy Enstitüsü¹¹⁷ öğrencileridir.

Cılavuz Köy Enstitüsü mezunlarından Kazım Çakmur ile 11 Mayıs 2007’de yapılan görüşmede Kazım Bey şunları anlarmaktadır:

“Öğretmenimiz, “Arkadaşlar, buraya bir öğretmenevi yapacağız” dedi. Metreyi getirdiler, gittik hep beraber 45 kişi, ölçtük biçtik,temelleri işaret ettik kazacağız orayı. İşbölümü yapıldı, benim görevim çivi düzeltmekti, eski çiviler vardı, onları ben düzeltiyorum. Ben sınıfın en küçüğüydüm, sanırım bana o işi onun için verdiler. Temelleri açtık, tuğla yeri gösterdiler bize, tuğla ocaklarını... Burada tuğlayı pişireceksiniz, kerpiç yeri gösterdiler, taş ocaklarını gösterdiler, bütün bunları o taş arabasıyla getiriyorduk, öküz arabalarıyla da tuğlaları. Fakat ılıcaya gittik baktık araba yok, 45 kişi böyle sıralandık. Pulurla Ilıca arası aşağı yukarı üç kilometre var. Üç kilometre elden ele aktararak, bir binanın ağacını taşıdık, binayı yaptık kızım... Üç aya yakın orada kaldık. Binayı yaptık, üzerine “Cılavuz Köy Enstitüsü” yazdık. Yıllar sonra gittim ben oraya, bina aynen duruyor kızım. Ne yapmışlar kızım biliyor musun? Cılavuz Köy Enstitüsü yazısını sıvayla kapatmışlar! Bina bittikten sonra öğretmen bizi topladı dedi ki “Arkadaşlar kırk bin lira geldi Ankara’dan, bakanlık bize gezi parası yollamış nereye gidelim?”¹¹⁸

Yine Pulur Köy Enstitüsü Mezunlarından Zehra Sulaoğlu anılarında Enstitü binalarının yapımıyla ilgili şu bilgileri veriyor:

“Kendi Okulunu Kendin Yap” sloganı ta o yıllarda bu okullarda eksiksiz uygulanmaktaydı. Erkek arkadaşlarımız harç yoğurur, duvar örерlerdi. Bizden önce açılmış enstitülerden yardıma gelen ekipler olurdu. Üç-dört derslikli bir bina çok kısa sürede tamamlanırdı. Bunu arkadaşlarımız öyle bir haz içinde yaparlardı ki, anlatamam. Hemen diğer enstitülerden gelen ekiplerle kaynaşılır, türküler, şarkılar

¹¹⁵ Bkz. Resim 23., Gürkan Fırat Özel Arşivi.

¹¹⁶ Bkz. Belge 31: Pulur Köy Enstitüsünün 27/08/1945-02/09/1945 tarihleri arasındaki haftalık iş programını gösterir belge.

¹¹⁷ Bkz. Resim 35: Pulur Köy Enstitüsünün Yapım Aşamasında Pazarören Köy Enstitüsünden Gelen Öğrencilerin Binaya Bıraktıkları Yazı, Gürkan Fırat Özel Arşivi.

¹¹⁸ Firdevs Gümüşoğlu, **Cılavuz Köy Enstitüsü Sözlü ve Yazılı Belgeler Işığında**, İzmir 2011, s.238.

*söylenirdi. Her cumartesi eğlence düzenler, tüm okul eğlenirdik. Her yöreden oyunlar oynanırdı.”*¹¹⁹

Ayrıca Pulur Köy Enstitüleri kendi binalarının yapımında öğrencilerinin katkısı enstitü inşaatıyla sınırlı kalmamış çevre köylerdeki okulların inşaat yapımında bilfiil rol almışlardır. Pulur Enstitü Müdürü Aydın Arıkök’ün 21 Ağustos 1944 tarihli köy okulları yapımı hakkındaki resmi yazı¹²⁰ Maarif Vekilliğinin bilgisine sunulmuştur. Bu resmi yazı ilişigindeki rapor Erzurum Hasankale ilk tedrisat müfettişi Şevket Erdem Bey tarafından tutuldu.¹²¹ Bu raporda verilen bilgiler şöyledir:

*“İşe başlar başlamaz, ilk işim bölge dahilinde 4274 sayılı kanunun ele alınıp alınmadığını, muhitin bu hususta hazır olup olmadığını incelemek oldu. Her şeyden evvel bölge merkezi olan Hasankale’de işe başlamayı uygun gördüm. Buranın mevcut öğretmen ve öğretmen kadrosunu tespit ederek bölgedeki okul binalarını etüt ettim. Yapılan hesapta topyekün 62 okulun yeniden yapılması gerektiği, 16 okulunda geniş mikyasta tamire ihtiyacı olduğu anlaşıldı.”*¹²²

Şevket Erdem Bey’in gayretleriyle Hasankale ve çevresindeki 62 okuldan 42’sinde tamiratlar yapılmış ve okullar ders başına kadar tamamlanmış oldu. Bu çabasını Şevket Erdem Bey yazdığı raporunda şöyle anlatır:

*“Başarma niyeti kuvvetli olunca, inşaat mevsiminin kısıtlılığı, köyün varlıksızlığı, kereste bulunmayışı veya ormanlara uzaklığı, taş ocaklarının yakın olmayışı gibi akla gelen veya gelmeyen birçok sebepler hiçbir engel teşkil etmiyor. Yeter ki takip edenlerin kuvvetli iradeleri, kafi derecede vazife, yurt, millet severliği ve feragati bulunsun.”*¹²³

¹¹⁹ Zehra Sulaoğlu (Kırsaç), **Benim Köyüm(Anılar)**, 1993, s.56,57.

¹²⁰ T.C. Erzurum Pulur Köy Enstitüsü ve Eğitim Kursu Müdürlüğü, Sayı:491,N.19515,1944.,**Köy Okulları Yapımı Hakkındaki Yazı.**, İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi,Ek,34.

¹²¹ T.C. Erzurum Pulur Köy Enstitüsü ve Eğitim Kursu M.,S.491,N.19515,Ankara,1944, İ.H.T.V.Ö.A.,Ek,34.

¹²² İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

¹²³ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

2.4. Eğitim Öğretim Materyalleri

Köy Enstitüleri'nde temel eğitim anlayışı “iş içinde, iş aracılığıyla, iş için üretmek öğrenme” üzerineydi. Kültür ders kitaplarının yanı sıra uygulama temelli öğretim materyalleri enstitü öğrencileri tarafından kullanılmaktaydı.

Pulur Köy Enstitüsü'nün dülgerlik, demircilik, yapıcılık, dikiş ve dokumacılık işliklerinin eksikleri vardı. Enstitü masalarını yapmak için 375 kuruş gündeliğe usta öğretici tutulmuştu. 2000 liralık dülgerlik malzemesi satın alındıktan sonra tayin olunan İzmir Sanat Okulu mezunu bir dülgerlik öğretmeni uzmanlığında 30 öğrenci ile çalışmalar başlatıldı. Aynı dönemde demircilik işliğinde de bir usta öğretici idaresinde eğitim-öğretim ve üretim faaliyetlerine başlandı. 5 dikiş makinesi ile kız öğrenciler biçki-dikiş öğrendiler.¹²⁴

İş içinde, iş için insan yetiştirme ilkesine dayalı programların enstitülerin kendi olanak ve güçleriyle kurulmalarını zorladığından zaten hiçbir enstitüye yetecek şartlarda bina gösterilmemiş, eski bir okul, bina ya da bir kışla enstitünün çekirdeğini oluşturmuştur.¹²⁵

Pulur Köy Enstitüsünde yaptığım araştırmalarda enstitüde kullanılan eğitim öğretim materyallerinden sadece bir dikiş makinesi, fotosel ve makine tamiratında kullanılan bir aletten ibaret materyaller tespit ettim.

2.5. Arazi Seçimi

Ilıca Erzurum'a bağlı Trabzon- İran transit yolu üzerinde 14 bin nüfuslu ve meşhur kaplıcaları olan bir nahiyedir. Enstitünün bulunduğu Erzurum yaylasının yüksekliği 1950 metredir. Burada kışlar çok sert geçmektedir. Ortalama altı ay kış yaşanır. Karın 2-3 metreye çıktığı yıllar olmuştur.¹²⁶

Pulur Köy Enstitüsü Müdürü Ahmet Korkut enstitü arazisinin belirlenmesi sırasında şu özelliklere dikkat etmiştir: Pulur çayı arazinin ortasından geçmeli,

¹²⁴ Ahmet Korkut, “Erzurum- Pulur Köy Enstitüsü Kurulurken”, **Köy Enstitüleri II**, Ankara, 1944, s.237.

¹²⁵ İ. Safa Güner, “Köy Enstitüleri Kurulurken”, İstanbul 1963, s.52. , Aktaran Nurgün Koç, **Türk Kültür Tarihi İçinde Köy Enstitüleri**, İzmir,2007, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, s.184.

¹²⁶ Ahmet Korkut, “Erzurum- Pulur Köy Enstitüsü...”, s.233,237. Aktaran N. Koç, **Türk Kültür Tarihi...**, s.187.

enstitü hayvanlarına yetecek kadar çayır arazi içinde bırakılmalı , transit yolundan yararlanabilmek için arazinin bir kenarı yola yakın olmalı, enstitünün suyu tasfiye edilerek su, Pulur çayından sağlanmalı ve arazi tabii hudutlara dayanmalıdır.¹²⁷

2.6. Kullanılan Ziraat Arazileri

Pulur Köy Enstitüsünün kurulduğu arazi toplamda 2000 dönümdü. Enstitüde kültür derslerinin yanı sıra ziraat, hayvancılık ve teknik derslerden oluştuğu düşünülmektedir. 1943-1946 yılları arasında enstitüye alınan ziraat araçlarından bazıları şunlardır:

- Yük Arabası (4 Adet)
- Biçer Bağlar Makinası (1 Adet)
- Koşum Takımı (2 Adet)
- Bahçe Pulluğu (1 Adet)
- Cılga¹²⁸ Pulluğu (1 Adet)
- Patanaz Zinciri (1 Adet)¹²⁹

Enstitüde 1947-1953 yılları arasında bulunan ve mezun olan okulun öğrencilerinden Muammer Genç şunları söylemiştir: *“Enstitü içerisinde inek besledik, süt sağardık, yoğurt yapardık. Bağcılıkla ilgilenirdik. Tarla ve bostanımız vardı. Bostanda lahana, patates, domates yetiştirirdik. Her şeyi kendimiz üretirdik.”*¹³⁰Bu açıklamalardan enstitü çevresindeki tarım arazilerinde yoğun faaliyetlerin yürütüldüğü sonucunu çıkarabiliriz.

¹²⁷ A. Korkut, “Erzurum- Pulur Köy Enstitüsü...”, s.234.

¹²⁸ Cılga: Küçük Pulluk.

¹²⁹ Ekler, Bkz., Belge 16.

¹³⁰ Abdurrahman Zeynal, “Bir Başarı Öyküsü”, <http://www.erkurumsevdasi.com> /E.T.3.7.2017,Aktaran: İsmail Eyyupoglu, "Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç'in Anıları". **Atatürk Dergisi** 6 / 1 (Temmuz 2017): 1-21. s.14.

2.7. Derslikler

Koruma Kurulunun 2000 tarihli tescil dosyasına göre o tarihte Pulur Köy Enstitüsü yerleşim alanında enstitüye giriş yeri dahil toplam 36 binadan oluşan enstitü alanında derslik olarak 6 bina ve 1 laboratuvar kullanıldığı görülmüştür.¹³¹

2.8. Yatakhaneler

Erzurum Koruma Kurulunun 2000 tarihli tescil dosyasına göre o tarihte Pulur Köy Enstitüsü yerleşim alanında öğrenci ve öğretmenlerin barınma yerleri 10 lojman , 3 yatakhane 1 kız yatakhanesinden oluştuğu görülmektedir.

Yemekhane binasına koruma kurulu tarafından tescillenen plan doğrultusunda rastlanmamıştır.

Ancak Zehra Sulaoğlu, anılarında yatakhane binalarından bahsetmektedir. Z. Sulaoğlu anılarında yatakhanelerin düzeni ile ilgili vermiş olduğu bilgiler dikkate değerdir. Yatakhanelerde her gece gerek kız gerek erkek birer saat arayla nöbetçilerin olduğunu belirterek nöbet değişimlerinin tekmil verilerek yapıldığını anlatır. Yatakhanelerde ki nöbetçi öğrencilerin görevlerini sıralarken şunları belirtmiştir:

*“...Nöbetçinin vazifesi, üstü açılalılar örtmek, sobaları yanık tutmak, herhangi bir tehlike karşısında ilgilileri uyarmak...”*olarak anlatmıştır. Burada tehlikeden kasıt sobalardan kaynaklanabilecek yangın olduğunu tahmin etmek zor değildir.¹³²

Pulur Köy Enstitüsüne, 26.08.1946 tarihinde müdür olarak atanan Osman Yalçın anılarında öğrenci yatakhanelerinin perişan bir durumda olduğunu belirtmiştir.

“Yatakhaneler de perişandı. Yataklar eksikti. Öğrencilerin bir yatakta iki kişi yattıklarını öğrenince çok şaşırdım. Ranzalar vardı, ama yatak yoktu. Yatakların

¹³¹ Figen Kıvılcım Çorakbaşı; Ayşe Deniz Yeşiltepe, “Köy Enstitüleri Yerleşkelerinde Eğitim Sistemi Değişikliklerinin Mekansal Yansımaları: Erzurum Pulur Köy Enstitüsü Yerleşkesi”, İstanbul,2014, **Msgsü Sosyal Bilimler Dergisi**, S.10-11 / Msgsü Journal Of Social Sciences Issue 10-11,S.157. 96, Figen Kıvılcım Çorakbaşı; Ayşe Deniz Yeşiltepe, **a.g.m.**, s. 157.

¹³² Z. Sulaoğlu, **Benim köyü...**, s.57

olanların da tümü ot doldurulmuştu. Pamuk şilte hemen hiç yoktu. Bir kısım öğrencilerle karşılaştıkça çağırıyor, iç çamaşırlarına bakıyordum, kirliydi bu çamaşırlar. Ayrıca her birinin okul giysisi değil, köy giysileri vardı. Çocuklara okulca iç çamaşırları verilmemişti. Buna da şaşım. Bir türlü anlam veremedim. Müdür Yardımcısı Şevket Ural'ı¹³³ çağırdım. Depoda Amerikan bezi olup olmadığını sordum. Verdiği yanıt beni büsbütün şaşkına döndürdü:

“- Üç bin metre!” Depoda toplarla Amerikan bezi olduğu halde, çocukların iç çamaşırları yoktu... Yataklar çarçafsızdı; battaniyeler nevresimsizdi. Bu durum beni hayal kırıklığına uğrattı. Çok kötümser düşüncelere daldım.”¹³⁴

Yatakhanelerdeki sorunları net bir şekilde gören Osman Yalçın derhal işe koyulup bu sorunların üstesinden geldiğini anılarında belirtmiştir:

“Arkasından nevresim, çarçaf dikimi başladı. Okula balyalarla pamuk aldırıldı. Yatakların tümü, örtüleri yıkanıp içleri pamukla dolduruldu. Şilteler ranzalara döşendi. Her çocuğa bir yatak verildi. Şiltelerden çıkarılan otlar, meydana törenle yakıldı. Okulda çift yatan öğrenci kalmadı.”¹³⁵

2. 9. Öğrencilere Dağıtılan Kıyafetler

Pulur Köy Enstitüsünün yerine günümüzde eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunan Yavuz Selim Yatılı İlköğretim Okulu arşivlerinde bulunan Pulur Köy Enstitüsü 07.10.1952 tarihli Öğrenci Eşya Tevzi Defterine göre öğrencilere dağıtılan kıyafetler şöyledir:

- 1- 1 Takım Kumaş Elbise
- 2- 2 Takım Çamaşır
- 3- 2 Adet Mintan
- 4- 2 Çift Çorap
- 5- 1 Çift İskarpın
- 6- 1 Adet Havlu

¹³³ Öğretmen sicil defteri taramasında bu isimde bir Müdür Yardımcısına rastlanmamıştır. Bkz. Tablo 3.

¹³⁴ O. Yalçın, **Bir Eğitimcinin...**, s.84.

¹³⁵ O. Yalçın, **Bir Eğitimcinin...**, s.85.

7- 1 Çift Yazlık Ayakkabı¹³⁶

Pulur Köy Enstitüsü mezunu Zehra Sulaoğlu enstitüye ilk kayıt olduğu zaman enstitünün öğrencilere verdiği kıyafetlerle ilgili şunları belirtmektedir:

*“Bize elbise verdiler. Elbiseler o okula özgüydü. Kızların elbiseleri pantolon-cekete biçiminde. Erkeklerinde aynıydı. Ayakkabı olarak asker postalı vermişlerdi. Önceleri bu kıyafetleri yadırgadık, fakat sonraları çok alıştık.”*¹³⁷

Ayrıca 1947-1953 yılları arasında enstitüden mezun olan Muammer genç okula kayıt yaptırdıktan sonra şunları belirtmiştir:

*“Kayıt olduktan sonra bize kıyafet dağıttılar: İçlik, ayakta kabanlı fotin, duman rengi gömlek ve pantolon; kışın ise siyah ceket ve siyah pantolon verdiler.”*¹³⁸

2.10. Atölyeler

Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tescil fişleri 2000 yılı plan bilgilerine göre ¹³⁹enstitüde atölyeler veya öğrencilerin çalışma alanları olarak şunları belirtebiliriz; Enstitüde;

- 1- Marangoz Atölyesi
- 2- Müzik Salonu
- 3- Laboratuvar
- 4- Spor Salonu
- 5- Ahır (Büyükbaş hayvanlar)
- 6- Ağıl (Küçükbaş Hayvanlar)
- 7- Kümesler¹⁴⁰ bulunmaktaydı. Pulur Köy Enstitüsü kurucu müdürü, enstitünün kuruluşunu anlattığı raporunda enstitüde Dülgerlik, Demircilik, Yapıcılık,

¹³⁶ Erzurum Aziziye Yavuz Selim Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Arşivi, Pulur Köy Enstitüsü Öğrenci Eşya Tevzi Defteri,4-A Sınıfı, s.15.

¹³⁷ Z. Sulaoğlu, **Benim köyüm...**, s. 55.

¹³⁸ A. Zeynal, **a.g.m.**, s.14.

¹³⁹ İlgili belge ekler kısmına dahil edilmiştir. Belge No: 37.

¹⁴⁰ F. K. Çorakbaşı ; A. D. Yeşiltepe, **a.g.m.** , s.157., Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (Ekvkbk), Tescil Fişleri, 2000.

Dikiş, Dokuma işliklerinin bizzat kendisi tarafından kurulduğunun bilgisini vermektedir.¹⁴¹

¹⁴¹ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. PULUR KÖY ENSTİTÜSÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

3.1. İdareci Kadro

13 Ağustos 1942 tarihinde kurulan Pulur Köy Enstitüsü'nün kuruluşunda, enstitünün inşa edileceği arazi çalışmalarında ve binaların yapımında gayretleri olan enstitünün ilk müdürü Ahmet Korkut olmuştur. Ahmet Korkut, Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Şubesi mezunu idealist bir öğretmendir. Pulur Köy Enstitüsü'nün kuruluş aşamasında emekleri olan fedakar bir öğretmendir. Ahmet Korkut 09/09/1943 tarihinde görevini Aydın Arıkök'e devretmiştir.

Tablo 2-Pulur Köy Enstitüsü Yöneticileri

AD VE SOYADI	GÖREVİ	GÖREV YILLARI
Ahmet KORKUT	Müdür	1942-1943
Aydın ARIKÖK	Müdür	1943-1946
O.Oğuz YALÇIN	Müdür	1946-1947
Nihat SALGUR	Müdür	1947-1948
İsmail VURAL	Müdür	1948-1949
İsim Tespit Edilemedi	Müdür	1949-1950 ¹⁴²

Yapılan tarama neticesinde Öğretmen sicil defterinde Pulur Köy Enstitüsü'nde görev yapan üç müdür yardımcısı tespit edildi.

¹⁴² Yavuz Selim YİBO Arşivi, Pulur Köy Enstitüsü(1942-1951)Öğretmen Sicil Defteri.

Tablo 3- Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Müdür Yardımcıları

AD VE SOYADI	GÖREVİ	GÖREV YILLARI
Kemal ÖNEKİN	Müdür Yardımcısı	1942-1943
Şakir GÜRPINAR	Müdür Yardımcısı	1943-1946
Şevket ÖZAY	Müdür Yardımcısı	1944-1947 ¹⁴³

Okul idareci ve öğretmenlerle ilgili anılarını “Benim Köyüm” adlı kitabında anlatan Pulur Köy Enstitüsü mezunu Zehra Kırsaç (Sulaoğlu) şunları anlatmaktadır:

“1940’larda, bazı illerimizde “Köy Enstitüsü” adı altında yeni okullar açılmaya başlamıştı. Bu okullara özellikle köy çocukları alınıyordu. Bizim köyden Kars Cılavuz Köy enstitüsüne yedi öğrenci giderek başı çekmişlerdi. Sonra bu okulun aynısı 1942 yılında, Erzurum Pulur’da “Pulur Köy Enstitüsü” adı ile açıldı. O yıl bizim köyden birçok öğrenci öğretmenlerimizin tavsiyesi ile bu okula gittik. Biri ben Zehra Kırsaç ve arkadaşım Nazmiye Ayık. O zamana kadar bizim köyden dışarıya çıkıp okuyan kız hatırlamıyorum.

...İki günlük yolculuktan sonra okula varmıştık. Çok yorgunduk. Bizi çok sıcak karşıladılar. Okulumuz daha yeni kurulmakta idi. Bizi bir imtihandan geçirdiler. İmtihani kazanmıştık. Numaralarımızı verdiler. Artık talebeleri olmuştuk. Sevincimiz sonsuzdu. Yalnız kardeşim Zeki ufak tefek olduğu için , “Bunu seneye alalım” dediklerinde, ben ağlayarak “onu almazsanız, ben de durmaz giderim!” Enstitü müdürü Ahmet Korkut bey, müşfik bir kimse idi. Gülümseyerek, “Peki öyle olsun, kalsın” dedi.¹⁴⁴

Zehra Sulaoğlu enstitü ve okul idareci ve öğretmenlerle ilgili anılarında devamla şunları anlatmıştır:

“Günler ilerledikçe 53 kız olmuştuk. Onlar da çevre köylerden gelmişlerdi. Yavaş yavaş birbirimize ve okula alışıyorduk. Çok büyük bir faaliyet vardı. Bir

¹⁴³ Yavuz Selim YİBO Arşivi, Pulur Köy Enstitüsü(1942-1951)Öğretmen Sicil Defteri.

¹⁴⁴ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.54,55.

yandan okul binalarının yapımı sürüyor, diğer yandan dersler devam ediyordu. Zaman, yurt çapında başarı göstermiş öğretmenleri, idarecileri bu okullara atıyorlardı. Çok kıymetli hocalarımız, idarecilerimiz vardı. Bunlardan bazıları, Aydın Arıkök, Şevket Özay, İbrahim Sevinç, Binnaz Arıkök, Çiçek Şener, Ahmet Alptekin, Fatih Gemalmaz, Şefik Dolgun ve daha niceleri.

Burada sözü edilen yıllar, ikinci dünya savaşı'nın sürdüğü yıllardır. Ülkemizin her yerinde süren kıtlığın okulumuza da yansımalarına rağmen, okul müdürümüz Aydın Arıkök, değerli yardımcısı Şevket Özay ileri görüşlülükleri sayesinde durumu idare ediyorlardı.”¹⁴⁵

Yine Zehra Sulaoğlu anılarında Enstitü Müdürü Aydın Arıkök hakkında şu bilgileri veriyor:

“İdare ve öğretmenlerin başında okul müdürümüz Aydın Arıkök, bitmek tükenmez bir enerji ile çalışıyordu. Öğrenciye yaklaşımı ile son derece müşfik bir insan, çok başarılı bir eğitimci idi.”¹⁴⁶

Pulur Köy Enstitüsünde 1944-1947 yılları arasında müdür yardımcılığı görevinde bulunan Şevket Özay hakkında Zehra Sulaoğlu anılarında şunları anlatmaktadır:

“Şevket Özay hocamız, disipline çok önem verirdi. Sabaha kadar uyumaz, tüm öğrenci yatakhanelerini dolaşır, bekçileri kontrol ederdi. Şiddetli soğuklar olduğunda sobaların yanıp, yanmaması, muhtemel bir yangının önlenmesi işi ondan sorulurdu. Gerek erkek gerekse kız öğrenciler yatakhanelerinde göce nöbeti tutarlardı. Bir saat süren nöbetimizi, bizden sonra gelen arkadaşımıza tekmil vererek devrederdik. Nöbetçinin vazifesi, üstü açılan arkadaşlarını örtmek, sobaları yanık tutmak, herhangi bir tehlike karşısında ilgilileri uyarmaktı. Bütün bu sorumlulukları üstlenen nöbetçiyi Şevket Özay uyur halde bulursa, kıyamet koptu demektir.”¹⁴⁷

Pulur Köy Enstitüsünün kuruluş süreci ve ilk yıllarda karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmeye çalışan enstitünün ilk iki kurucu müdürlerinden biri olan Aydın Arıkök, enstitü içinde meydana gelen öğrenciye karşı şiddet olaylarının

¹⁴⁵ Z. Sulaoğlu, *Benim Köyüm...*, s.55-56.

¹⁴⁶ Z. Sulaoğlu, *Benim Köyüm...*, s.58.

¹⁴⁷ Z. Sulaoğlu, *Benim Köyüm...*, s.58-59.

önüne geçememiş ve bu durumun neticesinde İsmail Hakkı Tonguç'un tüm uyarılarına rağmen 1946 senesinin Ağustos ayında görevden alınmıştır.¹⁴⁸

İsmail Hakkı Tonguç, 1945 senesinin Ağustos ayında yanına Hasanoğlu Köy Enstitüsünün Tarım Öğretmeni İzzet Palamar, Beşikdüzü Köy Enstitüsü Müdürü Hürrem Arman, İlköğretim Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Ferit Oğuz Bayır, Pamukpınar Köy Enstitüsü Müdürü Şinasi Tamer ve Pazarören Köy Enstitü Müdürü Şevket Gediklioğlu ile Pulur Köy Enstitüsünü ziyaret ettiler. Böyle kalabalık bir grupta gidilmesinin enstitü de önemli sorunlar olduğunu işaretledi.¹⁴⁹

Enstitüde sorunların başında susuzluk geliyordu. Ş. Tamer ve H. Arman Enstitüyü dolaşırken öğrencilerin yakınmalarıyla karşılaştılar. Susuzluk ve yemeklerin kötülüğünden başka, Eğitimbaşı ve bazı öğretmenler tarafından çok dövüldüklerini söylemişlerdir. Yine İ.H. Tonguç'un teftişleri sırasında yemekhanede öğrencilerle yemek yedikten sonra öğrencilerin rahat konuşmaları için onları teşvik etti. Öğrenciler önce çekingenlik göstermelerine rağmen sonra enstitü ile ilgili sorunları anlatmışlardır. Öğrenciler öğretmenler tarafından şiddet gördüklerini belirtmişlerdi. İ.H. Tonguç bu şikayetlerin öğretmenlerle yapacağı toplantıdan sonra ortadan kalkacağını öğrencilere söylemiş ve bu sorunların devam etmesi halinde kendisine durumun mektupla bildirilmesini istemiştir.¹⁵⁰

İ.H. Tonguç, Pulur Köy Enstitüsünün Müdürü Aydın Arıkök'e Eğitimbaşının başka bir göreve atanması için resmi yazı yazmasını sağlamaları görevinin vermesine rağmen Aydın Beyin görevi yavaştan alması ve eğitimbaşı korumayı sürdürmesi üzerine eğitimbaşı bakanlıkça başka bir göreve atanmasını sağlamıştır.¹⁵¹ Tonguç, Pulur Köy Enstitüsünde gördüğü tüm olumsuzluklara rağmen Aydın Bey'i sabırla, işlerin yoluna gireceği umuduyla görev yerinde tutmuş ancak aksaklıkların devam etmesi karşısında 26/08/1946 tarihinde Aydın Arıkök'ün yerine Osman Yalçın'ı atamıştır.¹⁵²

¹⁴⁸ E.Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.258.

¹⁴⁹ E.Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.175.

¹⁵⁰ E.Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.175.

¹⁵¹ E.Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.176.

¹⁵² E.Tonguç, **Bir Eğitim Devrimcisi...**, s.176.

İ.H. Tonguç'un 29.01.1946 senesinde¹⁵³ Pulur Köy Enstitüsü Müdürü Aydın Bey'e yazdığı mektupta, enstitü öğrencilerinden çok sayıda şikayet mektubu aldığını belirtmektedir. Aydın Bey'in sorunlu davranan öğretmenleri korumasının yersiz olduğunu belirten İ.H. Tonguç, öğrencilerin her türlü dertlerinin çözümünde kendisinin tam yetkili olduğunu ifade etmiştir. Buna rağmen Aydın Bey bu konuda ki yetersizliğini göstermeye devam etmesi neticesinde görevden alınmıştır.

Yeni Müdür Osman Yalçın göreve başladığında Enstitüdeki sorunları oldukça ciddi olduğunu farketti. Osman yalçın "*Bir Eğitimcinin Anıları*" adlı eserinde bu sorunları şöyle ifade etmiştir:

"... Koskoca enstitünün helası yoktu, öğrenciler gereksinimlerini dere kenarında görüyordu... Su da yoktu. Su fiçılarla uzaktan getiriliyordu. Çeşme de yapılmamıştı. Yemekhane perişandı. Yataklar eksikti. Öğrenciler bir yatakta iki kişi yatıyorlardı. Yataklar çarşafsızdı... Öğrencilerin iç çamaşırları yoktu ve depoda üç bin metre Amerikan bezi vardı."¹⁵⁴ Osman Yalçın enstitüdeki sorunları kısa sürede düzeltmiştir.¹⁵⁵

Enstitüde eğitim ve işler ağır aksak ilerlemesinin yanında Cumhuriyetin 25. Yıl dönümü dolayısı ile Ankara'da yapılan büyük geçit törenine katılmak üzere etmek üzere Erzurum'dan Lise, Erkek Öğretmen Okulu, Erkek Sanat Enstitüsü ve Pulur Köy Enstitüsü öğrencilerinden oluşan 60 kişilik bir öğrenci topluluğu bu törenlere katıldığını öğreniyoruz.¹⁵⁶

3.2. Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Öğretmen ve Branşları

1942-1950 yılları arasında Pulur Köy Enstitüsünde görev yapan öğretmenler, memur ve diğer çalışanların toplam sayısı 143 kişidir. Yaptığım öğretmen sicil defterini incelemesinde enstitüde görev yapan öğretmenlerin okulda çok uzun süreli görev almadıkları ve kısa bir süre sonra tayinlerinin çıktıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca kadrolu öğretmenlerin dışında enstitüye asker öğretmen olarak gelip görev yapanlar olmasının yanı sıra görevdeyken askerlik görevini ifa etmek için

¹⁵³ İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936-1946)*, Ankara 1999, s.181.

¹⁵⁴ O. Yalçın, *Bir Eğitimcinin...*, s.91.

¹⁵⁵ E. Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi...*, s.259.

¹⁵⁶ *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1948, No:8691, s.3.

ayrılan öğretmen olduğunu ortaya koymak gerekiyor. Enstitüde görev yapan öğretmenlerin 13 tanesi bayan öğretmenlerdir.

Tablo 4: Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapmış Öğretmenler

Adı ve Soyadı	Branşı	İşe başlama Tarihi	İşten Ayrıldığı Tarih
Behrarar Korkut	Öğretmen	28.07.1942	?
Hilmi Günebakan	Öğretmen	01.10.1942	17.09.1943
Rauf Yeşiloğlu	Öğretmen-stajyer	30.11.1942	01.09.1943
Nihat Başer	Dülgerlik Öğrt.	29.12.1942	31.03.1943
Şinasi Bakış	Toplu Dersler Öğt.	09.09.1948	?
Peri Karasu	Öğretmen	?	?
Firuze Şahin	Dikiş Öğrt.	16.04.1943	18.08.1944
Selman Sarıkaya	Beden Eğitimi	15.09.1948	22.10.1948
Sadık Apaydın	Demircilik Öğrt.	27.04.1943	10.10.1944
Halil Çiftçi	Demircilik Öğrt.	31.07.1946	?
Hulusi Yücel	Demircilik Öğrt.	29.09.1947	21.10.1948
Munip Özer	Öğretmen	28.05.1943	30.08.1945
Ferruh Oklu	Tarih-Coğ.Öğrt.	01.10.1947	?
Ahmet Alptekin	Öğretmen	28.06.1943	03.02.1944
Necati Digolar	Marangoz Öğrt.	17.10.1947	01.11.1947
Mustafa Beytekin	Dülgerlik Öğrt.	15.07.1943	15.10.1944

Kadri Göle	Marangoz Öğrt.	26.07.1944	30.08.1944
Şefik Dolgun	Marangoz Öğrt.	28.07.1944	10.10.1945
Kahraman Yıldırım	Dülgerlik Öğrt.	08.07.1947	?
Hayri Kayaman	Duvarcılık Öğrt.	26.08.1943	27.09.1947
Bayram Turgut	İnşaat Öğrt.	30.04.1945	28.08.1945
Hamza Oğuz	Duvarcılık Öğrt.	30.07.1947	?
Çiçek Şener	Öğretmen	28.08.1943	30.11.1945
Gülhan Böke	Tabiat ve Sağlık Bilgisi Öğrt.	14.10.1947	?
Hamit Özmenek	Öğretmen	30.04.1946	?
İbrahim Sevinç	Öğretmen	12.07.1947	?
Binnaz Arıkök	Öğretmen	19.09.1943	10.09.1946
Meliha Coşkun	Fizik-Kimya Öğrt.	18.10.1947	31.06.1949
Sabit Soysal	Öğretmen	05.01.1944	Ekim 1945
Mustafa Akgün	Resim İş ve Yazı Öğrt.	18.10.1947	?
Fatih Gemalmaz	Öğretmen	08.01.1945	12.04.1948
Neriman Erçetin	Biçki-Dikiş Öğrt.	30.01.1945	09.12.1945
Fahri Altın	Beden Eğitimi Öğrt.	18.10.1947	?
Rezzan Yalçın	Öğretmen	20.11.1946	04.02.1947

Kaya Gökoğuz	Müzik Öğrt.	20.12.1947	?
İsmail Öztaş	Öğretmen	29.11.1948	03.11.1949
Abdullah Selçuk	Sağlık ve Tabip Öğrt.	30.04.1945	05.07.1946
Sadık Baykaner	Doktor öğrt.ve Sağlıkbaşı	24.05.1945	14.11.1946
Ahmet Fethi Verir	Sağlıkbaşı	01.11.1945	22.10.1948
Nusret Ökmen	Öğretmen	01.11.1945	?
Hüseyin Bülbül	Matematik Öğrt.	24.11.1945	?
Mehmet Kocakalay	Dokumacılık Öğrt.	01.09.1947	?
Fahri Yücel	Öğretmen	30.11.1945	?
Hüseyin Yücel	Öğretmen	03.01.1946	?
Canan Ateş	Tarım Öğrt.	23.02.1948	22.09.1948
Ömer Naim Güzel	Öğretmen	28.02.1946	08.01.1948
Fethi Candaş	Öğretmen	31.08.1946	09.06.1947
Hasan Sertel	Öğretmen	20.11.1946	?
Samiye Salgur	Öğretmen	01.05.1947	25.12.1948
Şevki Taslan	Toplu Dersler Öğrt.	29.09.1948	?
Süleyman Kocabıykoğlu	Öğretmen	13.10.1949	?
Bahattin Çelikler	Demircilik Öğrt.	01.08.1949	?

Kadri Öztekin	Öğretmen	17.10.1949	?
Fehmi Angün	Tarih Öğrt.	01.06.1949	?
M.Ali Ceyhan	Resim İş Öğrt.	29.09.1949	?
Nuri Omsay	Öğretmen	31.05.1949	?
Cemile İyidoğan	Bakım Öğrt.	12.10.1949 ¹⁵⁷	?

3.3. Pulur Köy Enstitüsünde Okutulan Dersler

Yavuz Selim İlköğretim Yatılı Bölge Okulu'nun arşiv taraması sonucu enstitüde okutulan derslerle ilgili materyal kaynaklarına ulaşamadığımı belirtmek zorundayım. 1943 tarihli öğretim programına göre enstitülerin ders çalışmaları ile bunların dağılımı üç kısma ayrılarak uygulanmıştır. Bu üç başlık Kültür Dersleri, Ziraat Dersleri ve Teknik Dersler ve Çalışmalar başlığı altında ülkemizde kurulan tüm köy enstitülerinde uygulanmıştır.

Tablo 5. Enstitüde Okutulan Dersler

Kültür Dersleri	Ziraat Dersleri ve Çalışmaları	Teknik Dersler ve Çalışmalar
Türkçe	Tarla Ziraati	Köy Demirciliği -Nalbantlık -Motorculuk
Tarih	Bahçe Ziraati -Fidancılık	Köy Dülgerliği -Marangozluk

¹⁵⁷ Yavuz Selim YİBO Arşivi, Pulur Köy Enstitüsü(1942-1951)Öğretmen Sicil Defteri.

	-Meyvecilik -Bağcılık -Sebzecilik	
Coğrafya	Sanayi Bitkileri Ziraati	Köy Yapıcılığı -Tuğla ve Kiremetçilik -Taşçılık -Kireççilik -Duvarcılık,Sıvacılık -Betonculuk
Yurttaşlık Bilgisi	Zootekni	Köy ve El Sanatları -Dikiş,Bıçkı,Nakış -Örgü ve Dokumacılık -Ziraat Sanatları
Matematik	Kümes Hayvanları Bilgisi	
Kimya	Arıcılık ve İpekböcekçiliği	
Fizik	Balıkçılık ve Su Ürünleri	
Tabiat ve Okul Sağlığı	Ziraat Sanatları	
Yabancı Dil		
El Yazısı		
Resim-İş		

Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar		
Müzik		
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı		
Öğretmenlik Bilgisi -Toplum Bilim -İş Eğitimi -Çocuk ve İş Ruh Bilimi -Öğretim Metodu Tatbikatı		
Zirai İşletmeler ve Kooperatifçilik ¹⁵⁸		

Bununla beraber Pulur Köy Enstitüsü kurucu müdürü Ahmet Korkut Bey, 10/04/1943 yılında Maarif Vekilliği İlköğretim Umum Müdürlüğüne göndermiş olduğu resmi yazıda¹⁵⁹ belirttiği gibi Hasanoğlan Köy Enstitüsü Öğretmen kısmında gösterilen derslere ait üç nüsha yazıdan bahseder. Ancak bu üç nüsha yazı elimizde mevcut olmamakla beraber Pulur Köy Enstitüsünde okutulan dersler ile Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde okutulan derslerin benzer olduğu sonucunu çıkarabiliriz.¹⁶⁰

3.4. Derslerin İçerikleri ve Enstitüde İşleyiş

Pulur Köy Enstitüsünde okutulan derslerin içerikleri ile ilgili arşiv ve belge taraması sonucu herhangi bir veriye ulaşamadım. Ancak enstitü mezunlarından İrfan

¹⁵⁸ Y. Akyüz, **Türk Eğitim...**, s.78.

¹⁵⁹ İ.H.T.V.Ö.A., **b.n.y.**

¹⁶⁰ T.C. Maarif Vekilliği, Erzurum-Pulur Köy Enstitüsü ve Eğitim Kursu Müdürlüğü, Sayı 248, Ek 30, 1943., İ.H.T.V.Ö.A.,Ekler,B.34.

Sevinç GÜREL'İN anlattıklarına göre; derslerin çok ağır olduğundan, matematik, tarih, coğrafya, Almanca gibi derslerde çok zorlandığını belirtmiştir.¹⁶¹

Derslerin zorluğuna rağmen enstitü öğrencilerinin derslere olan ilgi ve alakalarını enstitü mezunu Zehra Sulaoğlu anılarında öğrencilerin istekli oluşu ve okulun işleyişi hakkında çok değerli bilgiler vermektedir:

*“Bu okullarda öyle bir ruh, öyle bir disiplin, öyle bir çalışkanlık yaşıyorduk ki, anlatılması mümkün değildir. Yaşamış olmak gerek. Talebeler, o genç yaşlarına rağmen sanki, ülkesini aydınlığa çıkarmak için hazırlanan birer büyük insan, öğretmenler ve, idareciler onlarla bütünleşmiş, bildiklerini onlara aktarabilmek için seferber olmuş ilim ordusu idi.”*¹⁶²

Yine Zehra Sulaoğlu okuldaki disiplinin sıkılığından bahsederken enstitüde öğrencilerin oldukça erken kalkılıp eğitim öncesi her öğrencinin yapması gereken işlerden bahseder. Zehra Sulaoğlu anılarında bu durumu şöyle anlatır:

*“Enstitüde, askeriye aratmayacak disiplin içindeydik. Sabahları 6’da bir kampana sesiyle kalkılır, yarım saat içinde yataklar düzeltilir, sabah temizliği yapılır ve yine düzen içinde kahvaltıya oturulurdu. Kahvaltudan sonra hiç zaman kaybetmeden dersi olanlar dersine, işi olanlar işlerinin başına giderlerdi. Evet “iş” dedim, bu okullarda öğrencilere, ömür boyu kendisine ve ileride görev yapacağı yerde, çevre insanına gerekli olan iş kolları da öğretilirdi. Kızlar için biçki-nakış, dokuma, hayvan bakımı; erkekler için demircilik, marangozluk, duvarcılık.”*¹⁶³

Pulur Köy Enstitüsünde dersler yıl boyunca devam ettiğini yine enstitü mezunu öğrencilerin anılarından çıkarabiliriz. Zehra Sulaoğlu’nun bu konuda verdiği bilgiler şu şekildedir:

“Derslerimiz yaz kış devam ederdi. Yılda 40 gün izinli olarak memleketimize gidiyorduk. Diğer bütün günler, yapılacak işler ve izlenecek dersler sıraya konulmuştu. Okula dışarıdan hiçbir işçi alınmaz -, bütün işleri okul idaresinin

¹⁶¹ Abdurrahman Zeynal, “Bir Başarı Öyküsü”, <http://www.erkurumsevdasi.com> /E.T.3.7.2017, Aktaran İsmail Eyyupoglu, "Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç'in Anıları". **Atatürk Dergisi** 6 / 1 (Temmuz 2017): 1-21. s.14.

¹⁶² Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.56.

¹⁶³ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.56.

*yönetiminde talebeler yerine getirirdi. Dışarıdan gelerek çalışan yalnızca bir aşçı, yardımcısı ve çamaşırcı vardı.*¹⁶⁴

Derslerin dışında enstitü yemekhane salonunda yemek yerken müzik yayını yapılıyor ve müzik yayını bazen kesilip öğretmenler tarafından kitap tanıtımı yapılarak öğrencilerin kitap okumaya teşvik ediliyordu.¹⁶⁵

3.5. Ders Saatleri

Pulur Köy Enstitülerinde okutulan derslerin haftalık ve günlük dağılımlarıyla ilgili arşiv ve kaynak taramasında herhangi bir veriye ulaşılmamıştır. Ancak genel olarak tüm köy enstitülerinde ders saatlerinin ve haftalık ve günlük dağılım saatlerinin hemen hemen benzer olduğunu belirtebiliriz.

Tablo 6- Köy Enstitülerinde 1943 Öğretim Programına Göre Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	HAFTA
Kültür Dersleri	114
Ziraat dersleri ve çalışmaları	58
Teknik Dersler ve Çalışmalar	58

Derslerin 5 yılda ki saat dağılımı ise şöyledir:

Tablo 7- Köy Enstitülerinde 1943 Öğretim Programına Göre Derslerin 5 Yıldaki Saat Dağılımı

Dersler	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	Toplam
Türkçe	4	3	3	3	3	736
Tarih	2	2	1	1	1	322
Coğrafya	2	2	1	1	-	276
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-	92
Matematik	4	2	2	3	2	598

¹⁶⁴ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.56.

¹⁶⁵ O. Yalçın, **Bir Eğitimcinin...**, s.86.

Fizik	-	2	2	1	1	276
Kimya	-	-	2	2	-	184
Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi	2	2	2	1	1	368
Yabancıdil	2	2	2	2	1	414
El yazısı	2	-	-	-	-	92
Resim iş	1	1	1	1	1	230
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	-	184
Müzik	2	2	2	2	2	460
Askerlik	-	2	2	2	2	368
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı	-	-	-	-	1	46
Öğretmenlik Bilgisi	-	-	-	2	6	368
Zirai işletme ekonomisi ve kooperatifçilik	-	-	-	-	1	46
Toplam	22	22	22	22	22	5060 ¹⁶⁶

3.6. Pulur Köy Enstitüsünde Derslerin Teorik ve Uygulamalı İşlenmesi

Pulur Köy Enstitüsünde derslerin işlenişi hakkında yaptığım arşiv ve belge taramasında herhangi bir bulguya rastlayamadım. Ancak enstitü mezunlarından olan Muammer Genç Bey'in anlattıklarına bakarsak okulda derslerin hem teorik hem de uygulamalı derslerin oldukça yoğun geçtiğini anlayabiliriz.

“Kayıt olduktan sonra bize kıyafet dağıttılar: İçlik, ayakta kabanlı fotin, duman rengi gömlek ve pantolon; kışın ise siyah ceket ve siyah pantolon verdiler.

¹⁶⁶ N. Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemine...*, s.48.

Daha sonra sınıfımıza götürdüler. Enstitü Müdürü Nihat Salgur idi. Kendisi orta yaşa yakındı ama gençliğinden bir şey kaybetmemişti. Oldukça faal bir insandı. Yurdun pek çok yerinden gelen öğrenciler vardı. Lüleburgaz Kepirtepe'den otuz kişi gelmişti. Arifiye'den, Adana'dan gelip kayıt yaptıranlar vardı. Okulda kız öğrenciler de bulunmaktaydı. Kızlar okul genelinde yetmiş, seksen mevcuda sahipti. Bizim sınıfta da kız öğrenciler vardı. Boş vakitlerde birlikte oyun oynardık. Dersler ağır idi. Matematik, Tarih, Coğrafya, Almanca gibi derslerde bizi çok zorladılar. Neredeyse kaçacaktık. Ben resim dersini çok sevdiğim için ileride de resim öğretmeni oldum. Öğrencileri motive etmek için Atatürk ve devrimleri anlatılırdı. Bu ülkenin kolay kazanılmadığından, kıymetinin bilinmesi gerektiğinden, bize bu yolda çok fazla görev düştüğünden bahsedilirdi. Enstitü içerisinde inek beslerdik, süt sağardık, yoğurt yapardık. Bağcılıkla ilgilenirdik. Tarla ve bostanımız vardı. Bostanda lahana, patates, domates yetiştirirdik. Her şeyi kendimiz üretirdik. Buna mecburduk. Devlete yük olmazdık. Her şeyi okul kendisi yapardı. Ayrıca milli oyunlar oynanır, davul-zurna çalınırdı. Erzurum barları ile zeybek oyununu bize de öğrettiler.”¹⁶⁷

Yine Pulur Köy Enstitüsü Mezunlarından olan Zehra Sulaoğlu enstitüde ki faaliyetlerde enstitünün ihtiyacı olan hemen her şeyin öğretmen ve öğrenciler tarafından karşılandığını anılarında şu şekilde belirtmektedir:

“Kendi ihtiyacımız olan sebze yi yine kendimiz yetiştirirdik. Tüm okulun dikiş işini yine öğrenciler yapardı. Ustamız Sabri Bey, kısa zamanda yeni gelen kızlara dikiş dikmeyi, tela hazırlamayı öğretirdi. Bir de bayan nakış öğretmenimiz vardı. Kayağı çok severdi. Tatillerde bir grup arkadaşımızla birlikte hep Palandöken'de olurduk. Öğretmenimizin kayak eldivenlerini, hırkasını biz örmüştük.”¹⁶⁸

Zehra Sulaoğlu enstitü eğitim faaliyetleriyle alakalı bilgileri anlatmaya şu şekilde devam ediyor:

“Erkek arkadaşlarımız derslerin dışında, atölyelere gider, demircilik, marangozluk öğrenirlerdi. Kızlar, dikişin yanı sıra, dokuma tezgahlarından bez,

¹⁶⁷ İsmail Eyyupoğlu, “Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç'in Anıları”, *Atatürk Dergisi* 6/1 (Temmuz 2017), s.14-15.

¹⁶⁸ Z. Sulaoğlu, *Benim Köyüm...*, s.56

havlu dokumasını da öğrenirlerdi. Derslerden kalan zamanlarda erkek ve kız arkadaşlar, ekilen sebzelerin otlarını ayıklar, çapa yapardık. İneklerimiz vardı. Onları sağardık, yayık vururduk, yoğurt yapardık. Ayrıca Okulun tüm temizlik işlerini de öğrenciler yapardı.”¹⁶⁹

Zehra Sulaoğlu, okul yönetimi ¹⁷⁰konusunda şu bilgileri vermiştir:

“Başta, bütün sınıflarca seçilmiş bir başkan , bir de yardımcısı bulunurdu. Okul başkanının yetkileri çok genişti. O olmadan anbardan erzak çıkmazdı, dışarıdan bir şey alınamazdı. O dönemin en başarılı okul başkanı olarak, rahmetli eşim Cemal Sula seçilmişti. Bu sistem, daha o yıllarda yerli yerine oturtulmuş öğrenci-öğretmen-idareci işbirliğinin çok güzel bir örneğidir. Öğrenci, seçtiği başkanı vasıtasıyla, okulun yönetiminde söz sahibiydi.”¹⁷¹

Pulur Köy Enstitüsü mezunu Mehmet Çakır okulda ders geçme ve kalma ile ilgili anılarında şu bilgileri vermektedir:

“Derslere başladık. Kendimi benliğimle derslere veriyorum. Anlıyor ve sınavlarda iyi notlar alıyorum. O yıllarda üç dönem not veriliyordu. Köylüm ve arkadaşım Hasan bir ricada bulundu. Beş zayıftan birisinin tarafımdan kurtarılması halinde sınıfta kalmaktan kurtulacağını söylüyordu.”¹⁷²

Mehmet Çakır’ın anılarından yola çıkarak enstitüde bir yıl içerisinde 5 dersten zayıfı olan bir öğrenci sınıf tekrarına kalıyordu sonucunu çıkarabiliriz.

Zehra Sulaoğlu, Enstitüde sınavların büyük yemek salonunda yapıldığını ve not derecelendirmede en yüksek notun “iyi” olarak anılarında belirtmiştir.¹⁷³

Pulur Köy enstitüsünde işler haftalık programlar halinde yerine getiriliyordu. Örneğin 27/08/1945- 2/09/1945 arasındaki iş programı¹⁷⁴ şöyledir:

A-Sağlık Binasında çalışacak olanların yapacağı işler:

1-Bölme odanın kapı etrafı sıvanacak

2-Merdiven yeri aralıksız kapanacak

¹⁶⁹ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.57.

¹⁷⁰ Eserde, okul yönetimi olarak ifade edilen durum, tüm öğrenciler tarafından seçilen bir başkan ve bir yardımcı okul başkanı olarak tanımlanmaktadır.

¹⁷¹ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.57.

¹⁷² Mehmet Çakır, **Başbakandan Öğretmene Bir Müfettişin Anıları**, Gelişim Creative, İstanbul 2002, s. 49.

¹⁷³ Z. Sulaoğlu, **Benim Köyüm...**, s.57.

¹⁷⁴ İlgili belge ekler kısmına dahil edilmiştir. Belge 32.

- 3-Duvar altları sıvanacak
- 4-Hela taşı konacak, çukuru açılacak
- 5-Bodrum pencerelerinin etrafı alçaltılacak. Bina etrafı düzenlenecek
- 6-Doktor odasının ince sıvası yapılacak
- 7-Bozuk bulgurlama onarılacak, çamurlanacak
- 8-Kırık kiriş eki iyi olarak değiştirilecek
- 9-Bölme odanın kapısı, pencere çerçevesi yapılacak.¹⁷⁵

B-Cılavuz Binasında Çalışacak olanların yapacağı işler:

- 1-Tavan kirişleri atılacak tahtalanacak
- 2-Kiriş ve tahtaların alt yüzeyleri rendelenecek
- 3-İki dersanenin döşemesi yapılacak
- 4-Kapıları Takılacak
- 5-Pençere çerçeveleri yapılacak
- 6-Pencere altları etrafı sıvanacak
- 7-Deponun askılığının blokajı, betonu şapı yapılacak
- 8-Bulgurlaması yapılacak
- 9-Badanası yapılacak¹⁷⁶

C-Eğitmen Binasında yapılacak işler

- 1-Askılığın şapı yapılacak
- 2-Helanın blokajı, betonu, şapı yapılacak
- 3-Deliği açılacak, taşı konacak, çukuru açılıp üstü kapanacak
- 4-Kapıya merdiven yapılacak
- 5-Bulgurlaması yapılacak
- 6-Duvar üstleri dolacak
- 7-Müdür evinin balkonu yapılacak
- 8-Badanası yapılacak
- 9-Pencerelere çerçeve yapılacak¹⁷⁷

D-Tarım işleri için yapılacak olanlar

¹⁷⁵ Sağlık binasındaki çalışmaların başında görevlendirilen öğretmen Doğan Güney'dir. (İlgili bilgi ekler kısmına dahil edilmiştir.

¹⁷⁶ Cılavuz Binasındaki çalışmalar için sorumlu olan öğretmen Galip Güler'dir.

¹⁷⁷ Eğitim binasına yapılacak işler için sorumlu öğretmen Bayram Karadeniz'dir.

- 1-Fidan dipleri açılıp sulanacak
- 2-Mercimek yolunacak, harman edilecek
- 3-Arpa, buğday biçilip taşınacak
- 4-Harman yapılacak
- 5-Sebzeler sulanacak
- 6-Yonca sulanacak¹⁷⁸

3.7. Pulur Köy Enstitüsü Öğrencileri

3.7.1. Enstitüye Öğrenci Seçimi

Enstitü'ye alınan öğrenciler özellikle Erzurum, Ağrı, Bayburt ve Gümüşhane gibi çevre illerden idi. Bu öğrenciler fakir köy çocuklarından ziyade; aileleri bağ ve bahçe sahibi olanlardan seçilmişti. Yetiştirilecek öğrencilerin az da olsa toprak ve tarım işlerinden anlaması bekleniyordu. Öğrenci alımlarında şu esaslara dikkat edildi: Öğrenciler bölgedeki köylerden olacak, sağlıklı, gürbüz ve sağlam olacaktı. Ayrıca zeki, çalışkan, iş başarma derecesi iyi olanlar ile öğretmenli okulu bulunan yerlerde bu okulları bitiren kızlar enstitüye alınacaktı. Kız öğrenci sayısını arttırmak için çaba gösterilecekti. Enstitüye alınan öğrencilerden kurallara uyacaklarına dair taahhüname alınıyordu.¹⁷⁹

3.7.2. Öğrenci Profili

Enstitüde eğitim-öğretim gören öğrenci profili köy enstitülerinin amaçladığı şekilde tarım ve zirai işlerden anlayan köylü çocukları olması tercih ediliyordu çünkü iş becerme yetisi daha iyi olan öğrenciler verilen teorik ve uygulamalı dersleri daha iyi kavrayacağı düşünülmüş ve zaman ekonomik olarak kullanıldığı hedeflenmiştir.

3.7.3. Enstitüye Kabul Edilen Öğrencilerin Geldiği Yerler

Pulur Köy Enstitüsüne kabul edilen öğrenciler çoğunlukla Erzurum, Gümüşhane, Bayburt şehirlerinin kırsal kesiminden kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra

¹⁷⁸ Tarım işleri için sorumlu öğretmenler, Ahmet Alptekin, Fatih Gemalmaz, Mahir Erol, Nurettin Cımilli'dir.

¹⁷⁹ İsmail Eyyupoğlu, "Köy Enstitülerinin Kuruluşu...", s.9.

Trabzon, Ağrı, Malatya, Erzincan illerinden de öğrenciler enstitüye kabul edilmişlerdir.

3.7.4. Pulur Köy Enstitüsünden Mezun Olan Öğrenciler

Cumhuriyet gazetesinin 1 Nisan 1945 tarihinde Ahmed Halil imzalı bir makalede Erzurum Pulur Köy Enstitüsünün mezun vereceği öğrencilerle ilgili şu düşünceleri gazetede paylaşmıştır:

“Pulur köy enstitüsü, köy enstitülerinin en gencidir. Şimdiye kadar hiç bir mahsul vermemiştir. Bugünlerde enstitünün son sınıfını teşkil eden 59 kız ve erkek delikanlı imtihanlarını verecekler ve köy hocası olacaklardır... Pulur köy enstitüsünün önümüzdeki ayda mezun olacak ilk 59 mezununun, şimdiye kadar diğer enstitülerden çıkan ve hiç yoktan perişan bir hale getirilen mezunların bir fantezi uğrunda düşürüldükleri geçim ve telâkki çukuruna düşümiyerek millete ve devlete maledileneleri, onlar için büyük bir talih eseridir. Başka enstitülerden çıkan ağabeylerinin sık sık gazetelere akseden maceralarından kurtulacakları için sevinen enstitü delikanlıların simdiki Maarif Vekilin karşı izhar eyledikleri sevgi ve minnete bilhassa işaret etmek isterim. Bu hâdisse, enstitülerin tedrici surette hadisatın tabiatine uygun bir şekle sokulacağını gösteren bir harekete mukaddeme sayılsa yeridir.”¹⁸⁰

Yavuz Selim İlköğretim Yatılı Bölge İlköğretim Okulu arşiv incelemesinde Öğrenci Kayıt defterinin incelenmesi sonucu enstitüye 1942-1952 yılları arasında toplamda 1624 öğrenci kayıt yaptırmıştır.

Kayıt yaptıran öğrencilerden 1538’i erkek, 86’sı kız öğrencidir. Toplamda enstitüden 803 kişi mezun olmuştur. Ancak mezun olan öğrenci sayısı ile kayıt yaptıran öğrenci sayısı arasında 821 öğrencinin mezun olup olmadığı belge araştırmamda ortaya çıkmamıştır. Kanaatimize göre bu öğrencilerin bir kısmı başka okullara nakil olmuş bir kısmı başarısız olup enstitüden ilişkileri kesilmiştir.

Mezun öğrencilerin diploma defterinin incelenmesi sonucu şu meslek branşlarından mezun olup yurdun çeşitli yerlerinde görevlerini ifa etmişlerdir.

¹⁸⁰ Cumhuriyet, 1 Nisan 1945, No: 7405, s.2.

Tablo 8- Pulur Köy Enstitüsünden Mezun Olan Öğrencilerin Branşları

MEZUN OLDUĞU BRANŞ	KİŞİ SAYISI
YAPICI ÖĞRETMENİ	23
SAĞLIK MEMURU	116
MARANGOZ ÖĞRETMENİ	122
DEMİRCİ ÖĞRETMENİ	96
DİKİŞ-DOKUMA	18
KÖY ÖĞRETMENİ	447
TOPLAM	802 ¹⁸¹

Yine Pulur Köy Enstitüsünün öğrenci diploma defterinin incelememiz sonucunda yıllara göre mezun öğrencileri sayısal değer olarak belirtmek istersek ortaya şöyle bir sonuç çıkmaktadır.

Tablo 9- Pulur Köy Enstitüsünde Yıllara Göre Mezun Olan Öğrencilerin Sayısı ve Cinsiyet Durumu

Eğitim-Öğretim Yılı	Branş	Erkek Öğrenci	Kız Öğrenci
1946-1947	-Yapıcı 23 kişi -Marangoz 18 kişi -Demirci 12 kişi -Dikiş-Dokuma 5 kişi	53	5
1947-1948	Belirtilmemiş	74	14
1948-1949	Belirtilmemiş	68	11
1949-1950	Belirtilmemiş	54	1
1950-1951	Belirtilmemiş	55	1
1951-1952	Belirtilmemiş	70	-
TOPLAM		374	32 ¹⁸²

¹⁸¹ Yavuz Selim İlköğretim Yatılı Bölge Okulu Arşivi.

3.8. Pulur Köy Enstitüsünün Kapatılışı

1942 yılında öğretime başlayan Pulur köy enstitüsü 1952 yılına kadar 1624 öğrenci eğitim görmüş ve bu öğrencilerden 802'si mezun olarak ülkemizin çeşitli yerlerinde hizmette bulunmuştur. Özellikle 1947 yılında öğretim programının değişmesiyle aslında sadece Pulur köy enstitüsü değil yurdun birçok yerinde ki diğer köy enstitüleri için çanlar çalmaya başlamıştı. Genel olarak köy enstitüleri aleyhindeki çeşitli tartışmalar Türkiye Büyük Millet Meclisi oturumlarında da tartışmalara neden oluyordu.

2 Eylül 1946'da yapılan meclis görüşmelerine¹⁸³ yansıyan tartışmada Erzurum Milletvekili Vehbi Kocagüney enstitüye gelen çocuklara bakılmadığını şöyle anlatmaktaydı:

*“1945 senesi Mayısı'nda Erzurum'dayım. Köy enstitüsü kurulmuştur. Yani köy enstitüsü denilen yere çocuklar ancak doldurulmuş, onlara bakılmamıştır. Vesikamı istersiniz? Millî Eğitim Bakanlığına bir vesika gönderilmiştir. Genel müfettişlik hekimi, ordu başhekimisi vesaireden mürekkep bir heyet bakımsızlığı tetkik için gitmişler, görmüşlerdir. Burada kırk sekiz tane çocuk veremdirler, hastadırlar ve yatıyorlar. Yalnız Hasanoğlan Köy Enstitüsüne bakılmış, gelen misafirler oraya götürülmüş, Erzurum enstitüsünde o günkü tabela tetkik edilmiş, çocukların yalnız zeytin ekmek yedikleri anlaşılmıştır. Benim maruzatımı teyid eden Genel Müfettişliğe, ordu müfettişliğine ve Eğitim Bakanlığına verilen raporun tetkik edilmesini rica ediyorum ”.*¹⁸⁴

1954'te ülke çapında uygulanan program değişikliği ile “Pulur İlk Öğretmen Okulu”na dönüştürüldü. Mehmet Tetenç'in 1958'de müdür olduğu dönemde ise “Yavuz Selim İlk Öğretmen Okulu” adını aldı. 1959'dan 1961'e kadarki süreçte toplamda 1298 öğrenci mezun oldu. 1962-1963 Eğitim Öğretim Yılı'nda ise 1952'de kaldırılan bir uygulamaya geri dönüldü. Bu karma eğitime yeniden dönüş anlamına geliyordu. 1978'e kadar birçok öğrenci mezun eden bu okul, öğretmen okullarının kapatılmasıyla birlikte “Yavuz Selim Öğretmen Lisesi” olarak faaliyetini

¹⁸² Yavuz Selim İlköğretim Yatılı Bölge Okulu Arşivi.

¹⁸³ <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d08/c001/tbmm08001009.pdf>

¹⁸⁴ **Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi** (TBMMTD), I/8, (2 Eylül 1946), s.223, İsmail Eyyupoğlu, “Köy Enstitülerinin Kuruluşu...”, s.11.

sürdü. 1992’de Anadolu Öğretmen Lisesi statüsü kazandı. 1997’de ise Nevzat Karabağ Anadolu Öğretmen Lisesi açılınca bir süre eğitim-öğretimine ara verdi. Fakat bu uzun sürmedi. Çünkü 2003-2004 eğitim-öğretim yılında tekrar açıldı. 2004’teki Aşkale depreminden sonra Çat Yolu üzerindeki binaya taşınan okul yeni bir binaya sahip oluncaya kadar tekrar Ilıca’ya taşındı.

SONUÇ

Türk Eğitim sistemi, tarih boyunca birçok evreden geçerek değişikliklere uğramıştır. Bu evrelerden biri de yeni Türk devletinin yani Türkiye Cumhuriyeti'nin kurduğu Köy Enstitüleri olmuştur. Günümüzde dahi birçok tartışma konusunu muhtevasında barından bu köy okulları Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'nin belirli dönemlerine damga vurmuştur. Osmanlı Devletinde, Tanzimat'tan itibaren, eğitim sorunlarını çözmek çabası diğer kalkınma hamlelerinin yanında bazen yetersiz bazen de ciddi yaklaşımlarla karımıza çıkmaktadır. Batılılaşmanın yansımalarını eğitim-öğretim kurumlarında görmemek mümkün değildir. Meşrutiyet yönetimleri eğitime, özellikle öğretmen yetiştirme işine önem vermişler, bu konuda ciddi çalışmalar başlatmışlarsa da I. Dünya Savaşının araya girmesi çalışmaları kesintiye uğratmıştır.

29 Ekim 1923 tarihinde yeni Türk devleti resmen ilan edilmişti. Devletin birçok kurumu yeniden düzenlenmiş ve çağdaş kurumlar hayata geçirilmeye başlamıştı. Bu kurumların başında hiç kuşkusuz eğitim kurumları gelmekteydi. Bu durumun yansımalarından biri Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması oldu. Yapılan eğitim hamleleri, özellikle nüfusun büyük kısmının yaşadığı köyleri ilgilendirmektedir. Çünkü okuryazar oranının en az olduğu yerler köylerdi. Bu amaçla, köy muallim mektepleri açıldı. Böylece köylerde eğitimin zirvesi sayılan ve ömrü 14 yıl süren Köy Enstitüleri projesi ortaya çıktı. Köy Enstitüleri yasa tasarısı, 17 Nisan 1940 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülerek 3803 sayılı yasa olarak kabul edildi. Yurdun çeşitli yerlerinde toplam 21 Köy Enstitüsü açıldı. Bu okullarda sadece köy öğretmeni değil sağlık personeli de yetiştirilmekteydi. Köylerin kalkınmasında ve üretim yapan insanların yetiştirilmesinde köy enstitülerinin katkısı fazla oldu.

Köy Enstitüleri'ne yönelik eğitim sistemi, 2. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri ve meclis içindeki muhalefetin artması neticesinde 1947 yılından itibaren eleştirilmeye başlandı. 14 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile birlikte Köy Enstitüleri'ne yönelik değişiklikler hızlanmıştı ve sonuçta 1954 yılında yapılan değişikliklerle Öğretmen Okulları'na dönüştürüldü. Bu köy enstitülerinden biri de Erzurum Pulur Köy Enstitüsü'dür. 1942 yılında, okulun ilk müdürü olan Ahmet Korkut'un üstün çabaları neticesinde açılmıştı. Pulur Köy Enstitüsünün kuruluşundan kapatılış süreci boyunca eğitim-öğretim faaliyetleri

çeşitli yetersizlikler ve yetkililerin ilgisizliği dikkatimizden kaçmamıştır. Ayrıca Pulur Köy Enstitüsünün kuruluş sürecinin uzun sürmesi yani okul binalarının yapımının 1945 yılına kadar devam ediyor olması enstitünün işleyişinde çeşitli aksaklıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kanaatimize göre Pulur Köy Enstitüsü diğer enstitülerin imkanlarına nispetle yetersizlikler içinde varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Pulur Köy Enstitüsünün 1954 yılında kapatılmasından günümüze kadar geçen sürede enstitünün belge ve dokümanlarının gerek inşaat çalışmaları gerekse okul tadilatı sırasında ya da ilgisizlik sonucunda kaybolduğu gerçeğinin belirtilmesi gerekmektedir. Hali hazırda günümüzde enstitüden kalan bir yıkıntı dahi mevcut değildir.

Ayrıca çalışmamız sırasında Pulur Köy Enstitüsüne öğrenci kabulünde gerekli şartlara dikkat edilmemiştir. Çünkü ilerleyen yıllarda enstitü ile ilgili olumsuz düşüncelerin başında okulda sağlık şartlarının uygun olmadığı ve 48 öğrencinin verem hastalığına yakalanması enstitü ile ilgili kuşkuları daha da arttırmıştır. Çünkü verem olan öğrencilerin büyük bir kısmı sahil kesimden Erzurum'a gelen öğrenciler olması Pulur Köy Enstitüsünün öğrenci seçiminde çevre şartlarının pek göz önüne alınmadığını göstermektedir. Hazırladığımız bu çalışma Erzurum Pulur Köy Enstitüsü'nün geçirdiği tarihsel süreci ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Köy Enstitüleri, cumhuriyetin ilk yıllarında önemli kazanımlar sağlamıştır. İlerleyen süreçlerde Avrupa'da meydana gelen eğitim alanındaki yeniliklerin Köy Enstitülerine aktarılamaması ve yeterli sayıda eğitim kadrosunun olmaması neticesinde Köy Enstitüleri önemini zamanla kaybetmiştir. Yaşadığımız yüzyılda şehirleşmenin arttığı, köyden kente göçlerin hızlandığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum köylerin boşalmasına ve şehirlerde sosyal sorunların artmasına zemin hazırlamaktadır. Köylerden şehirlere göçlerin engellenmesi için köylerde sadece sosyal alanda değil, eğitim alanında da yatırımlar yapılması zaruri hale gelmektedir. Bu nedenle, cumhuriyetin ilk dönemlerine damga vuran Köy Enstitüleri'nin güncellenerek ve çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde açılması, nüfus hareketlerini dengeleyerek devlet imkânlarının en ücra yerlere aktarılmasını sağlayacaktır. Böylece Köy Enstitüleri tekrar işlevsel hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

ARŞİVLER

Erzurum Aziziye Yavuz Selim YİBO Arşivi.

Gürkan Fırat Saylan Özel Arşivi.

İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi.

Milli Kütüphane Arşivi.

GAZETELER

Cumhuriyet

YAYINLANMIŞ RESMİ BELGELER

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi

HATIRALAR

ÇAKIR, Mehmet, **Başbakanın Öğretmene Bir Müfettişin Anıları**, Gelişim Creative, İstanbul 2002.

SULAOĞLU, Zehra, **Benim Köyüm Anılar**, Şubat 1993.

ARAŞTIRMA ESERLERİ

AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. 1985.

AKYÜZ, Yahya, **Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi**, , Alfa Yayınları. İstanbul 2001,

ALTUNYA, Niyazi, **Köy Enstitüsü Sistemine Toplu Bir Bakış**, , Kelebek Matbaası. İstanbul 2005.

AYDOĞAN, Mustafa, **Köy Eğitim Sistemi Köy Enstitüleri**, Aydan Yayıncılık. Ankara 2006.

BAŞAR, Erdoğan, **Genel Öğretim Yöntemleri Öğretme-Öğrenme Süreci**, Kardeşler Ofset Matbaacılık Samsun 2001.

BAŞAR, Erdoğan, **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920-1960)**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul 2004.

CİCİOĞLU, Hasan, **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Orta Öğretim**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985,

Cumhuriyet, "Köy Enstitüleri İle İlköğretim Okulları Birleştirildi", 28 Ocak 1954, Yıl. 29, No. 10596, s. 7, Necdet Sakaoğlu,1993, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İstanbul, Cep Üniversitesi İletişim Yayınları.

ÇAKIR, Mehmet, **Başbakanın Öğretmene Bir Müfettişin Anıları**, Gelişim Creative, İstanbul 2002.

ERÇELEBİ, Hasan, **Köy Enstitülerinin Çağdaş Eğitim Yönetimine Katkıları**, Dikili Belediyesi Kültür Yayınları. İzmir 1993,

ERGÜN, Mustafa, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1982.

ERGÜN, Mustafa, **II. Meşrutiyet Döneminde Eğitim Hareketleri**, Ocak Yayınları, Ankara 1996.

GÜMÜŞOĞLU, Firdevs, **Cılavuz Köy Enstitüsü, Sözlü ve Yazılı Belgeler Işığında**, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2011.

GÜNDÜZ, Mustafa, **II. Meşrutiyetin Klasik Paradigmaları İctihad, Sebilü'r-Reşad ve Türk Yurdu'nda Toplumsal Tezler**, Lotus Yayınevi, Ankara 2007

HAYTA, Necdet; ÜNAL, Uğur, **Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri (17. yy başlarından yıkılışa)**, Gazi Kitabevi, Ankara 2003.

KAPLAN, Mevlüt, **Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara 2002.

KOÇER, Hasan Ali, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)**, Yargıçoğlu Matbaası. Ankara 1967.

KORKUT, Ahmet, **Erzurum- Pul ur Köy Enstitüsü Kurulurken**, Köy Enstitüleri II, Köy Enstitüleri Yayınları. Ankara 1944.

NADİ, Nadir, **Perde Aralığından**, Çağdaş Yayınları. İstanbul 1991.

ÖZTÜRK, Cemil, **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara 1996.

ÖZALP, Reşat; AYDOĞAN, Ataünal, **Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı (Talim ve Terbiye Kurulu-Milli Eğitim Şurası)**, Milli Eğitim Basımevi. İstanbul 1977.

SULAOĞLU, Zehra, **Benim Köyüm Anılar**, Şubat 1993.

TEKELİ, İlhan, **Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Eğitim Kurumlarının Gelişimi**, İletişim Yayınları, İstanbul 1985,

TEKELİ, İlhan, **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Eğitim Sistemindeki Değişmeler**, İletişim Yayınları. İstanbul 1985.

TEKELİ, İlhan; İLKİN, Selim, **Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu**, , TTK Yayınları, Ankara 1999.

TONGUÇ, Engin, **Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)**, Güldiken Yayınları, Ankara 2001.

TONGUÇ, İsmail Hakkı, **Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları(1936-1946)**, Güldiken Yayınları, Ankara 1999.

TURAN, Şerafettin, **Türk Devrim Tarihi**, 4. Kitap, Bilgi Yayınevi. Ankara 1999.

YALÇIN, Osman, **Bir Eğitimcinin Anıları**, Ya/Ba Yayınları, İstanbul 1983.

LİSANSÜSTÜ TEZLER

GÜL, Veysel, **John Dewey'in Türkiye Eğitim Sistemine Etkileri**, ,Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

KOÇ, Nurgün, **Türk Kültür Tarihi İçinde Köy Enstitüleri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2007.

KURTULMUŞ, Ertuğrul, **TBMM'deki Yansımalarına Göre Köy Enstitüleri**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya 2010.

TURAN, Ayça, **Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmede Akpınar Köy Enstitüsünün Yeri ve Önemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2009.

MAKALELER

AYSAL, Necdet, “Anadolu’da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu”: **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Mayıs-Kasım 2005, Köy Enstitüleri, Hadi İLBAŞ, "Bu Korku Neden", **İmece Dergisi**, C. II, No. 11 (Mart 1962).

ÇORAKBAŞ, Figen Kıvılcım ; YEŞİLTEPE, Ayşe Deniz, “Köy Enstitüleri Yerleşkelerinde Eğitim Sistemi Değişikliklerinin Mekansal Yansımaları”, Erzurum Pulur Köy Enstitüsü Yerleşkesi, İstanbul 2014, **MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi** Sayı 10-11 / MSGSÜ Journal of Social Sciences Issue 10-11.

EYYUPOGLU, İsmail. "Köy Enstitülerinin Kuruluşu ve Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç’in Anıları". **Atatürk Dergisi**, 6 / 1 (Temmuz 2017)

GÜNEL, İrfan Sevinç , “Pulur Köy Enstitüsü”, **Kebikeç Dergisi**, S. 37. Ankara 2014.

OĞUZKAN, A. Ferhan, “Köy Enstitüleri Öğretim Programları”, **Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri**, , Eğit-Der Yayınları-2. Ankara 1990.

ŞANAL, Mustafa, **The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science** Volume 3 Issue 1, p. 23-47, Kayseri, Summer 2010.

ŞAHİN, Muhammet; M. Ahmet TOKDEMİR, “II. Meşrutiyet Döneminde Eğitimde Yaşanan Gelişmeler”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Ankara, Güz 2011,cilt 9,sayı,4, s. 859.

RESMÎ İNTERNET SAYFASI

www.tbmm.gov.tr. Kanunlar-Kararlar, (Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 22/IV/1940 - Sayı : 4491,No:3803).

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d08/c001/tbmm08001009.pdf>.

İNTERNET ADRESLERİ

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgsrc=yYiVvQZREmBJBM:&spf=1561920591580

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgsrc=AWUaFUtXaNc58M:&spf=1561920591580

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgsrc=76X9O39pdc4ZOM:&spf=1561920591580

<https://www.ilimvemedeniyet.com/koy-enstituleri-uzerine-bir-degerlendirme.html>

EKLER

BELGELER

- Belge 1:** Öğrenci Diploma Defteri Örneği
Belge 2: Ücretli Usta Öğretici Görevlendirme Yazısı
Belge 3: Öğrenci Diploma Defteri Örneği
Belge 4: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa
Belge 5: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa
Belge 6: Öğrenci Eşya Tevzi Defterinden Bir Sayfa
Belge 7: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Örnek
Belge 8: Maaş Bordrosunu Gösteren Belgenin Ön Yüzü
Belge 9: Maaş Bordrosunu Gösteren Belgenin İç Yüzü
Belge 10: Öğrenci Eşya Tevzi Defterinden Bir Sayfa
Belge 11: Döner Sermaye Tutanağı Örneği
Belge 12: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa
Belge 13: Demirbaş Tutanağı Örneği
Belge 14: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa
Belge 15: Döner Sermaye Demirbaş Makbuzu Örneği
Belge 16: Demirbaş Malzeme Çizelgesi
Belge 17: Öğrenci Diploma Defteri Örneği
Belge 18: Öğretmen Sicil Defteri
Belge 19: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa
Belge 20: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa
Belge 21: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa
Belge 22: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa
Belge 23: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa
Belge 24: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa Örneği
Belge 25: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa
Belge 26: Erzurum Haftalık Gazetesinin 26.12.1950 Perşembe Günlü Enstitüye Ait Bir Demirbaş Satış İlanını Gösteren Sayfa
Belge 27: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa
Belge 28: Demirbaş Kayıtlı Traktör Durum Raporunu Gösteren 14.10.1950 Tarihli Belge
Belge 29: Demirbaş Kayıtlı Traktör Durum Raporunu Gösteren 14.10.1950 Tarihli Belgenin Makinist Tarafından Hazırlanan Raporu
Belge 30: Pulur Köy Enstitüsünün Kuruluş Aşamasında İstimlak Edilecek Yerin Krokisini Gösteren 02.09.1942 Yılı Hazırlanmış Belgesi
Belge 31: Pulur Köy Enstitüsünün 27/08/1945-02/09/1945 tarihleri arasındaki haftalık iş programını gösterir belge.
Belge 32: Prof. Dr. Hikmet Birand'ın Ziraat Vekaleti için Köy Enstitüleri Hakkına Tuttuğu raporun ilk sayfası.
Belge 33: İsmail Hakkı Tonguç'un Pulur Köy Enstitüsü Binalarının Yapımı ile ilgili Enstitü Müdürlüğüne Gönderdiği Resmi Belgenin Görünüşü.

Belge 34: Pulur Köy Enstitüsünün Hasankale'deki Köy okullarının inşaatıyla alakalı resmi belge

Belge 35: Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Pulur Köy Enstitüsünü ziyaretini gösterir resmi belge

Belge 36: Erzurum Anıtlar Kurulunun 2000 yılı tescil fiş örneği.

Belge 37: Pulur Köy Enstitüsü Bölge Öğretmenlerinin Vasıfları

Belge 38: Erzurum Köy Enstitüsü Kuruluş Raporu

RESİMLER

- Resim 1:** Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Müdürler
- Resim 2:** Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Görünüşü
- Resim 3:** Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Farklı Bir Görünüşü
- Resim 4:** Pulur Köy Enstitüsü İdari Binasının Önündeki Havuzdan Kalan Harabe
- Resim 5:** Enstitü Çevresindeki Üretim Tarlalarından Bir Görünüş
- Resim 6:** Enstitü Çevresindeki Üretim Tarlalarından Bir Görünüş
- Resim 7:** Enstitüde Kullanılmış Olan Dikiş Makinası
- Resim 8:** Enstitünün Eğitim-Öğretim Binalarından Bir Kalıntı
- Resim 9:** Enstitünün İdari Binasının Yerine İnşa Edilen Yavuz Selim Cami Bir Görünüş
- Resim 10:** Enstitünün Eğitim-Öğretim Binalarından Bir Kalıntı
- Resim 11:** Enstitü Arazisinden Bir Görünüş
- Resim 12:** Enstitüde Kullanılmış Bir Alet
- Resim 13:** Enstitüde Kullanılmış Olan Bir Gaz Lambası
- Resim 14:** Öğretmen Sicil Defterinden Bir Görünüş
- Resim 15:** Enstitünün Üretim Tarlalarından Bir Görünüş
- Resim 16:** Enstitüde Kullanılmış Olan Bir Fotosel Makinası
- Resim 17:** Enstitünün Bahçesinden Bir Görünüm
- Resim 18:** Enstitüde Kullanılmış Bir Telefon
- Resim 19:** Enstitüde Kullanılmış Olan Radyolardan Bir Görünüş
- Resim 20:** Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Ön Kısım
- Resim 21:** Enstitüde Kullanılmış Bir Alet
- Resim 22:** Enstitüye Giriş Kısımından Bir Görünüş
- Resim 23:** Enstitünün Kuruluş Alanının Günümüzden Görünüşü
- Resim 24:** Enstitüden Kalan Bir Bina Harabesi
- Resim 25:** Pulur Köy Enstitüsünün Yapım Aşamasında Sivas Pamuk Pınar Köy Enstitüsünden Gelen Öğrencilerin Binaya Bıraktıkları Yazı
- Resim 26:** Enstitünün Eski Giriş Kısımından Bir Görünüş
- Resim 27:** Yavuz Selim Yibo'nun Tarihçesini Gösterir Bir Tablo
- Resim 28:** Enstitünün Arazisinden Bir Görünüş
- Resim 29:** Enstitünün Su İhtiyacı İçin Kullanılmış Su Deposundan Bir Görünüş
- Resim 30:** Enstitüden Kalan Bir Bina
- Resim 31:** Enstitüden Kalan Bir Bina
- Resim 32:** Enstitü Zamanından Kalan Bir Binanın İç Görüntüsü
- Resim 33:** Enstitü Zamanından Kalan Bir Binanın Günümüzde Ki Görüntüsü
- Resim 34:** Enstitü Zamanından Kalan Bir Çeşmenin Kalıntısından Görünüş
- Resim 35:** Pulur Köy Enstitüsünün Yapım Aşamasında Pazarören Köy Enstitüsünden Gelen Öğrencilerin Binaya Bıraktıkları Yazı
- Resim 36:** Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Resim 37: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Resim 38: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Resim 39: Pulur Eğitmen Kursu Tabelasının Günümdüde ki Görünüđu

Resim 40: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Resim 41: Pulur Köy Enstitüsünün Tabelasını Asan Öğrenciler

Resim 42: Pulur Köy Enstitüsünde Eğitim Gören Kız Öğrenciler

Resim 43: Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç'in Fotoğraf Albümü.

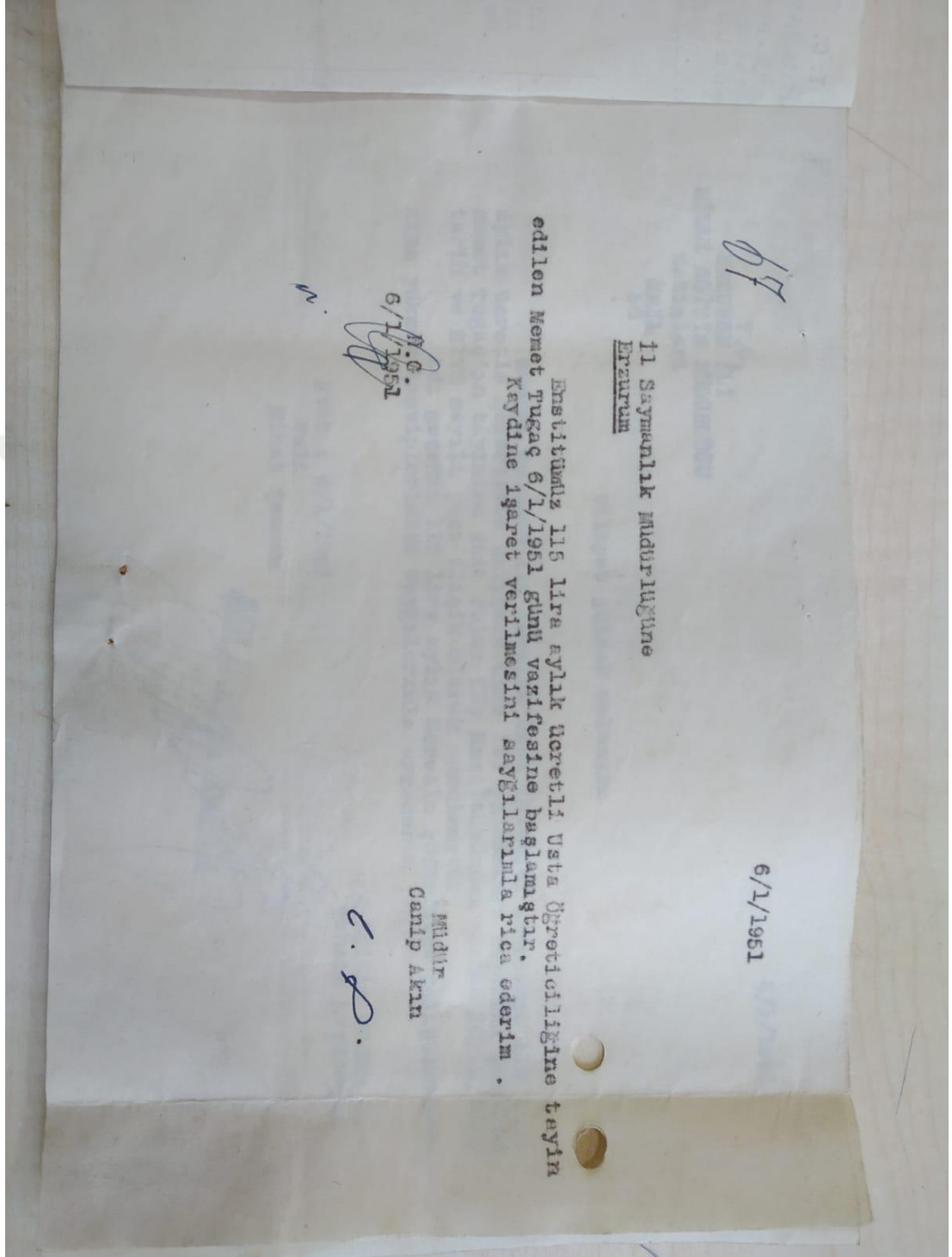
Resim 44: Enstitünün Yapımında Çalışan Öğrencilerden Bir Görünüş.

Resim 45 : Sıddık Apaydın'ın Pulur Köy Enstitüsü Hakkında Yayınlanan Makalesi.

Resim 46: Pulur Köy Enstitüsünün Yerini Gösterir Harita.

Belge 2: Ücretli Usta Öğretici Görevlendirme Yazısı

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 3: Öğrenci Diploma Defteri Örneği

Diploma Defteri									
Fotoğraf	Diploma No	Öğrencinin adı ve soyadı	Öğrencinin No	Ehliyetinin adı	Değliğin yeri	Öğrenciyi diploma veren enstiti	Enstitinin kuruluş tarihi	Bünye yılı ve saati	Medeni hukuk maddeleri
	19	Hüseyin Kadakalığı	52	Abdulkadir	Gümüşane	Erzurum	12.2.1943	1947-Morongoz	20. sene
	20	Seyfettin Pehlivanoglu	56	Serif	Olhu	Pulur Kaly Enstitüsü	5.II.1943	1947-Demirci	20. sene
	21	Yusuf Yalcin	58	Halil	Olhu		5.II.1943	1947-Ujopici	20. sene
	22	Fazil Özer	60	İsmail	Olhu		5.II.1943	1947-Demirci	20. sene
	23	Mustafa Simsek	61	Hüseyin	Hunut		5.II.1943	1947-Morongoz	20. sene
	24	Kamil Korkmaz	64	Harun	Bayburt		5.II.1943	1947-Demirci	20. sene
	25	Atif Tunc	65	Harun	Kelkit		5.II.1943	1947-Demirci	20. sene
	26	İskender Okur	66	Hamdi	Bayburt		5.II.1943	1947-Demirci	20. sene
	27	Remzi Amcoğlu	67	Fazil	Erzurum		1.8.1943	1947-Demirci	20. sene

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 4: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa

Öğretmenin

Gördüğü taltif ve cezalar

Mesleke girdiği tarih	Köy enstitüsünden evvelki vazifesi	Selefinin ismi	Taltif hakkındaki emrin		Taltifin şekli ve muhayesi		Ceza hakkındaki emrin		Cezanın şekli ve muhayesi		Sicil No.	Fotoğraf
			Tarhi	No.	Tarhi	No.	Tarhi	No.				
		İsmet Kışık Enstitüden Mektep Müdürü									10783	
		İsmet Kışık Enstitüden Mektep Müdürü									9881	

Yavuz Selim Yıbo Arşivi

Kaynak: Yavuz Selim Yıbo Arşivi

Belge 5: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa

defteri

Ü ç r e t m e n i n

G ö r d ü ğ ü t a l i f v e c e z a l a r

Devlet hizmetine girdiği tarih	Mevke girdiği tarih	Köy enstitüsünden evrakı yazıldığı	Söfretin ismi	Taliif hakkındaki emrin		Taliif şekli ve mahiyeti	Cezası hakkındaki emrin		Cezanın şekli ve mahiyeti	Sicil No.		Fotograf
				Tarhi	No.		Tarhi	No.		No.	No.	
		İzmir Valisi Ziyaeddin								11735		
29.2.1936	1.10.1942	Erzurum Burası Muharremiye								42897		

M. K. M. M. M.

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 6: Öğrenci Eşya Tevzi Defterinden Bir Sayfa

Öğrenci Eşya Tevzi Defteri , 5. A.											
Numarası	Adı Soyadı :			Numarası	Adı Soyadı :			Numarası	Adı Soyadı :		
2	Seydi Yılmaz			7	Tahir Tostan			10	Osman Bodur		
Miktarı	C İ N S İ	Tarih	İ m z a	Miktarı	C İ N S İ	Tarih	İ m z a	Miktarı	C İ N S İ	Tarih	İ m z a
1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>	1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>	1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>
2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>	2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>	2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>
2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>	2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>	2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>
2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>	2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>	2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>
1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>	1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>	1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>
1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>	1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>	1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>
1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>	1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>	1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>
43	Niyazi Güner			47	Kemal Akce			86	Orhan Orhan		
1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>	1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>	1. Takım	Kumas Klibise	27.8.952	<i>[Signature]</i>
2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>	2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>	2. "	Comasır	"	<i>[Signature]</i>
2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>	2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>	2. Adet	Minton	"	<i>[Signature]</i>
2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>	2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>	2. Gift	Çorap	"	<i>[Signature]</i>
1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>	1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>	1. "	İsharpin	"	<i>[Signature]</i>
1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>	1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>	1. Adet	Havlu	"	<i>[Signature]</i>
1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>	1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>	1. Gift	Yazlık Ayakkabı	18.8.953	<i>[Signature]</i>

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 8: Maaş Bordrosunu Gösteren Belgenin Ön Yüzü

[illegible]

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 9: Maaş Bordrosunu Gösteren Belgenin İç Yüzü

Aylık Ücret

MENEMER VE HİZMETLERİN İN YAN I	AD I VE SOYAD I	Kadro aylık veya ücretinin aslı	Genel maaş ve 43 üm maaş sergimesi için kesintilerden oluştuğ ücret			
			Aylık ücret ücretinin aslı	Öğrenim (söz züm maaş) kesintisi	Genel (emek maaş) kesintisi	Diğer kesintiler
Müdür	Ömer Akın	100	7466	1966		
Sevkiye	Muhammed Kırıkçıoğlu	200	5474	831		
"	"	200	14772	2216		
Eğitim	Süleyman Kömürçüoğlu	60	4480	1120		
Müdür Muavini	M. Ali Çayhan	60	4480	1120		
Yeni Sanat b	Kahraman Yıldırım	60	4480	1120		
Zirve	Kadir Ertekin	60	4480	1120		
Eğitim	Kadir Gözpınar	30	2240	560		
Terleme	Fehmi Hengün	40	2986	746		
Kırmızı	Rıza Keskin	25	1867	467		
"	Mustafa Ergin	25	1867	467		
"	İlhan Çengiz	25	1867	467		
"	İhsan Barışın	25	1867	467		
"	Selma Sarıkaya	25	1867	467		
"	Şevki Tan	25	1867	467		
Toplam						

Not: Kadrolarına uygun olarak

Bordrosu

TOPLAM	KESİNTİLER						Para olarak verilmesi gereken miktar	Maaş yeri	N O T	Pul parası
	Emeklilik	Emeklilik	Emeklilik	Emeklilik	Emeklilik	Emeklilik				
9432							9432			22
6305							6305		11 Ocak/1991	44
16988							16988		Şubat/1991	44
5600							5600			13
5600							5600			13
5600							5600			13
5600							5600			13
5600							5600			13
2800							2800			10
3732							3732			10
2334							2334			7
2334							2334			7
2334							2334			7
2334							2334			7
2334							2334			7
2334							2334			7

Not: Bordrosu yazın alınabilir kadro ve kayıtlara uygundur. Tutarı olan / 19

[1] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[2] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[3] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[4] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[5] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[6] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[7] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[8] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[9] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[10] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[11] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[12] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[13] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[14] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[15] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[16] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[17] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[18] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[19] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[20] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[21] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[22] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[23] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[24] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[25] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[26] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[27] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[28] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[29] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[30] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[31] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[32] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[33] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[34] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[35] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[36] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[37] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[38] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[39] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[40] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[41] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[42] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[43] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[44] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[45] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[46] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[47] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[48] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[49] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[50] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[51] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[52] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[53] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[54] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[55] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[56] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[57] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[58] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[59] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[60] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[61] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[62] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[63] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[64] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[65] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[66] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[67] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[68] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[69] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[70] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[71] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[72] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[73] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[74] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[75] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[76] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[77] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[78] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[79] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[80] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[81] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[82] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[83] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[84] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[85] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[86] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[87] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[88] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[89] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[90] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[91] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[92] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[93] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[94] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[95] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[96] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[97] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[98] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[99] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

[100] Bu kısım yazın yazılmalıdır.

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 10: Öğrenci Eşya Tevzi Defterinden Bir Sayfa

[illegible]

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 11: Döner Sermaye Tutanağı Örneği

Tutanak

C i n s i	M i k t a r ı
Yük arabası	4- adet
Biçer bağlar makine	1- :
Koşum takımı	2- Tk.
Pulluk	2- adet
Patenaj zinciri	1- Çift

Pulur KMY Kuruluşu Döner Sermayesine ait yukarıda cins ve miktarları yazılı demirbaş malzeme hurdalarının satışı ile 5/1/1951 Cumartesi günü Erzurum demirbaşlar çarşısında Seymen Faik Eyuboğlu Tarımbaş V. Kadir Ertekin Anbar memuru Kadir Kevci Belediye memuru Vasfi Akçar huzurunda dâhil Hüsni Çömert müddet ile halka ilân edilmiş ve artıdan suretiyle en son talibi bulunan demirbaş Bahadır Kresit'e top yekûn (100) yük lirasına bu hurdaların satılması olduğuna gösterir tutanak tarafı müddetle tanzim edilmiştir. 5/1/1951

Seymen Tarımbaş V. Anbar Memuru Belediye memuru Dâhil Ali

Aslının aynıdır

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 12: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Sayfa

Ö ğ r e t m e n i n

Devlet hizmetine girdiği tarih	Mesleğe girdiği tarih	Köy enstitüsünden evvelki vazifesi	Solefinin ismi	G ö r d ü ğ ü t a l t i f v e c e z a l a r							
				Taltif hakkındaki emrin		Taltif şekil ve mahiyeti	Ceza hakkındaki emrin		Cezanın şekil ve mahiyeti	Sicil No.	Fotoğraf
				Tarhi	No.		Tarhi	No.			
29.10.942	29.10.942	E-2000000 As Silah Fakültesi F. S. Usta								14089	
4.12.948	9.12.948										

MABİP MURHAN

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 13:Demirbaş Tutanağı Örneği

MA'LÎN E'İ BİREKLENDİRİ
Merkez Ayniyat Mesul Muhasep'î
Sayı : 90.A
72

Ank 28 Ocak 1947
Özet:

Pulur Köy Enstitüsü Müdürlüğüne
Erzurum

7/1/1947 gün ve 21 sayılı yazıya karşılıktır:
33.ki, 30.kv

Enstitünüz döner sermayeden olup demirbaşta kayıtlı 18,5 kilo
geki zencirinin kayıttan silinmesi Bakanlıkça uygun görülmüştür.
Buna ait emir sureti ekli olarak gönderilmiştir. Terkini kaydını
rica ederim.

Levazım Müdürü
H. Hıdır

6/6/1947
M. Hıdır Ser.
D. G. E. A. 7
Şenke

Kayıt
Tarih
6-2-947
MO: F.3.28/1/1947
Eki: 1

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 14: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa

ÖĞRENCİ KAYIT									
Sıra No	Gözetim adı	Doğum yeri ve yılı	Haberleşim adı	Anamni adı	Büy.	Büy.	Büy.	Büy.	Büy.
176	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
177	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
178	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
179	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
180	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
181	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
182	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
183	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
184	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
185	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
186	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
187	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
188	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
189	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
190	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
191	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
192	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
193	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
194	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
195	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
196	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
197	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
198	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
199	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim
200	Yavuz Selim	1926	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim	Yavuz Selim

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 15: Döner Sermaye Demirbaş Makbuzu Örneği

2392

30/IX/1947

Millî Eğitim Bakanlığı
İlk Öğretim Genel Müdürlüğüne
Ankara

Enstitümüz Döner Sermaye Demirbaşında kayıtlı bulunan Bir kısarak at
, Bir tay, dört öküz, dört inek ve bir dananın gerek hizmete ve gerekse damız
lığa elverişli olmadıklarına ait düzenlenen evrakı mûsbeteleri 11ışık ola-
rak sunulmuştur .

Satılıp paralarının kârı ile birlikte Döner Sermaye hesabına Banka-
ya yatırılmasına ve demirbaştan düşülmesine emir ve mûsadelerinizi saygıla-
rım ile arz ederim .

Pulur Köy Enstitüsü
Müdürü
Nihat Salkur

11.11.
Eh
= 4 =

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 16: Demirbaş Malzeme Çizelgesi

Terkini gereken demirbaş malzeme çizelgesi				
C i n s i	Miktarı	Alınış tarihi	Kıymet tutarı	
			Lira	Kr.
Yük arabası	1- Adet	18/7/943	400	00
Yük arabası	2- Adet	27/7/943	400	00
Yük arabası	1- Adet	29/8/944	200	00
Biçer bağlar makina	1- Adet	11/11/944	545	00
Koşum takımı	1- Tk.	18/7/943	143	00
Koşum takımı	1- Tk.	13/7/944	200	00
Bahçe pulluğu	1- Adet	30/8/946	30	00
Çalga pulluk	1- Adet	28/7/944	80	00
Patanaz zinciri	1- Çift	9/5/946	62	00
	Toplam		2060	00

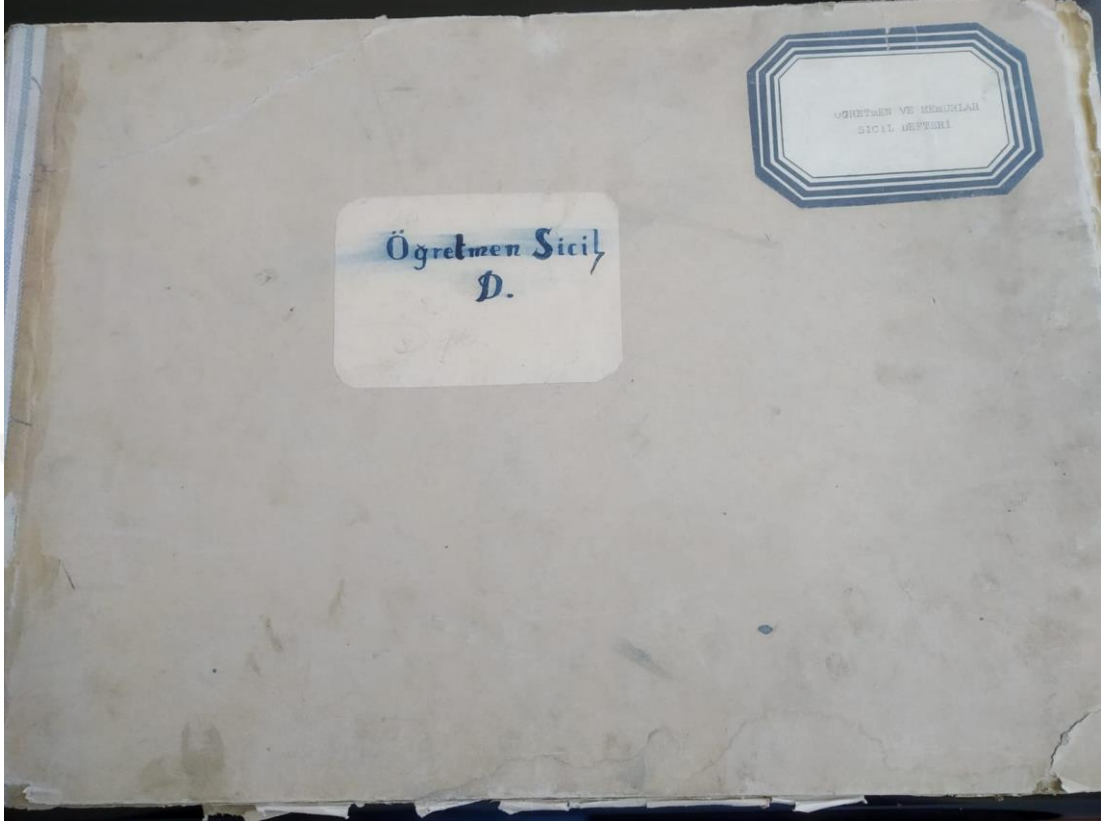
Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 17: Öğrenci Diploma Defteri Örneği

Diploma Defteri									
Fotoğraf	Diploma No	Öğrencinin adı ve soyadı	Öğrencinin No	Balasının adı	Doğduğu yer	Öğrenciye diploma veren kuruluş	Enstitüye girdiği tarih	Bilene yıl ve sınıf	Medeni hususatı
	28	Nizamettin Kendigelen	69	Muhittin	Trabzon	Erzurum Pulur Köy Enstitüsü	5 II 1943	1942-43 öğretim yılı	20. sene
	29	Zihni Turan	74	Nuri	Zigana		5 XI 1943	1942-Morangoz	20. sene
	30	Musa Yılmaz	75	Osman	Zigana		5 II 1943	1942-Morangoz	20. sene
	31	Cemal Alkan	79	Holil	Gümüşane		28 III 1943	1942-Morangoz	20. sene
	32	Pehlivi Pektaş	80	Harun	Gümüşane		2 III 1943	1942-Morangoz	20. sene
	33	Fikri Karahan	81	Alişan	Gümüşane		28 III 1943	1942-43 öğretim yılı	20. sene
	34	Mehmet Nuri Dolağlı	82	Ahmet	Gümüşane		2 III 1943	1942-Demirci	20. sene
	35	Yaşar Yaltı	84	Mehmet	Erzurum		2 III 1943	1942-Demirci	20. sene
	36	Şehbender Selvi	85	Veysel	İsparta		9 III 1943	1942-43 öğretim yılı	20. sene

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 18: Öğretmen Sicil Defteri

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 20: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa

Diploma Defteri										Düşünce	Fotoğraf
Fotoğraf	Diploma No	Öğrencinin adı ve soyadı	Öğrencinin No	Balasının adı	Doğduğu yer	Öğrenciye diploma veren enstitü	Enstitüye girildi tarihi	Birinci yıl ve sonu	Medeni hayatı		
	386	Hilmi Özgün	140	Yusuf	Orta 1893	Pulu	28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	387	Mehmed Sığır	145	Sadıttin	Düzce 1895		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	388	Rıfat Sağlık	150	Mehmet	Sarıhanlı 1910		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	389	Ahmet Özgün	155	Abdullah	Boniste-Bahçe 1915		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	390	Ybrahim Kılıç	173	Ali	Boniste-Bahçe 1920		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	391	Kemal Arslan	175	Salih	Boniste 1921		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	392	Cebbar Sahin	181	Mehmet	Boniste 1920		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	393	Kazım Tuncel	314	Hacı	Boniste-Uluah 1922		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	
	394	Kazım Tuncel	332	Mehmet Ali	Kığı 1931		28.12.1947	1951-1952	75 Y.	Orta	

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 21: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa

ÖĞRENCİ KAYIT									
Sıfır No 10									
No	Soyadı	Adı	Doğum yeri ve yılı	Bölgesi	Okulu	Sınıfı	Okuma yılı	Okuma yılı	Okuma yılı
19	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
20	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
21	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
22	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
23	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
24	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
25	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
26	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
27	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
28	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
29	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
30	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
31	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
32	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
33	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
34	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
35	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
36	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
37	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
38	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
39	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
40	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
41	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
42	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
43	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
44	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
45	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
46	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
47	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
48	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
49	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
50	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
51	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
52	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
53	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
54	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
55	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
56	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
57	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
58	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
59	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
60	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
61	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
62	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
63	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
64	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
65	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
66	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
67	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
68	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
69	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
70	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
71	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
72	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
73	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
74	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
75	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
76	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
77	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
78	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
79	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
80	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
81	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
82	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
83	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
84	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
85	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
86	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
87	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
88	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
89	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
90	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
91	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
92	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
93	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
94	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
95	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
96	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
97	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
98	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
99	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...
100	Yavuz	Yavuz	1910	...	...	...	...	...	...

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 23: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa

Diploma Defteri											
Portre	Diploma No	Öğrencinin adı ve soyadı	Öğrencinin No	Balasıma adı	Bölüm	Öğrenciye diploma veren enstitü	Enstitüye girildiği tarih	Bünye yılı ve sayısı	Mechuri bise not tutuldu	Diplomayı alanın imzası	Düğünceler
	10	Ferit Mühl Köçü	21	Hüseyin	Örülü	Erzurum Pulur Köy Enstitüsü	21.1.1943	1947-Morangoz	20. sene		iyi
	11	Halis Yıldız	24	Bahri	Örülü	" " " "	21.1.1943	1947-Morangoz	20. sene		iyi
	12	Zaim Kul	29	Yusuf	Olut	" " " "	22.1.1943	1947-Demirci	20. sene	13. Ekim 1945 tarihinde çıkartılan diploma, Zaim Kul'un ve Yavuz Selim Arslan'ın imzalarıyla 1945 yılında 22. Ekim 1945 tarihinde 1947-Morangoz olarak kabul edilmiştir. 22.10.1945 Ma. Yav. Ahmet Arslan	iyi
	13	Fikret Özlürk	33	Serif	Olut	" " " "	28.1.1943	1947-Demirci	20. sene		pek iyi
	14	Mahmut Aydın	37	Hakkı	Hosankale	" " " "	28.1.1943	1947-Morangoz	20. sene		pek iyi
	15	Sadrettin Sağöz	41	Takittin	Erzurum	" " " "	28.1.1943	1947-Morangoz	20. sene		Orta
	16	Ramiz Turan	45	İdris	Tortum	" " " "	29.1.1943	1947-Morangoz	20. sene		Orta
	17	Yusuf Ayhan	48	Mehmet	Karaköşe	" " " "	31.1.1943	1947-Gölpici	20 sene		iyi
	18	Abdurrahman Kaya	51	İskender	Karaköşe	" " " "	12.2.1943	1947-Morangoz	20. sene		iyi

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 24: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa Örneği

Sahife No. 56		ÖĞRENCİ KAYIT									
No.	Çocuğun adı	Doğduğu yer ve yılı	Babasının adı	Anasının adı	İli			Diploma aldığı ilk okul ve yılı	Kayıt tarihi		
					İle	Bucak	Köy				
III	Abdullah Aygoc	Gümüşhane 1931	Abdullah Aygoc		Gümüşhane Merkez	Murad	Pirahmet	Pirahmet İlk Okulu 1942 (114 Kurum IV)	13-III-1943		
III	İsmail Özgür	Torcan 1938	İsmail Özgür	Fides	Erincan Torcan	Mans	Mans 180 5 29	Yıldırım Köy İlk Okulu 1942	19-III-1943		
14	Caferi F. Tahan	Gönceli 1939	Fetih	Sirin	Karaköse	Murad	Gönceli	Gönceli İlk Okulu 11/11/1947	26/III/1947		
III	Mumtaz Erdemir	Hüyük 1934	Richardson	Gülce	Cezirum	Hüyük	Hüyük Köyü	Hüyük Köyü İlk Okulu 1945	1948		
112	Zeynep Fik	Gümüşhane 1930	Murat Fik	Mansur	Gümüşhane Merkez	Murad	Pirahmet 26 8 90	Pirahmet İlk Okulu 1942	13-III-1943		
112	Özge Çif	Ulus 1935	Hale	Hale	Ulus	Murad	Murad	Ulus İlk Okulu 1948	15-III-1948		

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 25: Öğrenci Diploma Defterinden Bir Sayfa

Diploma Defteri

Fotoğraf	Diploma No	Öğrencinin adı ve soyadı	Öğrencinin No	Babasının adı	Doğum yeri	Öğrenciye diploma veren enstitü	Enstitüye giriliği tarihi	Bitirme yılı ve sınıfı	Mechart hissesi maddesi	Diplomayı alanın imzası	Düşünceler
	37	Yalcu Kılıç	87	Musa	Diyadin		18 III 1943	1947 - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	38	Hatice Saydaş	90	Etem	Gümüşane		20 III 1943	1947 - Dikiş - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	39	Zöhre Kırsak	91	Zekeriya	Norgah		20 III 1943	1947 - Dikiş - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	40	Nadide Sen	92	Sitki	Erzurum		20 III 1943	1947 - Dikiş - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene	2.10.1979 85 belgenin 9.12.1979 T.C.	iyi
	41	Neriman Bulut	93	Süleyman	Tortum		20 III 1943	1947 - Dikiş - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	42	Nazmiye Ayık	101	Osman	Norgah		29 III 1943	1947 - Dikiş - Dokuma 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	43	Mehmet Dağdeviren	125	Hamit	Gümüşane		22 VI 1943	1947 - Moranguz 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi
	44	Cefer Alamin	126	Mustafa	Torul		23 IV 1943	1947 - Yöpiçi 347 - Moranguz	20 sene		iyi
	45	Niyazi Bal	128	Yusuף	Torul		2 V 1943	1947 - Moranguz 347 - Yöpiçi	20 sene		iyi

İncelenmiştir

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 26: Erzurum Haftalık Gazetesinin 26.12.1950 Perşembe Günlü Enstitüye Ait Bir Demirbaş Satış İlanını Gösteren Sayfa

PERŞEMBE 26 Aralık 1950 Sayı: 4138	Obone Seneliği 400 Kuruş Altı aylığı 200 Kuruş Sayısı Her yerde 7 Kuruştur Gün geçmiş nushalar 10 Kr.	ERZURUM Haftalık gazete	Besildiği yer il Batbaası Tesis tarihi 1866 Yılı: 48	İLANAT Sentimi 40 Kr. Birden fazla neş ri 30 10 den faz la 20 alınır Ayrı ayrı madde lere tealluk eden bir yazıda yayın istenilen ilanla rın Sentimi 80.Kr. Birden fazla neşri 60.- Önden fazla 40. Kr. alınır Tapu ve satış i lanlarının senti mi 60 kuruştur
---	---	----------------------------	---	--

PULUR KÖY ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNDEN

1- Enstitümüz Döner Sermayesine
ait 4 adet yük arabası, 2 kışum takımı
1 adet biçer bağlama makinesi, 1 adet
bahçe pulluğu, 1 adet cılga pulluğu
1 çift patenaz zinciri hurdaları
26/12/1950 günden itibaren satı
şılacaktır.

2- Satışı 5/1/1951 gününe tesadüf
eden Cuma Günü saat 11 de Erzurum de
marcılar çarşısında Komisyon huzu
runda Belediye Meclisi eliyle yapıla
caktır. İsteklilerin o günde satış
mahallinde bulunmaları ilân olunur.

Aslının aynıdır
3/2/1951/1/1
[Signature]

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 27: Öğrenci Kayıt Defterinden Bir Sayfa

ÖĞRENCİ KAYIT									
Sıfır No: 10									
No	Soyadı	Adı	Doğum yeri ve yılı	Bölgesi	Okulu	Sınıfı	Okuma yılı	Okuma sınıfı	Notu
19	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
20	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
21	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
22	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
23	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
24	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
25	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
26	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
27	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
28	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
29	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
30	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
31	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
32	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
33	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
34	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
35	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
36	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
37	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
38	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
39	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
40	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
41	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
42	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
43	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
44	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
45	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
46	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
47	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
48	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
49	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
50	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
51	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
52	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
53	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
54	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
55	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
56	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
57	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
58	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
59	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
60	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
61	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
62	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
63	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
64	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
65	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
66	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
67	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
68	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
69	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
70	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
71	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
72	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
73	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
74	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
75	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
76	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
77	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
78	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
79	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
80	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
81	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
82	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
83	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
84	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
85	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
86	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
87	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
88	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
89	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
90	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
91	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
92	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
93	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
94	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
95	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
96	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
97	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
98	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
99	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...
100	Yavuz	Osman	1910	...	...	...	...	...	...

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 28: Demirbaşı Kayıtlı Traktör Durum Raporunu Gösteren 14.10.1950 Tarihli Belge

I. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ERZURUM - PULUR
KÜY Enstitüsü ve Eğitim Kurumu
MÜDÜRLÜĞÜ

14 / X / 1950

Sayı ~~~~~

Enstitü Müdürlüğüne

Enstitümüz döner sermayesine ait Traktörün durumunu gösterir raporun ilglikte sunulduğunu, saygılarımla arz ederim.

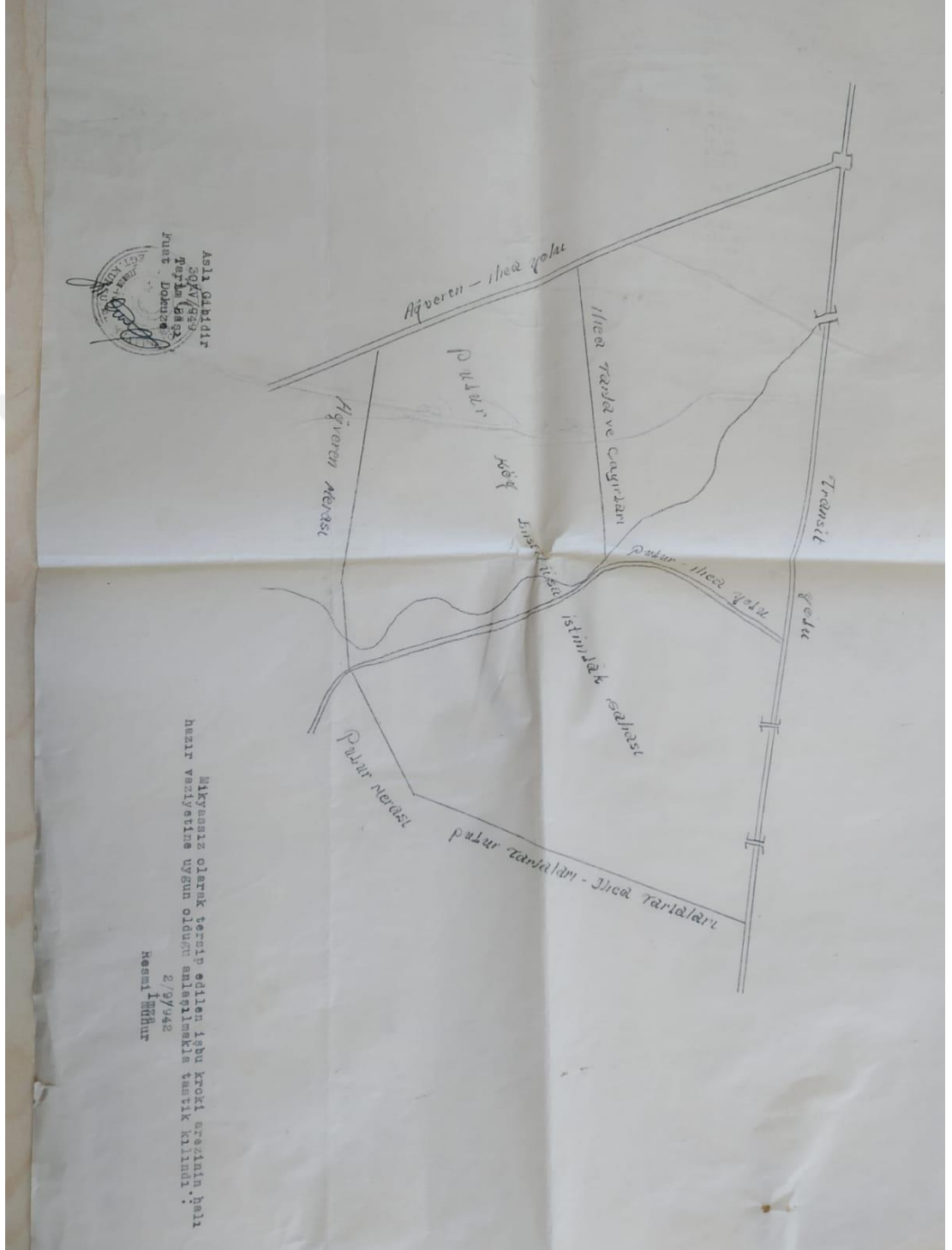
Yapı sanat başı
Kahraman Yıldırım

Döner Sermaye'ne
Demirbaşı - XXXXX
14 - X - 950

C. X.

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 30: Pulur Köy Enstitüsünün Kuruluş Aşamasında İstimlak Edilecek Yerin Krokisini Gösteren 02.09.1942 Yılı Hazırlanmış Belgesi

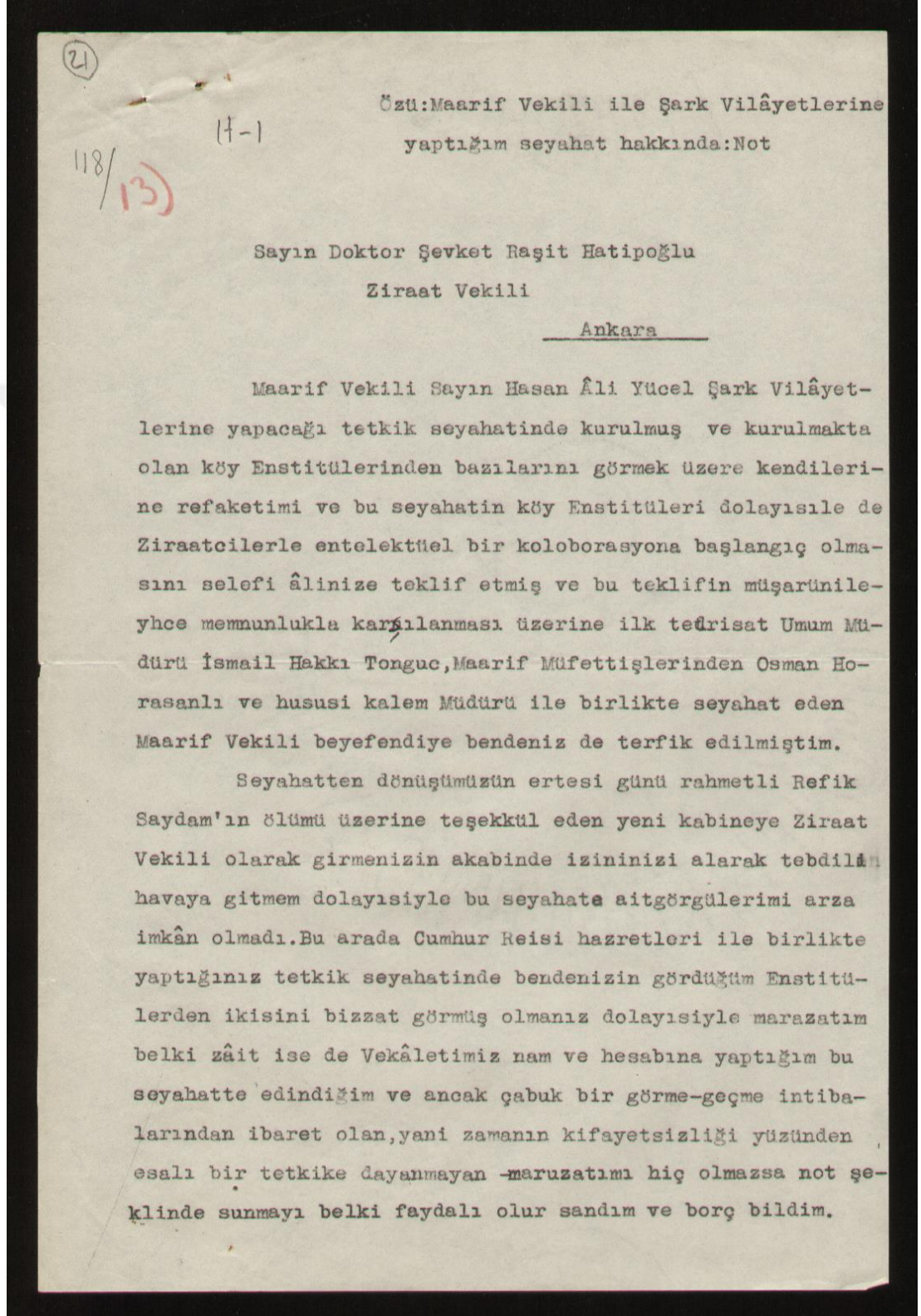

Kaynak: Yavuz Selim Yibo Arşivi

Belge 31: Pulur Köy Enstitüsünün 27/08/1945-02/09/1945 tarihleri arasındaki haftalık iş programını gösterir belge.

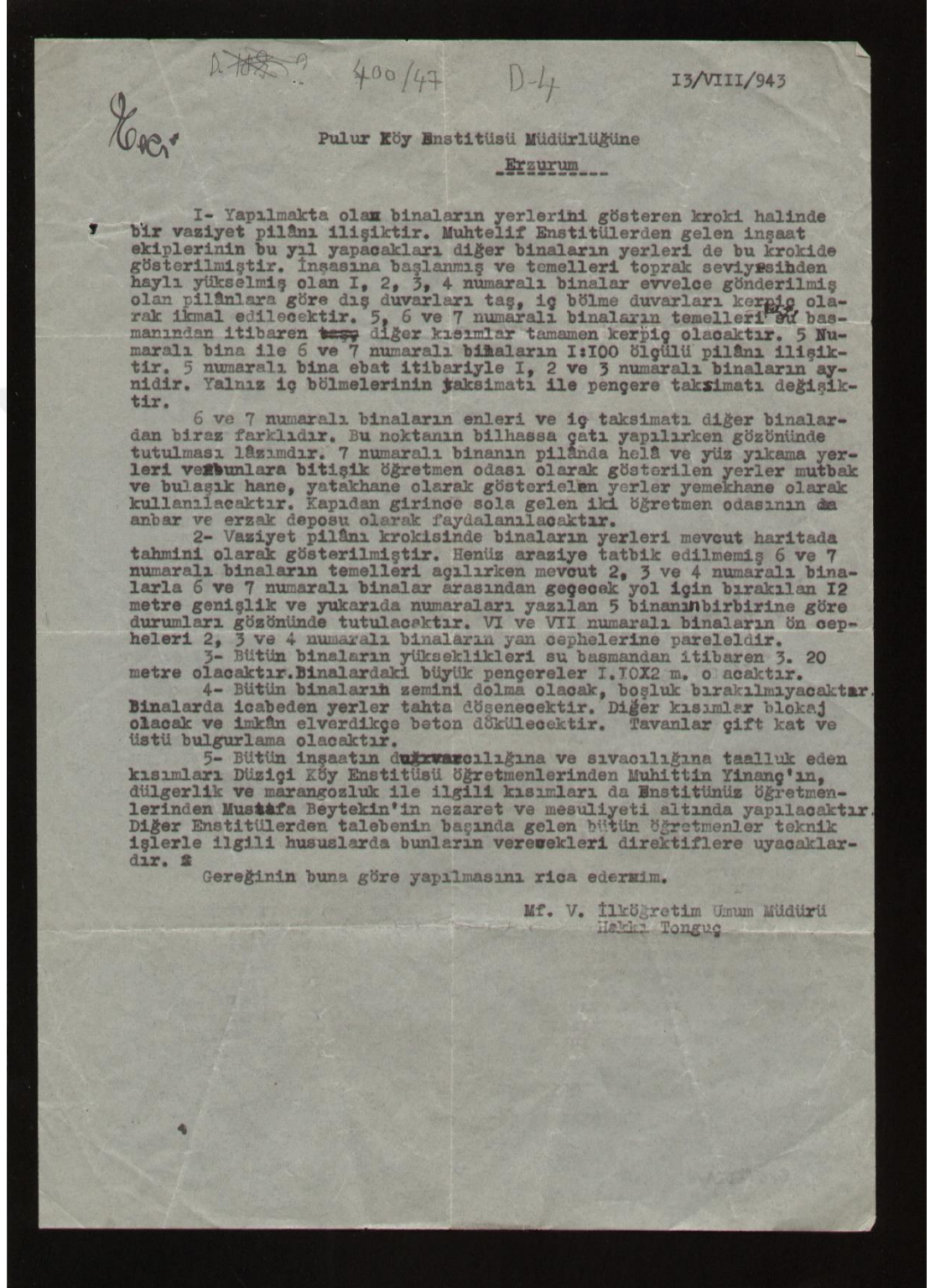
Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Belge 32: Prof. Dr. Hikmet Birand'ın Ziraat Vekaleti için Köy Enstitüleri Hakkına Tuttuğu raporun ilk sayfası.

Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Belge 33: İsmail Hakkı Tonguç'un Pulur Köy Enstitüsü Binalarının Yapımı ile ilgili Enstitü Müdürlüğüne Gönderdiği Resmi Belgenin Görünüşü.

Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Belge 34: Pulur Köy Enstitüsünün Hasankale'deki Köy okullarının inşaatıyla alakalı resmi belge

Y. C. ERZURUM PULUR KÖY ENSTİTÜSÜ VE EĞİTİM KURSU MÜDÜRLÜĞÜ 491

25/Ağustos/1944

Özet: Köy Okulları yapımı hakkındaki yazıların gönderildiği

Tahdi- 29/VIII/1944

Maarif Vekilliği İlk Öğretim Umum Müdürlüğüne, Ankara

21/VIII/1944 tarihli ve 13330 sayılı tellerinize karşılıktır:

Eğitmen Kursu Eğitim Şefi Şevket Erdem, Hasankaledeki Okul inşaatı hakkındaki yazısını hazırlamış, Hasankaleden bu gün getirdiği haritayla birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Zuvans ilkokulunun yapımı hakkında müdür tarafından yazılan diğer bir yazında da beraberce sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Müdür Aydın Arıkkök

İlişik: 2 yazı
1 harita

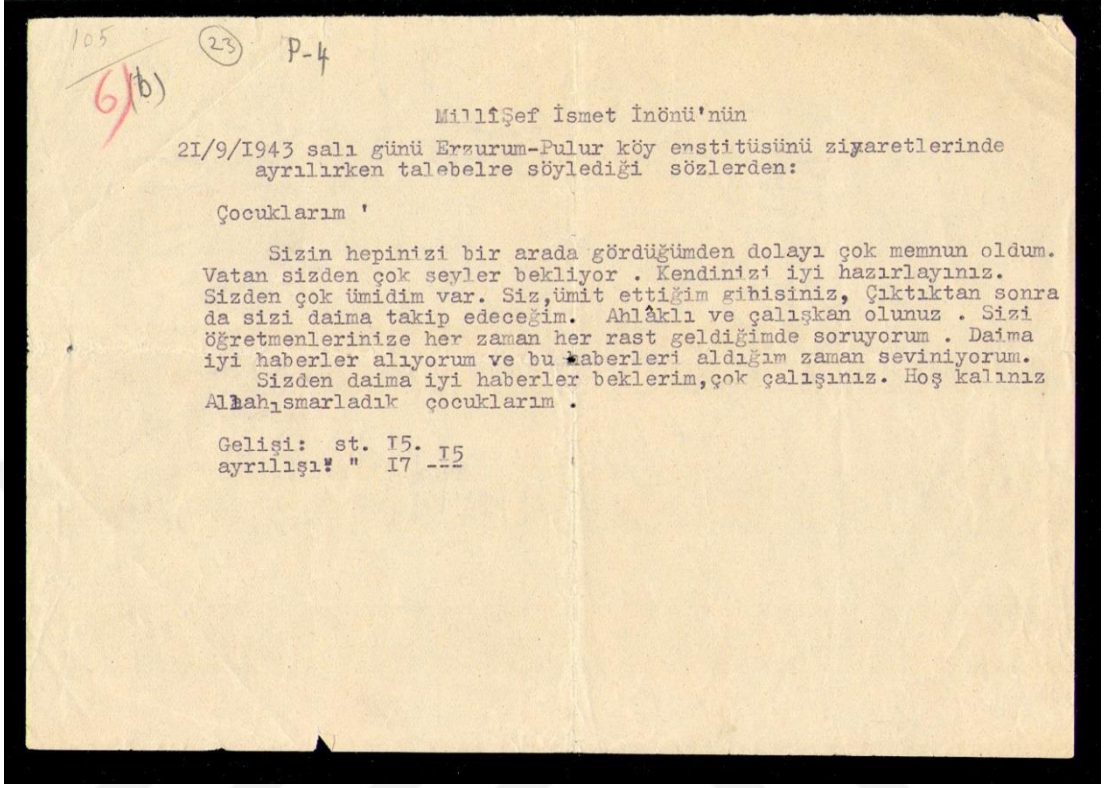
Numara 19515

29 Ağustos 1944

İLK ÖĞRETİM

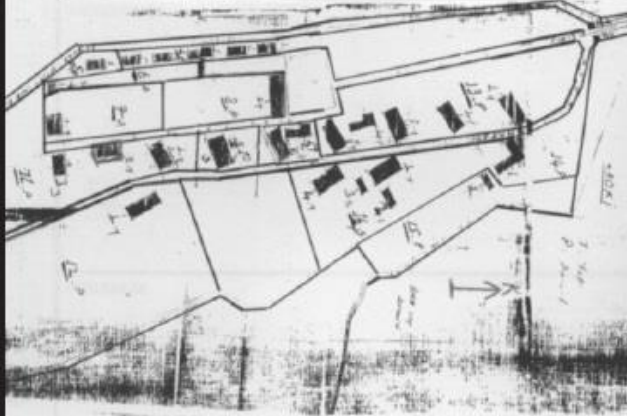
Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Belge 35: Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Pulur Köy Enstitüsünü ziyaretini gösterir resmi belge

Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Belge: 36- Erzurum Anıtlar Kurulunun 2000 yılı tescil fiş örneği.

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.E.V.K.E.	ANIT	ENVANTER NO:
TÜRKİYE	KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO:
İLİ:	İLÇESİ:	MAHALLE KÖY:		KORUMA DERECESESİ:
ERZURUM	İLİÇE	-		ANITSAL 1 2 3
SOKAK VE KAPİ NO:	KADASTRO PAFTA:	ADA:	PARSEL:	ÇEVRESEL 1 2 3
-	-	-	-	Çerçeve Aykırı
ADI:	YAPTIRAN:	YAPAN:	MİMARİ ÇAĞI (USLUP):	
11 NOLU PARSELEDE	M.E.B.	-	CUMHURİYET DÖNEMİ	
2. YAPI	YAPIM TARİHİ:	KITABE:	VAKFIYE:	
	1945	-	-	
GENEL TANIM: Erzurum ili Ilıca ilçesine bağlı Pulur Köy Enstitüsü içerisinde 1945 yılında inşaa edilmiş tek katlı yapıdır. Halen lojman olarak kullanılmaktadır.				
KORUMA DURUMU:	A	B	C	D
YI	ORTA	FENA	TAŞIYICI	TAŞIYICI
A	B	C	A	B
DİŞ YAPI	ÜST YAPI	KÇ YAPI	SÜSLEM ELEMANLARI	RUTUBET
A	B	C	A	B
YOK İZ VAR ÖNEMLİ				
				
				
BUGÜNKÜ SAHİBİ	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	BAKIMDAN BORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	
YAPILAN ONARIMLAR				
AYRINTILI TANIM				
Dikdörtgen formu olan yapının dışı sıvalıdır. Tek katlı ve üstü saç kaplamadır. Kullanıldığı dönemde ev ve dersane olarak hizmet veren taşınmaz halen lojman olarak kullanılmaktadır.				
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON
ORJİNAL KULLANIMI:	Ev ve DERŞANE			
BUGÜNKÜ KULLANIMI:	LOJMAN			
ÖNERİLEN KULLANIMI:	KÜLTÜREL TESİS			
HAZIRLAYANLAR	15.5.2000	199		
MUSTAFA KAYMAK	Arkeolog			
F. Güler BAFIN	Arkeolog			
Gülper ALGÖR	Arkeolog			
YAYIN DİZİNİ	EKLER	KONTROL EDEN		
	RAPOR	X		
	FOTOĞRAF	X		
	RÖLEVE PROJESİ			
	RESTORASYON PROJESİ			
	HARİTA			
	KROKİ			
	KITABE			
	VAKFIYE			
		REVİZYON	1 / 199	
		KURUL KARARLARI		

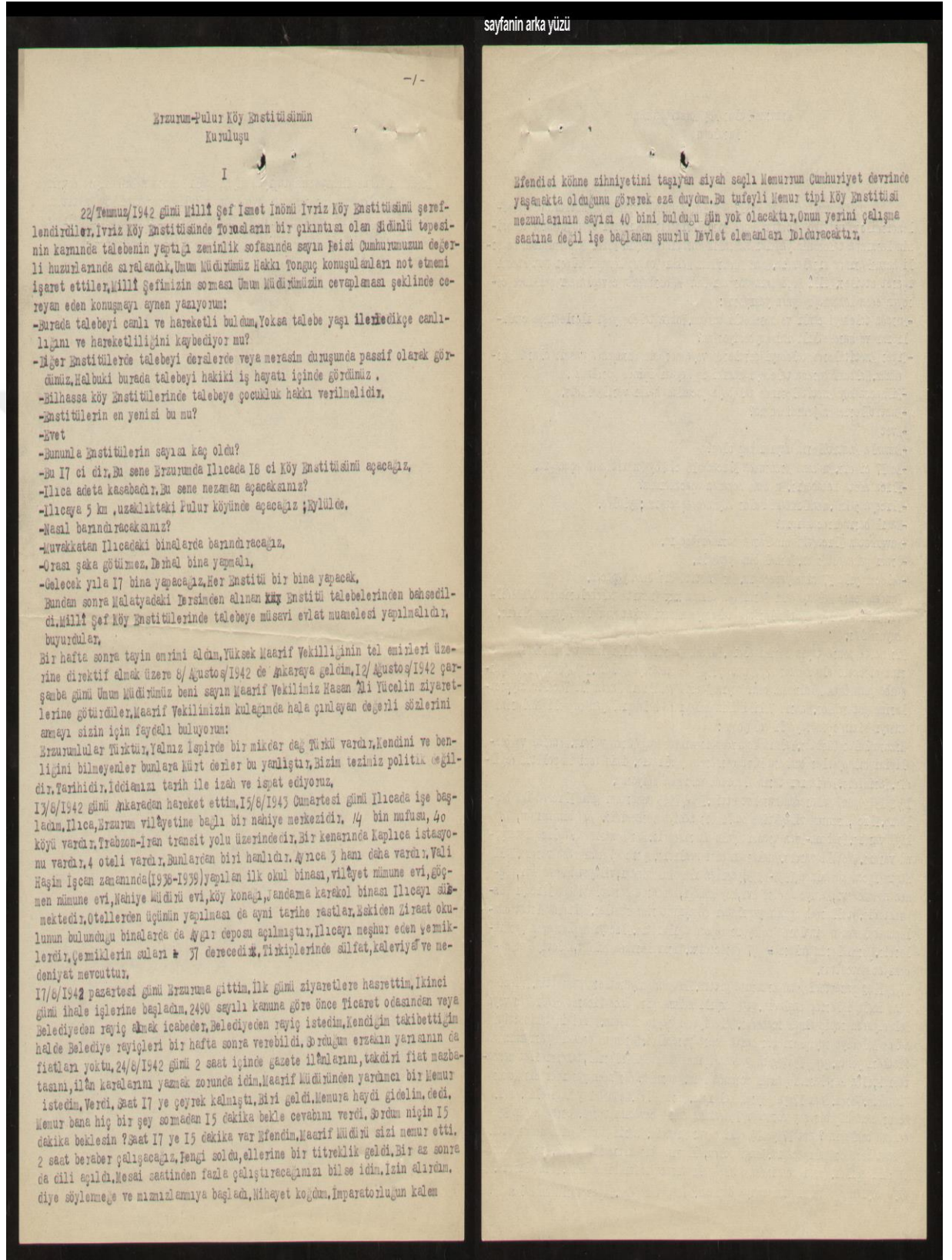
Belge 37: Pulur Köy Enstitüsü Bölge Öğretmenlerinin Vasıfları

- 6 -

**Pulur Köy Enstitüsü bölge öğretmenlerinin
vasıfları**

- 1-Eğitim ve öğretim kudreti yüksek olmalıdır.
Öğretmen köyde yalnız çalışacaktır. Yalnız başına iş becerir, küçük çaptaki köyün sosyal ve ekonomik hayatında alacağı rolü başarı; köyün büyüklerini ve küçüklerini arkasından sürükleyebilir durumda olmalıdır. Bu da yüksek bir eğitim ve öğretim kudreti ile mümkündür.
- 2-Sanat değeri yüksek olmalıdır.
Öğretmen köyün çarısını değiştirecek, evin ~~duvar~~ damından toprağı atacak, pencereyi büyütecek, ahırın evden ayıracak, karnıyı arabaya tahvil edecek; köyü tamamen değiştirecek yenileştirecektir. Öğretmenin bu işleri başarması sanat değerinin yüksekliğine bağlıdır. Öğretmen değerli bir sanatkar olmalıdır.
- 3-Kudretli bir çiftçi olmalıdır.
Bölgenin kısa süren ziraat mevsiminde kuru ve sulu ziraatı salâhiyetle yapabilir, köye sebze, çeşitli ziraatı, denemiş fenni ziraat usullerini sokabilmeli köylüyü ziraat bakımından yetiştirebilmelidir.
- 4-Kayak ve av sporlarına aşina olmalıdır.
Köylü uzun kış mevsiminde avcılık yapar. Öğretmen de bu av sporlarında köylüden ayrılmıyacaktır. Yurt mücafaasında mühim rol oynayacak olan kayak sporlarında da köylüyü yetiştirecektir.
- 5-Bir aletle köy eğlencelerini değerlendirir kabiliyette olmalıdır.
Köylü ile mukadderat birliği yapan öğretmen köylünün eğlence âlemini de genişletmeli geliştirmelidir. Bu da bir müzik aleti kullanmakla mümkündür.
- 6-Millî ve mahalli oyunları bilmelidir.
Bölgede bar ve horonlar her köyde oynanmaktadır. Öğretmen bunları mükemmelen oynayabilmeli, köyün eğlence dünyasına faal bir surette iştirak etmelidir. Öğretmenin iştiraki ile köy eğlenceleri değerlendirilecek, nezhileşecek ve inkişaf edecektir.
- 7-Çelik karakterli olmalıdır.
Köylünün hayatında hüküm süren yalancılık, müzevirlik, fesadçılık söz taşıma gibi içtimai yaraları tedavi edebilecek dürüstlükte, mertlikte çelik karakterde oluş öğretmenin öz vasfı olmalıdır.
- 8-Yeni köy adamı olmalıdır.
Öğretmen Cumhuriyetin yeni kıymetlerini köye sokan, bu kıymetleri köy gençlerinin ve yetişkinlerinin kafalarına perçinleyen yeni köy adamı olmalıdır.
- 9-Çalışkan olmalıdır.
(Tan yerinin ağamasından güneş batıncaya kadar, geceleri de uyku zamanına kadar türlü işlerde ölesiye denecek derece de çalışarak köye çalışma örneği olmak öğretmenin en ileri vasıflarından olacaktır.)

Belge: 38 : Erzurum Köy Enstitüsü Kuruluş Raporu

Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç Vakfı Özel Arşivi

Resim 1: Pulur Köy Enstitüsünde Görev Yapan Müdürler

Resimler, 11.06.2019 tarihinde saha incelemesi neticesinde tarafımızca çekilmiştir.

Resim 2: Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Görünüşü

Resim 3: Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Farklı Bir Görünüşü

Resim 4: Pulur Köy Enstitüsü İdari Binasının Önündeki Havuzdan Kalan Harabe

Resim 5: Enstitü Çevresindeki Üretim Tarlalarından Bir Görünüş

Resim 6: Enstitü Çevresindeki Üretim Tarlalarından Bir Görünüş

Resim 7: Enstitüde Kullanılmış Olan Dikiş Makinası

Resim 8: Enstitünün Eğitim-Öğretim Binalarından Bir Kalıntı

Resim 9: Enstitünün İdari Binasının Yerine İnşa Edilen Yavuz Selim Cami Bir Görünüş

Resim 10: Enstitünün Eğitim-Öğretim Binalarından Bir Kalıntı

Resim 11: Enstitü Arazisinden Bir Görünüş

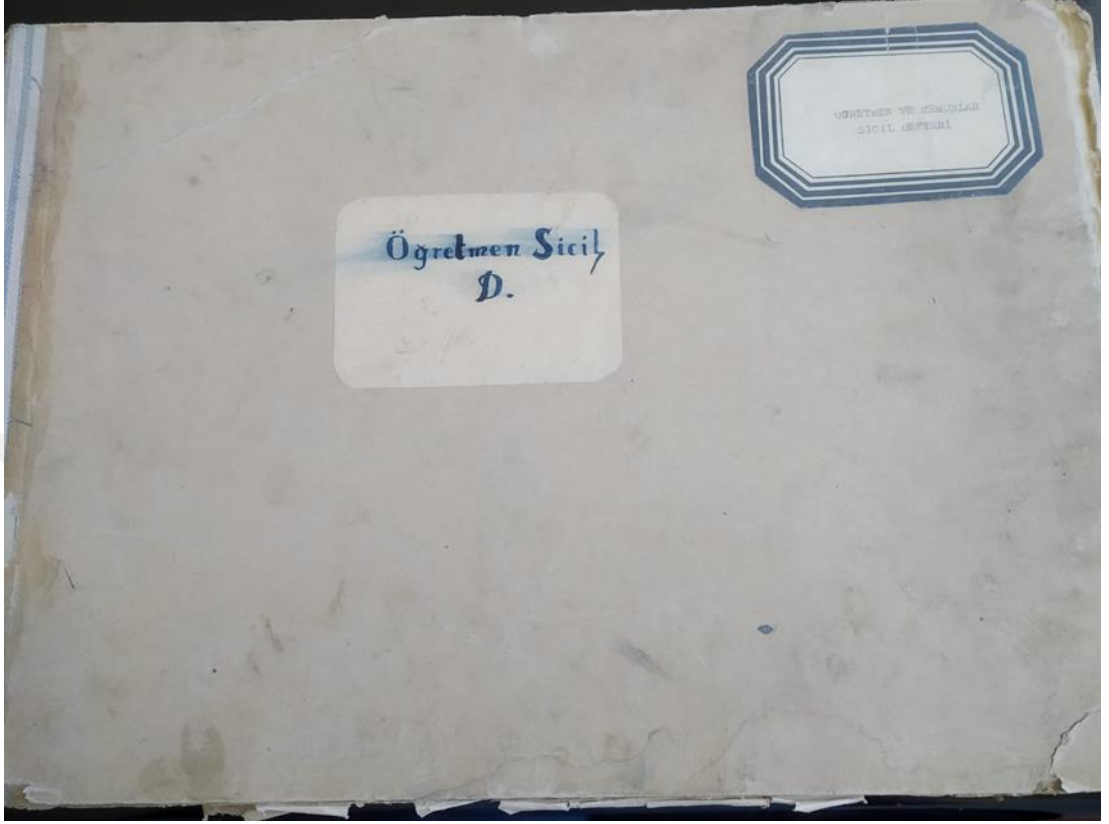
Resim 12: Enstitüde Kullanılmış Bir Alet

Resim 13: Enstitüde Kullanılmış Olan Bir Gaz Lambası

Resim 14: Öğretmen Sicil Defterinden Bir Görünüş

Resim 15: Enstitünün Üretim Tarlalarından Bir Görünüş

Resim 16: Enstitüde Kullanılmış Olan Bir Fotosel Makinası

Resim 17: Enstitünün Bahçesinden Bir Görünüm

Resim 18: Enstitüde Kullanılmış Bir Telefon

Resim 19: Enstitüde Kullanılmış Olan Radyolardan Bir Görünüş

Resim 20: Enstitünün Yerine Kurulan Yavuz Selim Yibo'nun Ön Kısım

Resim 21: Enstitüde Kullanılmış Bir Alet

Resim 22: Enstitüye Giriş Kısımından Bir Görünüş

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 23: Enstitünün Kuruluş Alanının Günümüzden Görünüşü

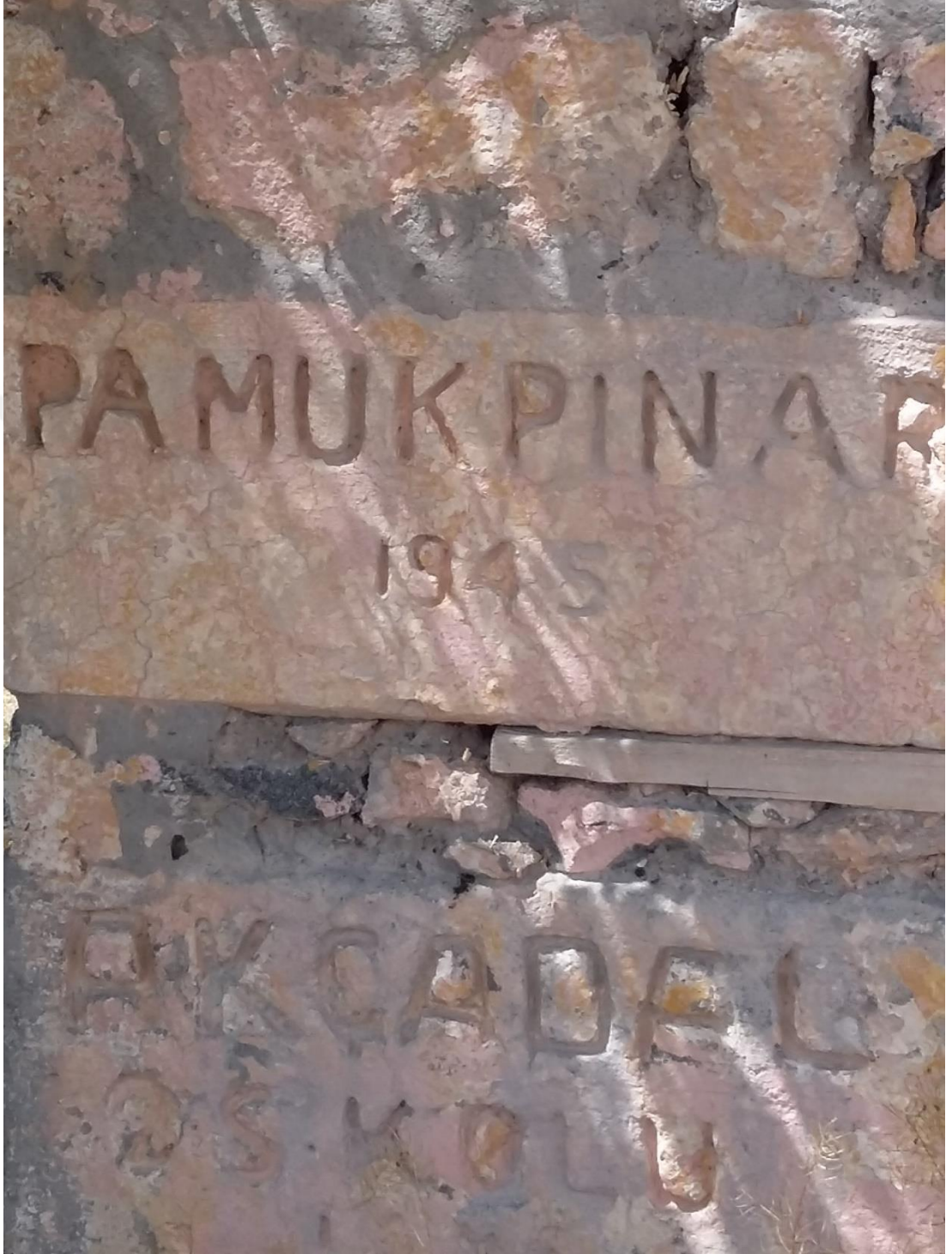
Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 24: Enstitüden Kalan Bir Bina Harabesi

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 25: Pulur Köy Enstitüsünün Yapım Aşamasında Sivas Pamuk Pınar Köy Enstitüsünden Gelen Öğrencilerin Binaya Bıraktıkları Yazı

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 26:Enstitünün Eski Giriş Kısımından Bir Görünüş

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 27: Yavuz Selim Yibo'nun Tarihçesini Gösterir Bir Tablo

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 28: Enstitünün Arazisinden Bir Görünüş

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 29: Enstitünün Su İhtiyacı İçin Kullanılmış Su Deposundan Bir Görünüş

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 30: Enstitüden Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 31: Enstitüden Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 32: Enstitü Zamanından Kalan Bir Binanın İç Görüntüsü

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 33: Enstitü Zamanından Kalan Bir Binanın Günümüzde Ki Görüntüsü

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 34: Enstitü Zamanından Kalan Bir eşmenin Kalıntısından Görünüş

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 35: Pulur Köy Enstitüsünün Yapım Aşamasında Pazarören Köy Enstitüsünden Gelen Öğrencilerin Binaya Bıraktıkları Yazı

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 36: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 37: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 38: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 39: Pulur Eğitmen Kursu Tabelasının Günümüzde ki G r n    

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 40: Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

Kaynak: Gürkan Fırat Saylan Arşivi, 2014.

Resim 41: Pulur Köy Enstitüsünün Tabelas n  Asan  ğrenciler

KAYNAK:

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgsrc=yYiVvQZREmBJBM:&spf=1561920591580

(Erişim Tarihi 25.06.2019)

Resim 42: Pulur Köy Enstitüsünde Eğitim Gören Kız Öğrenciler

KAYNAK:

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCl+eri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgrc=AWUaFUtXaNc58M:&spf=1561920591580

(Erişim Tarihi 25.06.2019)

Resim 43: Pulur Köy Enstitüsü Öğrencilerinden Muammer Genç'in Fotoğraf Albümü.

KAYNAK:

https://www.google.com.tr/search?q=erzurum+pulur+k%C3%B6y+enstit%C3%BCl+eri+ile+ilgili+foto%C4%9Fraflar&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjbsbDO75HjAhXhRxUIHVPrCxoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=620#imgrc=76X9O39pdc4ZOM:&spf=1561920591580

(Erişim Tarihi 25.06.2019)

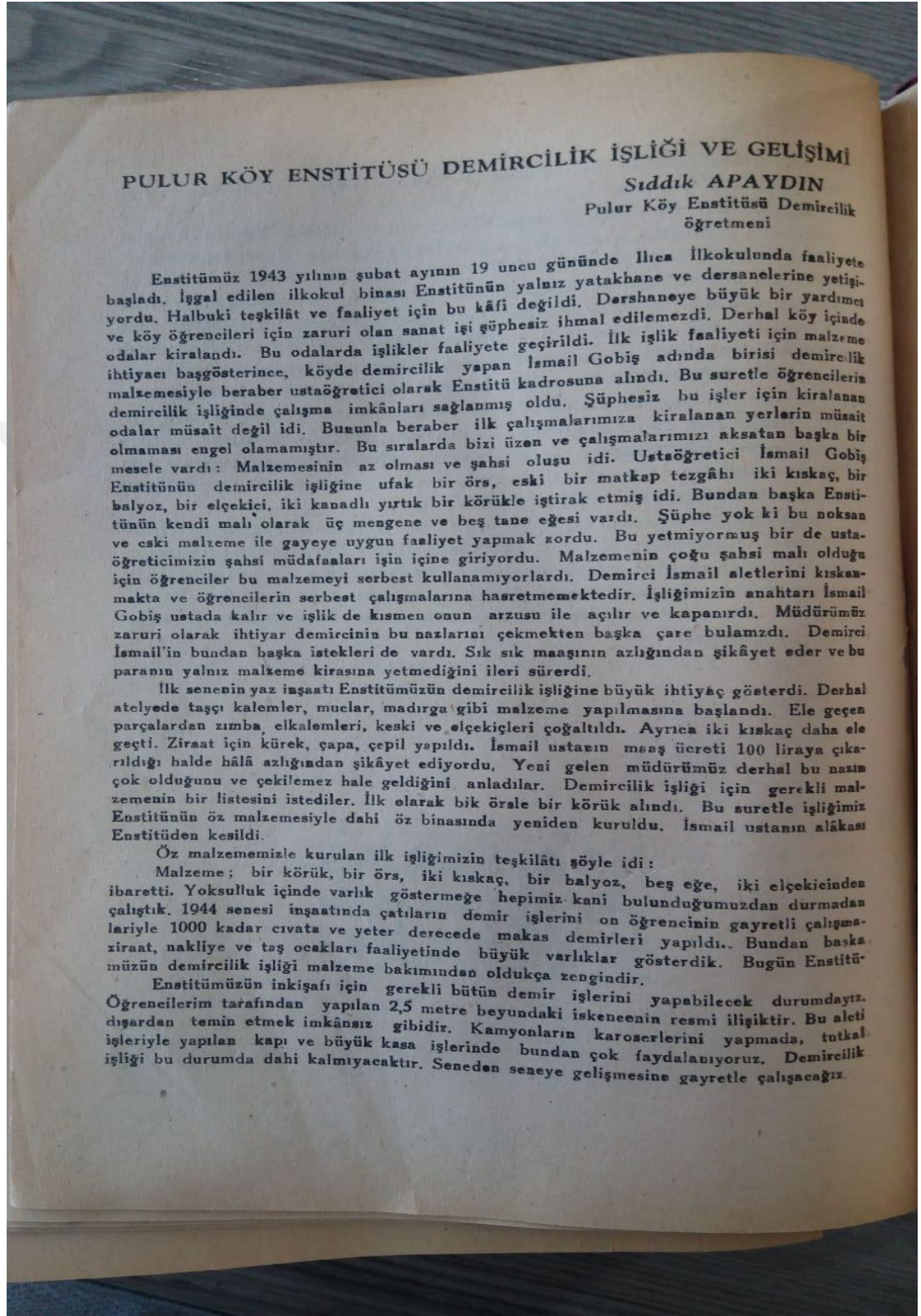
Resim 44: Enstitünün Yapımında Çalışan Öğrencilerden Bir Görünüş.

KAYNAK: <https://www.ilimvemedeniyet.com/koy-enstituleri-uzerine-bir-degerlendirme.html>

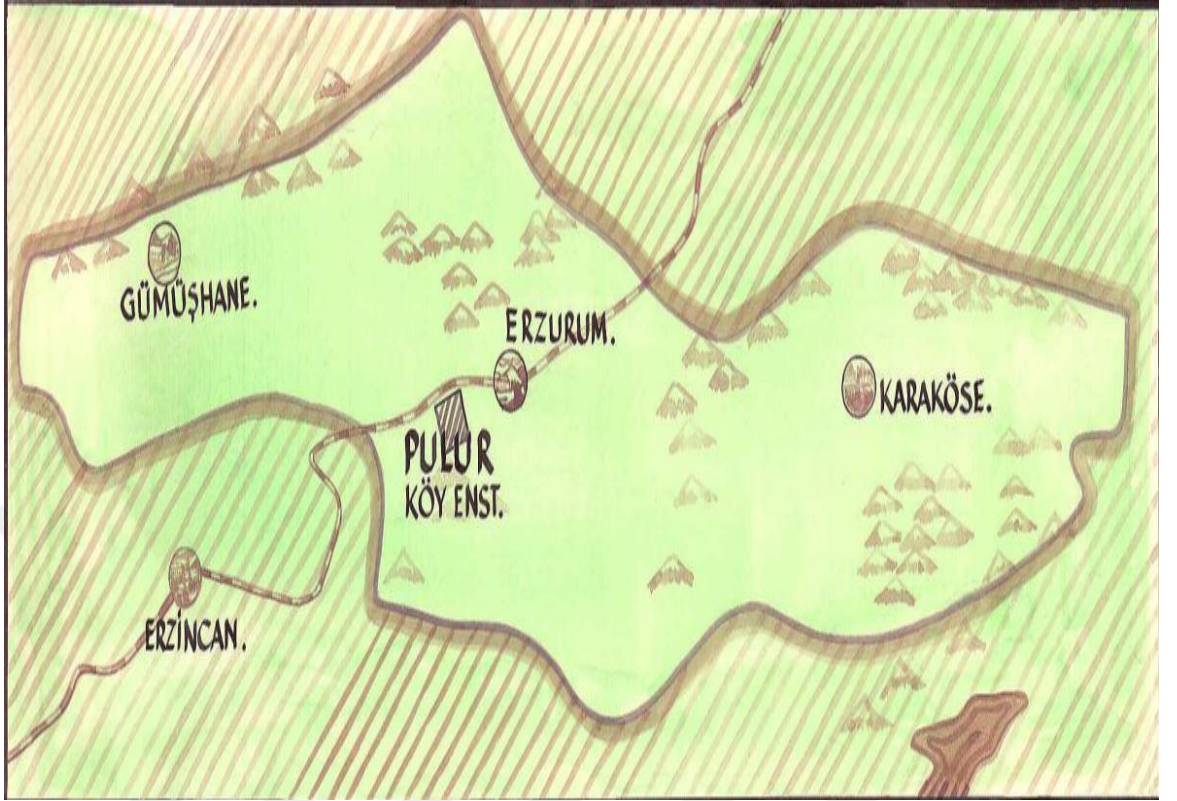
(Erişim Tarihi 25.06.2019)

Resim 45 : Siddık Apaydın'ın Pulur Köy Enstitüsü Hakkında Yayınlanan Makalesi.

Kaynak: Milli Kütüphane Arşivi. (Köy Enstitüleri Dergisi Ağustos- Eylül 1947, C.1 ,S.7-8, Ankara 1947.)

Resim 46: Pulur Köy Enstitüsünün Yerini Gösterir Harita

Kaynak: Milli Kütüphane Arşivi. (Yer Bilgisi: 1994 AFİŞ 181)

ÖZ GEÇMİŞ

07.09.1973 tarihinde Hatay’da doğdu. 1985 yılında Cemal Gürsel İlkokulu’ndan, 1990 yılında Kırıkhan Gazi Lisesi’nden mezun oldu. 1993 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünü kazandı. 1999 yılında aynı bölümden mezun oldu.

2016 yılının ekim ayından itibaren, Dereli Anadolu İmam Hatip Lisesi’nde Coğrafya öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2016 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Lisans Üstü eğitime başladı ve eğitime devam etmektedir.

